

Στρατηγικό Σχέδιο Αναφοράς Νομού Χίου ΜΕΡΟΣ Α : Η Αναπτυξιακή Φυσιογνωμία του Νομού

Του Κωστή Μουσουρούλη

Ιούλιος 2010

Πίνακας Περιεχομένων

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1.1	Περιγραφή και στόχος της παρούσας μελέτης.....	3
1.2	Προσέγγιση του νησιωτικού χώρου.....	5
1.3.	Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	9
2	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΙΟΥ	10
2.1	Διοικητική Διάρθρωση.....	10
2.2	Δημογραφικά Χαρακτηριστικά.....	11
2.3	Κοινωνικά Χαρακτηριστικά	14
3	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	21
3.1	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία / Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν	21
3.2	Ανάλυση Οικονομικής Δραστηριότητας ανά Τομέα και Κλάδο	31
4	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	47
4.1	Αριθμός Επιχειρήσεων.....	47
4.2	Ανάλυση Χρηματοοικονομικής Κατάστασης Επιχειρήσεων του Νομού Χίου ...	50
4.3	Επενδυτική Δραστηριότητα.....	64
5	ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΥΝΑΜΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ (TARGET INDUSTRY ANALYSIS)	67
5.1	Εισαγωγή – Θεωρητικό υπόβαθρο.....	67
5.2	Ανάλυση κλάδων για το σύνολο της οικονομίας	69
5.3	Ανάλυση κλάδων μεταποίησης.....	76
5.4	Ανάλυση Βασικών Κλάδων Εμπορίου και Υπηρεσιών	77
5.5	Ανάλυση προϊόντων αγροτικού τομέα.....	78
5.6	Συμπεράσματα Ανάλυσης Δυναμικών κλάδων	84
5.7	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	87
6	ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT (ΙΣΧΥΡΑ – ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ)	97
7	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	104

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Περιγραφή και στόχος της παρούσας μελέτης

Η παρούσα μελέτη αποβλέπει στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στο Νομό Χίου μέσα από μια επισκόπηση των οικονομικών του χαρακτηριστικών και στον εντοπισμό των αναπτυξιακών του προοπτικών σε βασικούς κλάδους δραστηριοτήτων.

Στην αρχή παρουσιάζονται τα βασικά δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του Νομού, προκειμένου να γίνει αντιληπτή τόσο η παραγωγική του διάρθρωση, όσο και οι αποκλίσεις που παρουσιάζονται στο αναπτυξιακό του πρότυπο σε σχέση με το σύνολο της χώρας.

Στη συνέχεια αναλύονται βασικά στοιχεία της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο Νομό, με χρήση αποτελεσμάτων δείγματος επιχειρήσεων και τέλος, πραγματοποιείται μια ανάλυση δυναμικών κλάδων προκειμένου να εντοπισθούν συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Η παρουσίαση των στοιχείων γίνεται σε σχέση με τα αντίστοιχα εθνικά μεγέθη, με τις περισσότερες συγκρίσεις να αφορούν τη θέση του Νομού στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Βέβαια, κάθε προσπάθεια στατιστικής ανάλυσης σε επίπεδο Νομού αντιμετωπίζει το πρόβλημα της έλλειψης εκτεταμένου συστήματος περιφερειακών λογαριασμών. Πολλά στοιχεία είναι διαθέσιμα ή αξιόπιστα μόνο κατά τα έτη των απογραφών, ενώ για τα ενδιάμεσα αυτών έτη, κατά κανόνα, δεν υπάρχει αποτύπωση σε επίπεδο Νομού, που αποτελεί και το ζητούμενο της παρούσας μελέτης, η οποία αποτελεί τη βάση για τη διαμόρφωση μιας πρότασης ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης για το Νομό Χίου.

Δεδομένης της μεγάλης χρονικής απόστασης από την τελευταία απογραφή (2001), η επεξεργασία των στοιχείων οδηγεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων που θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιφύλαξη, ενώ σε άλλες περιπτώσεις επιλέχθηκε η αποτύπωση σε ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο.

Η παράμετρος αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών εξελίξεων των δυο τελευταίων ετών. Ο εντοπισμός κλάδων που εμφανίζουν αναπτυξιακές προοπτικές με χρήση στοιχείων που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο ενός διαφορετικού οικονομικού περιβάλλοντος είναι δυσχερές στο βαθμό που η χώρα εισήλθε στο, ενδιάμεσο διάστημα, σε φάση οικονομικής στασιμότητας, και στη συνέχεια ύφεσης.

Μεγαλύτερες δυσκολίες προκύπτουν όταν τα στοιχεία εμφανίζουν μεθοδολογικές αδυναμίες, όπως στην περίπτωση της περιφερειακής οικονομικής δραστηριότητας.

Τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας (πλέον Εθνικής Στατιστικής Αρχής - ΕΛΣΤΑΤ) για την οικονομική δραστηριότητα των ελληνικών περιφερειών, δεν υπολογίζονται από άμεσα απογραφικά δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο, αλλά από έμμεσους υπολογισμούς.

Η συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) κατανέμεται μεταξύ των Περιφερειών και των Νομών με βάση μια σειρά περιφερειακών δεικτών (π.χ. δεικτών απασχόλησης, γεωργικής και βιομηχανικής παραγωγής κλπ.). Από τον υπολογισμό αυτό προκύπτει η περιφερειακή ΑΠΑ.

Το περιφερειακό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) προκύπτει από την ΑΠΑ, αφού αφαιρεθούν οι αξίες χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης που μετρώνται έμμεσα και αφού προστεθούν οι καθαροί φόροι επί των προϊόντων (φόροι μείον επιδοτήσεις). Τα δύο τελευταία στοιχεία μάλιστα δεν είναι διαθέσιμα σε επίπεδο Περιφέρειας ή Νομού και κατανέμονται αναλογικά με βάση την ΑΠΑ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιεί τα στοιχεία που προσφέρονται από τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, αλλά προχωρά στην εξομάλυνσή τους, με αποτέλεσμα να προκύπτουν μικρές αποκλίσεις μεταξύ των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ και αυτών της Eurostat.

Πέραν των ανωτέρω προβλημάτων, η χρήση του περιφερειακού κατά κεφαλήν ΑΕΠ για την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς το σχετικό πλούτο των Νομών υπονομεύεται από την κρατική παρέμβαση στις Περιφέρειες, καθώς και το γεγονός ότι το Περιφερειακό ΑΕΠ αφορά προϊόν που παράγεται από τους εργαζόμενους σε μια περιοχή, ενώ διαιρείται με τον αριθμό των κατοίκων της (πρόβλημα όμως που δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε νησιωτικές περιοχές, όπως αυτές που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη).

Σημειώνεται τέλος ότι η καταλληλότητα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ ως μέτρου ευημερίας είναι ένα επιπρόσθετο πρόβλημα, το οποίο δεν λύνεται με λογιστικές αναπροσαρμογές.

Κατά τη σύνταξη της παρούσας μελέτης καταβλήθηκε προσπάθεια να εξομαλυνθούν οι παραπάνω δυσκολίες προκειμένου να επιτευχθεί μια συνοπτική και κατανοητή παρουσίαση συγκρίσιμων και αξιόπιστων στοιχείων.

1.2 Προσέγγιση του νησιωτικού χώρου

Ο νησιωτικός χώρος χαρακτηρίζεται από έντονη περιφερειακότητα, λόγω της οποίας η κοινωνικοοικονομική λειτουργία κάθε νησιού προσλαμβάνει τα χαρακτηριστικά μιας “κλειστής οικονομίας” που υπονομεύει τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη έντονων αναπτυξιακών διαφοροποιήσεων μεταξύ μεγάλων και μικρών νησιών που ανήκουν σε ένα διοικητικό νησιωτικό σύμπλεγμα, αλλά και εντός των νησιών, στις εσωτερικές τους ζώνες, λόγω της προβληματικής προσβασιμότητάς τους. Παράλληλα, ο νησιωτικός χώρος απειλείται πιο έντονα από την παγκόσμια αλληλεξάρτηση των οικονομικών συστημάτων και των αγορών δεδομένου ότι οι ιδιαιτερότητα αυτή έρχεται σε αντίθεση με τα βασικά χαρακτηριστικά του κυρίαρχου προτύπου ανάπτυξης που βασίζεται στις οικονομίες κλίμακας, την αστικοποίηση και την οικονομική αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα.

Ο νησιωτικός χώρος και η διαφορετικότητά του, έχουν ήδη αναγνωριστεί από το Σύνταγμα, κατά την τελευταία αναθεώρησή του (άρθρο 101) αλλά και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο της εδαφικής πολιτικής για τη συνοχή. Ωστόσο και οι Κοινοτικές αλλά και οι εθνικές πολιτικές για την περιφερειακή ανάπτυξη, δεν έχουν κάνει κάποιο ουσιαστικό βήμα πλην της αναγνώρισης αυτής. Ένα παράδειγμα αποτελεί η προσβασιμότητα, η οποία αντιμετωπίζεται στην Ελλάδα περισσότερο ως πρόβλημα υποδομών και λιγότερο ως ζήτημα συνολικής λειτουργίας του συστήματος μεταφορών της χώρας. Από την άλλη πλευρά, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει προχωρήσει σε διαφοροποίηση των αναπτυξιακών της στόχων και μέσων με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των νησιών. Ένα παράδειγμα είναι ότι η προσπάθεια σύγκλισης στηρίχθηκε περισσότερο σε μεταβιβάσεις πόρων και λιγότερο στην εκπόνηση στρατηγικών ένταξης των νησιών στην αναπτυξιακή διαδικασία της Ε.Ε.

Για τους λόγους αυτούς, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ειδική διακρατική ομάδα εργασίας υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, έχει αναλάβει την εξειδίκευση του αναπτυξιακού πλαισίου για τα ευρωπαϊκά νησιά, προσπαθώντας να επισημάνει και να ερευνήσει σε βάθος προϋποθέσεις και στρατηγικές που θα επιτρέψουν την βιώσιμη ανάπτυξη και ευημερία των νησιωτικών περιοχών της Ευρώπης.

Στην κατεύθυνση αυτή βασικό ζητούμενο είναι ο προσδιορισμός ιδιαίτερων προσεγγίσεων για τη συνοχή, την ανταγωνιστικότητα και τη σύγκλιση στον νησιωτικό χώρο, η διερεύνηση ειδικών θεμάτων των ευρωπαϊκών νησιών, όπως η προσβασιμότητα, η διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης, η επιχειρηματικότητα, η προστασία των περιβαλλοντικών πόρων και ειδικά του πόσιμου ύδατος, ο καθορισμός χρήσεων γης, η αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών κ.α.

Συνεπώς, η ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου αποτελεί μια ιδιαίτερη διαδικασία, η δυσκολία της οποίας εκπορεύεται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της νησιωτικότητας. Για αυτόν ακριβώς το λόγο είναι αναγκαία μια εξειδικευμένη προσέγγιση, η οποία να λαμβάνει υπόψη τις παραμέτρους του αναπτυξιακού σχεδιασμού και των σχετικών πολιτικών, αλλά και να τις προσαρμόζει στα χαρακτηριστικά του νησιωτικού χώρου.

Ο ορισμός του Νησιού περιλαμβάνει τον γενικότερο κοινωνικοοικονομικό χώρο πέρα από το γεωγραφικό - μορφολογικό όρο του τμήματος ξηράς που περιβάλλεται από θάλασσα. Η Eurostat ορίζει ως νησί κάθε τμήμα γης που περιβάλλεται από θάλασσα και το οποίο επιπλέον:

- διαθέτει έκταση τουλάχιστον 1 Km²,
- απέχει τουλάχιστον ένα χιλιόμετρο από την ήπειρο,
- διαθέτει μόνιμο πληθυσμό άνω των 50 ατόμων,
- δεν έχει σταθερή σύνδεση με τη ξηρά,
- δεν περιλαμβάνει πρωτεύουσα Ευρωπαϊκού κράτους.

Με βάση τον ορισμό της Eurostat υπάρχουν περίπου 450 νησιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση που καλύπτουν το 4,5% του εδάφους της. Σε αυτά δεν περιλαμβάνονται τα Βρετανικά νησιά, η Ιρλανδία, η Μάλτα και η Κύπρος, οι οποίες δεν πληρούν το τελευταίο κριτήριο της Eurostat.

Νησιά διαθέτουν 16 από τα 27 Κράτη - Μέλη της Ε.Ε. τα οποία αποτελούν είτε μέρος Περιφερειών, είτε αυτοτελείς Περιφέρειες. Συνολικά υπάρχουν δεκαέξι (16) διοικητικές περιφέρειες στην Ευρώπη (NUTS I και NUTSII)¹ αμιγώς νησιωτικές εκ των οποίων οι τέσσερις (4) είναι Ελληνικές. Περίπου 21 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ (4,2% του πληθυσμού) ζουν σήμερα σε μια από τις 20 νησιωτικές περιοχές ή στα πολυάριθμα παράκτια νησιά που είναι κατάσπαρτα στα παράλια Κρατών - Μελών της Ε.Ε., τα οποία όμως δεν αποτελούν αυτόνομη διοικητική μονάδα (πχ. πολλά νησιά της Βρετανίας).

Τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά των νησιών διαφέρουν στο βαθμό κατά τον οποίο διαφέρουν τα γεωμορφολογικά και πληθυσμιακά χαρακτηριστικά τους.

¹ «Εδαφικές Στατιστικές Μονάδες» στις οποίες υποδιαιρείται κάθε χώρα οι οποίες αντιστοιχούν υποχρεωτικά σε διοικητικές μονάδες. Το επίπεδο II αντιστοιχεί στις Διοικητικές Περιφέρειες και το επίπεδο III στους Νομούς της χώρας.

Κατά αυτόν τον τρόπο οι νησιωτικές περιοχές της Ευρώπης διαφοροποιούνται μεταξύ:

- Περιοχών υψηλής πληθυσμιακής συγκέντρωσης (Μάλτα, Κύπρος, Σαρδηνία)
- Περιοχών συγκέντρωσης πολλών μικρών, αραιοκατοικημένων νησιών (Κυκλάδες, Αρχιπέλαγος Τουρκού (Φινλανδία)).
- Συνολικού πληθυσμού που κυμαίνεται από 5,2 κατοίκους (Σικελία) έως 50 κατοίκους (μικρά νησιά Κυκλάδων)
- Εκτάσεων που κυμαίνονται από 1 Km² ως 25 Km² (Σικελία)
- Απόστασης από την ακτή από 1 έως 430Km (Σαρδηνία, Σαν Πιέτρο)
- Επιπέδου διαβίωσης από 61% έως 139% του μέσου Ευρωπαϊκού, όπως εκφράζεται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ).
- Πολιτικής αυτονομίας, καθώς πολλά νησιά απολαμβάνουν ισχυρό καθεστώς αυτονομίας (Σαρδηνία, Αζόρες, Ολαντ, Κορσική), άλλα συγκροτούν αυτοδύναμο περιφερειακό χώρο (Σικελία, Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, Κρήτη, Ιόνιο), ακόμα περισσότερα συγκροτούν διοικήσεις επιπέδου NUTSIII, όπως ο Νομός Χίου.

Παρά τις διαφορές σε επιμέρους μεγέθη ο Ευρωπαϊκός νησιωτικός χώρος παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά, όπως:

- Η μειωμένη προσβασιμότητα ατόμων και εμπορευμάτων που κάνει την απόσταση και το κόστος επικοινωνίας και μεταφορών πολλαπλάσιο σε σχέση με αυτό των ηπειρωτικών περιοχών.
- Η υψηλή οικολογική αξία, η οποία οφείλεται τόσο στην ύπαρξη πολλών ενδημικών και σπάνιων ειδών τα οποία όντας σε καθεστώς απομόνωσης από τις ηπειρωτικές εκτάσεις εξελίχθηκαν στις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιών, όσο και στην σημασία των νησιών για την μετανάστευση της ορνιθοπανίδας.
- Η ναυτική και αλιευτική παράδοση που έχει καλλιεργηθεί από την άμεση επαφή με την θάλασσα, άλλα και η ανάπτυξη ιδιαίτερων τεχνολογικών μεθόδων για την διαχείριση της γεωργίας.
- Η τουριστική ανάπτυξη, λόγω της ύπαρξης των μεγάλων ακτογραμμών άλλα και των λοιπών φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η οποία σε πολλές

περιπτώσεις αποτελεί την κυριότερη οικονομική δραστηριότητα των νησιωτικών περιοχών.

- Η υψηλή κοινωνική συνοχή, άλλα και οι ιδιαιτερότητες του κοινωνικού χώρου των νησιών.
- Η ανάγκη κατανομημένων υποδομών, δηλαδή υποδομών που δεν μπορούν να εκμεταλλευτούν οικονομίες κλίμακας μεγαλύτερες από αυτές που προσφέρει το κάθε νησί και οι οποίες αντιστοιχούν σε αριθμό κατοίκων πολύ μικρότερης τάξης μεγέθους σε σχέση με τις ηπειρωτικές περιοχές (π.χ. Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων, αεροδρόμια, λιμάνια κλπ).

Στην Ελλάδα ο νησιωτικός χώρος επηρεάζει άμεσα τη δομή, τον χαρακτήρα και την αναπτυξιακή διάρθρωση του κράτους, κυρίως μέσα από τρεις διαστάσεις.

Η πρώτη διάσταση αφορά στην τουριστική ανάπτυξη η οποία αρχίζει να οργανώνεται ως μαζική δραστηριότητα από τη δεκαετία του 1960, πρώτα σε ορισμένα νησιά, για να επεκταθεί στο σύνολο του ελληνικού νησιωτικού χώρου έως τη δεκαετία του 1990. Η ανάπτυξη αυτή θα ήταν πολύ περιορισμένη αν δεν υπήρχε ο νησιωτικός χώρος, στον οποίο βρίσκονται οι σημαντικότεροι σε μέγεθος προορισμοί μαζικού – παραθεριστικού τουρισμού. Ο συνδυασμός της θάλασσας, της μεγάλης ακτογραμμής, των ευνοϊκών κλιματολογικών συνθηκών, του πλούσιου φυσικού και πολιτιστικού περιεχομένου, είναι συστατικά που διαθέτουν σε αφθονία τα ελληνικά νησιά, δημιουργώντας, υπό προϋποθέσεις, ένα ελκυστικό και ποιοτικό τουριστικό προϊόν.

Η δεύτερη διάσταση σχετίζεται με την επίδραση των ελληνικών νησιών στην οικονομική διάρθρωση της χώρας, η οποία δεν περιορίζεται ούτε χρονικά αλλά ούτε και θεματικά, δηλαδή μόνο στον τουρισμό. Για παράδειγμα, τα νησιά αποτέλεσαν κύριο παράγοντα δημιουργίας της σύγχρονης Ελληνικής ναυτιλίας, λόγω της διαχρονικής σχέσης των κατοίκων τους με τη ναυτιλία.

Η τρίτη διάσταση σχετίζεται με τον πρωτογενή τομέα. Οι συνθήκες απομόνωσης, άλλα και τα ιδιαίτερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, έχουν διαμορφώσει μια σημαντική αγροτική οικονομία στο νησιωτικό χώρο. Πριν αναπτυχθούν οι ακτοπλοϊκές συνδέσεις, η επιβίωση στα νησιά στηριζόταν σε ένα μεγάλο ποσοστό στην αυτονομία τους σε τρόφιμα. Το καθεστώς αυτό σε συνδυασμό με τη μικρή διαθεσιμότητα χώρου και νερού, οδήγησε διαχρονικά στην ανάπτυξη σημαντικών αγροτικών πρακτικών και τεχνολογιών που αποσκοπούσαν στη «βιώσιμη» παραγωγή και τη βέλτιστη διαχείριση των πεπερασμένων φυσικών πόρων. Παράλληλα, η γεωγραφική απομόνωση ενίσχυσε τη δημιουργία ενδημικών ειδών και τη δημιουργία ειδικών τοπικών προϊόντων (π.χ. η μαστίχα Χίου, οι διάφορες ποικιλίες κρασιών κ.ο.κ.).

Η κτηνοτροφική παραγωγή στηρίχθηκε στα αιγοπρόβατα, είδη ειδικά προσαρμοσμένα στη διαβίωση σε βραχώδη και άνυδρα μέρη, τα οποία παρείχαν επάρκεια σε κρέας και γαλακτοκομικά προϊόντα. Σημαντικό, φυσικά, τμήμα της πρωτογενούς παραγωγής αποτελεί η αλιεία. Κύρια μορφή που εντοπίζεται στα ελληνικά νησιά, είναι η παράκτια – τοπική παραγωγή, καθώς η δυσκολία άμεσης πρόσβασης των αλιέων προς τις μεγάλες αγορές των αστικών κέντρων, δεν επέτρεψε, ιστορικά, τη δημιουργία ισχυρών οικονομιών εκμετάλλευσης του αλιευτικού αποθέματος. Σήμερα, η αλιεία εξακολουθεί στα περισσότερα νησιά να αποτελεί μια τοπικής κλίμακας οικονομία, χαρακτήρας που επιτείνεται από τη μείωση των θαλάσσιων οργανισμών λόγω της νόμιμης ή παράνομης υπεραλίευσης.

1.3. Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας και καταλαμβάνει συνολική έκταση 3.836 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Αποτελείται από τους Νομούς Λέσβου, Χίου και Σάμου και περιλαμβάνει 9 κατοικημένα νησιά. Έδρα της είναι η Μυτιλήνη.

Μεγάλες διαφοροποιήσεις παρουσιάζονται μεταξύ των νησιών όσον αφορά το μέγεθος, το ανάγλυφο του εδάφους και τις ακτογραμμές, ενώ επικρατούν κυρίως ορεινές εκτάσεις. Χαρακτηριστικό της Περιφέρειας είναι οι μεγάλες αποστάσεις των νησιών, τόσο μεταξύ τους, όσο και από την Ηπειρωτική Ελλάδα.

Δείκτες	Βόρειο Αιγαίο	Ελλάδα
Πληθυσμός - Απογραφή 1991	199.231	10.259.900
Πληθυσμός - Απογραφή 2001	206.121	10.964.020
% της χώρας	1,9%	100
Κάτοικοι ανά km²	55,3	83,1
% Μεταβολή πληθυσμού 1991-2001	3,5	6,9
% αλλοδαποί	5,1%	7,3%
% ηλικιωμένων (>65 ετών)	21,0%	16,7%

2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΙΟΥ

2.1 Διοικητική Διάρθρωση

Ο Νομός Χίου έχει έκταση 904 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Αποτελείται από τρία νησιά, τη Χίο, τις Οινούσες και τα Ψαρά. Η Χίος είναι ένα από τα μεγαλύτερα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου και το πέμπτο σε έκταση νησί στην Ελλάδα, με μήκος ακτών 213 χλμ. Βρίσκεται πολύ κοντά στη Μικρά Ασία και απέναντι από τη χερσόνησο της Ερυθραίας, από την οποία χωρίζεται με τον ομώνυμο Πορθμό.

Η πρωτεύουσα (Χίος ή Χώρα) βρίσκεται στο μέσο της ανατολικής πλευράς, ενώ επιπλέον διακρίνονται τα χωριά του νότιου τμήματος του νησιού (Νοτιόχωρα ή Μαστιχοχώρια), τα χωριά του βορείου τμήματος (Βορειόχωρα) καθώς και τα χωριά της περιοχής του Κάμπου (Καμπόχωρα).

Οι Οινούσες αποτελούν σύμπλεγμα βραχονησίδων του ανατολικού Αιγαίου, συνολικής έκτασης 17,4 τετρ. χιλιομέτρων, σε γεωγραφική εγγύτητα με τα παράλια της μικρασιατικής χερσονήσου της Ερυθραίας και απέχουν 9 ναυτ. μίλια από την πόλη της Χίου. Τα Ψαρά είναι νήσος του Νομού Χίου που βρίσκεται βορειοδυτικά της νήσου Χίου.

Ο Νομός, διοικητικά, περιλαμβάνει σήμερα δέκα (10) Δήμους. Με την εφαρμογή του Νόμου 3852/2010 (ΦΕΚ 87Α'/7.6.2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα "ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ"», θα περιλαμβάνει τρεις (3) Δήμους, έναν σε κάθε νησί. Οι σημερινοί Δήμοι (οι περισσότεροι από τους οποίους προήλθαν από συνενώσεις Κοινοτήτων) είναι: Χίου, Ομηρούπολης, Καρδαμύλων, Καμποχώρων, Μαστιχοχωρίων, Αμανής, Ιωνίας, Αγίου Μηνά, Ψαρών και Οινουσσών.

Στον ακόλουθο πίνακα εμφανίζεται η σημερινή διοικητική διάρθρωση του Νομού.

Πίνακας 2.1 Διοικητική Διάρθρωση Νομού Χίου

Δήμος	Δημοτικό Διαμέρισμα
Δήμος Χίου	
Δήμος Αγίου Μηνά	Δ.δ. Θυμιανών Δ.δ. Νεοχωρίου
Δήμος Αμάνης	Δ.δ. Βολισσού Δ.δ. Αγίου Γάλακτος -- το Άγιο Γάλα Δ.δ. Διευχών Δ.δ. Κεράμου Δ.δ. Κουρουνίων Δ.δ. Λεπτοπόδων Δ.δ. Μελανιού - το Μελανιός Δ.δ. Νέας Ποταμιάς -- η Νέα Ποταμιά Δ.δ. Νενητουριών Δ.δ. Παρπαριάς Δ.δ. Πιραμιάς -- η Πιραμιά Δ.δ. Πισπιλούντος -- η Πισπιλούντα Δ.δ. Τρυπών Δ.δ. Φυτών Δ.δ. Χαλάνδρων

Δήμος	Δημοτικό Διαμέρισμα
Δήμος Ιωνίας	Δ.δ. Καλλιμασιάς
	Δ.δ. Βουνού
	Δ.δ. Έξω Διδύμας -- η Έξω Διδύμα
	Δ.δ. Θολοποταμίου
	Δ.δ. Καταρράκτου -- ο Καταρράκτης
	Δ.δ. Κοινής -- η Κοινή
	Δ.δ. Μέσα Διδύμας
	Δ.δ. Μυρμηγκίου -- το Μυρμήγκι
	Δ.δ. Νενήτων
	Δ.δ. Παγίδος -- η Παγίδα
Δήμος Καμποχώρων	Δ.δ. Φλατσίων
	Δ.δ. Χαλκείου -- το Χαλκειό
	Δ.δ. Αγίου Γεωργίου Συκούση -- ο Άγιος Γεώργιος Συκούσης
	Δ.δ. Βαβιλών -- οι Βαβίλοι
	Δ.δ. Βασιλεωνοίκου -- το Βασιλεώνικο
	Δ.δ. Βερβεράτου -- το Βερβεράτο
Δήμος Καρδαμύλων	Δ.δ. Δαφνώνας -- ο Δαφνώνας
	Δ.δ. Ζυφιά -- ο Ζυφιάς
	Δ.δ. Καρδαμύλων
	Δ.δ. Αμάδων
	Δ.δ. Βικίου
Δήμος Μαστιχοχωρίων	Δ.δ. Καμπιών -- τα Καμπιά
	Δ.δ. Πιτυούντος -- η Πιτυός
	Δ.δ. Σπαρτούντος -- η Σπαρτούντα
	Δ.δ. Πυργίου
Δήμος Οινουσσών	Δ.δ. Αρμολίων -- τα Αρμόλια
	Δ.δ. Βέσσης -- η Βέσσα
	Δ.δ. Ελάτας
	Δ.δ. Καλαμωτής
	Δ.δ. Λιθίου
	Δ.δ. Μεστών
	Δ.δ. Ολύμπων -- οι Ολύμποι
	Δ.δ. Πατρικών -- τα Πατρικά
Δήμος Ομηρούπολης	Δ.δ. Βροντάδου
	Δ.δ. Ανάβατου -- ο Ανάβατος
	Δ.δ. Αυγώνυμων -- τα Αυγώνυμα
	Δ.δ. Καρυών
	Δ.δ. Λαγκάδας
	Δ.δ. Σιδηρούντος -- η Σιδηρούντα
Δ.δ. Συκιάδας	
Δήμος Ψαρών	

2.2 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της 18^{ης} Μαρτίου 2001, ο πληθυσμός στο Νομό Χίου ανερχόταν σε 53.106 άτομα. Από το συγκεκριμένο πληθυσμό ποσοστό 48,3% κατοικεί στο Δήμο Χίου, ενώ δεύτερος σε πληθυσμό Δήμος είναι αυτός της Ομηρούπολης όπου κατοικεί το 14,1% του πληθυσμού του Νομού.

Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζεται ο υπολογιζόμενος πληθυσμός την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους για τα ενδιάμεσα των απογραφών έτη. Τα στοιχεία αφορούν τον μόνιμο πληθυσμό, δηλαδή τον αριθμό των ατόμων που έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Το αντίστοιχο διάγραμμα δίνει την κατανομή του πληθυσμού ανά δήμο, βάσει των στοιχείων απογραφής του 2001.

Πίνακας 2.2 - Υπολογιζόμενος Πληθυσμός την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους

Έτος	Περιφέρεια Βορ. Αιγαίου	Χίος
1991	201.318	52.707
1992	201.523	52.722
1993	201.843	52.783
1994	202.297	52.871
1995	202.778	52.957
1996	203.402	53.070
1997	203.710	53.074
1998	204.248	53.166
1999	204.629	53.191
2000	205.031	53.211
2001	205.158	53.109
2002	204.586	52.919
2003	204.071	52.662
2004	203.169	52.379
2005	202.402	52.337
2006	201.732	52.150
2007	201.083	52.022
2008	200.517	51.957

Σημ. Με έντονα στοιχεία έχουν σημειωθεί τα έτη των απογραφών
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή - ΕΛΣΤΑΤ

Ορισμένα ενδιαφέροντα στοιχεία προκύπτουν από την ανάλυση της ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού διαχρονικά.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του πληθυσμού του έτους 2001, το ποσοστό των ηλικιωμένων άνω των 80 ετών στο Νομό είναι 4,2% έναντι 3% στο σύνολο της χώρας. Αντίθετα αναφορικά με τον νεανικό πληθυσμό (μέχρι 14 ετών) δεν διαπιστώνεται διαφοροποίηση στο ηλικιακό πρότυπο του Νομού σε σχέση με το σύνολο της χώρας (15,2%).

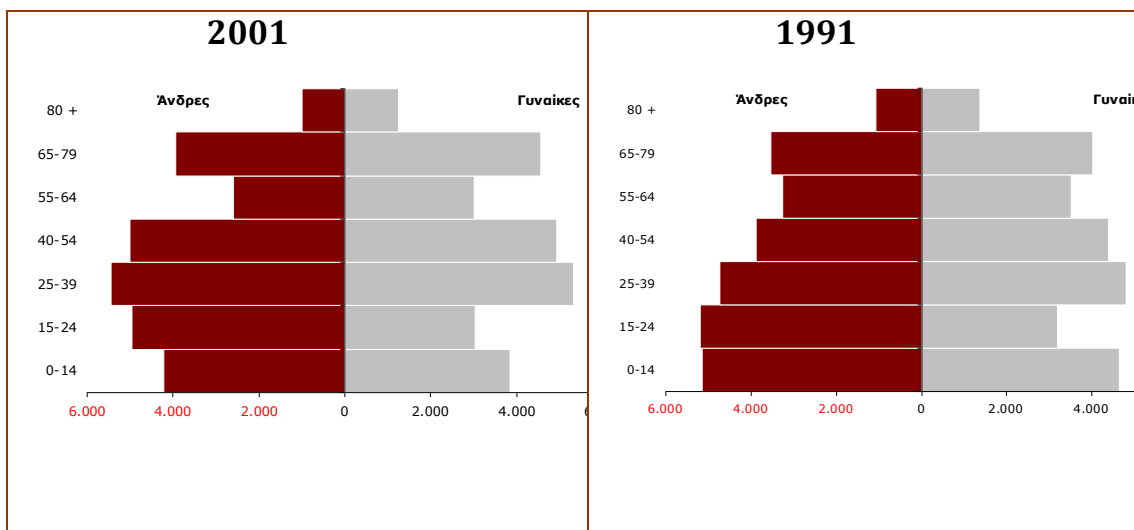
Το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (άτομα ηλικίας 15 έως 64 ετών) το 2001 ήταν 64,6% έναντι 68,6% στο σύνολο της χώρας.

	Σύνολο Χώρας Απογραφή 2001	Χίος Απογραφή 2001	Χίος Απογραφή 1991
Σύνολο	10.934.097	53.106	52.714
0-14	1.660.899	8.073	9.775
15-24	1.561.637	7.989	8.371
25-39	2.500.772	10.769	9.542
40-54	2.183.267	9.923	8.262
55-64	1.200.289	5.605	6.764
65-79	1.497.181	8.497	7.555
80 +	330.052	2.250	2.445

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στο διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζεται η ηλικιακή πυραμίδα του Νομού κατά το έτος 2001 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος απογραφής (1991).

Διάγραμμα 2.1 Ηλικιακή Πυραμίδα στο Ν. Χίου (2001 / 1991)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Η πυραμίδα των ηλικιών του πληθυσμού παρουσιάζει το φαινόμενο της γήρανσης, δηλαδή της διόγκωσης της πυραμίδας προς τις μεγαλύτερες ηλικίες. Το 1991 η πυραμίδα του πληθυσμού ήταν ευρύτερη στη βάση της (παιδική ηλικία) και πιο περιορισμένη στην κορυφή της (τρίτη ηλικία).

Η επιδείνωση αποδίδεται στους ίδιους δημογραφικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τα δημογραφικά μεγέθη σε εθνικό επίπεδο (περιορισμός των γεννήσεων και αύξηση της διάρκειας ζωής), αλλά και σε παράγοντες που συνδέονται με την εσωτερική μετανάστευση.

Χαρακτηριστικά ως προς τη διαφαινόμενη γήρανση του πληθυσμού, επισημαίνονται τα εξής :

- Ο δείκτης γήρανσης² στο νομό (>65/0-14) το 2001 ήταν 133 έναντι 102 το 1991. Το 2001 στο σύνολο της χώρας ο ίδιος δείκτης διαμορφώθηκε σε 110:1. Ο πληθυσμός της Χίου εμφανίζεται γηραιότερος σε σχέση με τα αντίστοιχα εθνικά μεγέθη και με σημαντική επιδείνωση.

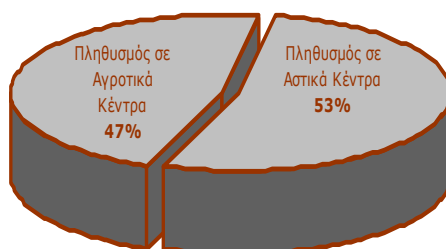
² Ο δείκτης γήρανσης εμφανίζει τον αριθμό των ηλικιωμένων ατόμων (65+) επί 100 παιδιών (άτομα ηλικίας μικρότερης των 14 ετών)

- Ο δείκτης εξάρτησης³ (0-14+>65/15-64) μειώθηκε από 60,04 σε 54,89. Η φαινομενική βελτίωση του δείκτη οφείλεται ωστόσο σε μειωμένη συμμετοχή της μικρότερης ηλικιακής ομάδας (<14) της οποίας το πληθυσμιακό μερίδιο μειώθηκε από 18,5% σε 15,6%, ενώ η αναλογία των ηλικιωμένων αυξήθηκε σε αναλογικά μικρότερο ποσοστό.

Η εικόνα προκύπτει επομένως από τον περιορισμό του παιδικού πληθυσμού και την μετακίνηση του στις παραγωγικές ομάδες αντικατοπτρίζοντας τη γενική εικόνα γήρανσης. Ενδεικτικό της δημογραφικής εικόνας του Νομού είναι επίσης ότι ο δείκτης εξάρτησης στο σύνολο της χώρας ανέρχεται σε 46,85.

2.3 Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

Διάγραμμα 2.2 Αστικοποίηση στο Ν. Χίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Απογραφή 2001)

Η αστικοποίηση στο Νομό Χίου για το έτος 2001 διαμορφώνεται στο 53% (ίδιο ποσοστό ισχύει και για την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή των Νησιών Αιγαίου), έναντι 73%, στο σύνολο της χώρας.

Τα αστικά κέντρα του Νομού συγκεντρώνουν 28.384 κατοίκους, ενώ ο αγροτικός πληθυσμός ανέρχεται στους 25.024 κατοίκους (το υπόλοιπο 47% του συνόλου πληθυσμού του Νομού). Συγκριτικά αναφέρεται, ότι το υψηλότερο ποσοστό αστικοποίησης ανάμεσα στους Νομούς της Περιφέρειας, παρουσιάζει ο Νομός Δωδεκανήσων (με 75% του συνολικού πληθυσμού να συγκεντρώνεται στα αστικά κέντρα) και μετά ακολουθεί ο Νομός Χίου.

³ Ο δείκτης εξάρτησης εμφανίζει τον αριθμό των εξαρτημένων μελών (παιδιών και ηλικιωμένων) επί 100 ατόμων σε παραγωγική ηλικία

Επαγγελματική ενασχόληση

Ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων κατά τη απογραφή του 2001 ανήλθε σε 17.441 άτομα που αναλογεί σε ποσοστό 32,8% του συνολικού πληθυσμού. Το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο της χώρας διαμορφώθηκε σε 42,3%.

Αξιοσημείωτο είναι το σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού που απασχολείται στον κλάδο των μεταφορών (9,1% έναντι 6,1% σε εθνικό επίπεδο), γεγονός που συνδέεται με την ισχυρή παρουσία, αλλά και την παράδοση που έχει ο ναυτιλιακός τομέας στο νομό. Αισθητή είναι επίσης και η διαφορά στο ποσοστό των απασχολουμένων στη μεταποίηση (11,5% στη χώρα και 5,3% στο νομό). Επισημαίνεται ότι η διαχρονική εξέλιξη της κατανομής του οικονομικά ενεργού πληθυσμού θα αξιοποιηθεί περαιτέρω κατά τον εντοπισμό των ανταγωνιστικών κλάδων της οικονομίας του Νομού.

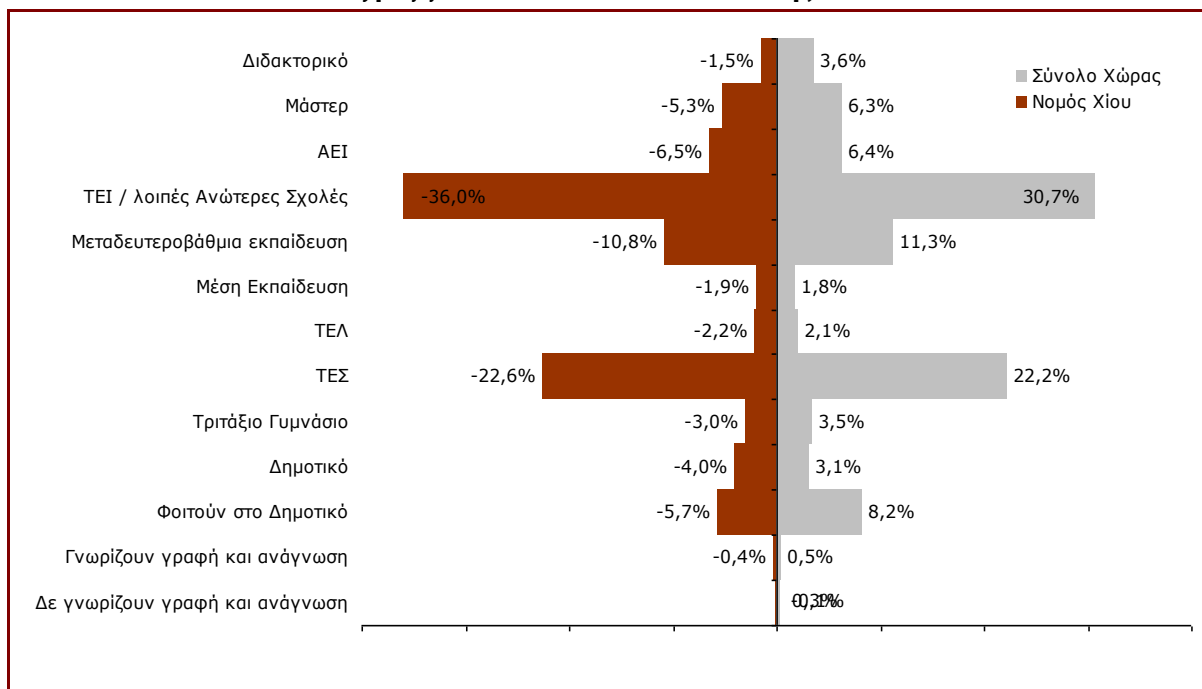
Πίνακας 2.3 Αριθμός Απασχολούμενων ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας (στοιχεία απογραφής 2001)

Κλάδος Δραστηριότητας	Σύνολο Χώρας	Ν. Χίου
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	601.939	1.507
Αλιεία	19.104	424
Ορυχεία, λατομεία	12.136	30
Μεταποιητικές βιομηχανίες	531.566	930
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού	38.547	164
Κατασκευές	376.777	2.016
Εμπόριο, επισκευές	643.677	2.444
Ξενοδοχεία, εστιατόρια	274.381	1.012
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	282.555	1.579
Ενδιάμεσοι χρηματο πιστωτικοί οργανισμοί	109.618	345
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας εκμισθώσεις, επ/κές δραστηριότητες	251.578	637
Δημόσια διοίκηση, άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	330.328	1.897
Εκπαίδευση	258.194	1.205
Υγεία, κοινωνική μέριμνα	192.522	614
Άλλες επιχ/κές δραστηριότητες	146.297	562
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν προσωπικό	61.047	159
Εταιρικοί οργανισμοί και όργανα	1.170	1
"Νέοι"	247.155	1.066
Δήλωσαν ασαφώς ή δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	243.257	849
	4.621.848	17.441
<i>Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ</i>		

Εκπαίδευση

Μικρές διαφορές παρουσιάζουν τα επίπεδα εκπαίδευσης του Νομού σε σχέση με το σύνολο της Χώρας. Το ποσοστό των αναλφάβητων είναι μικρότερο (0,1%) από αυτό της Χώρας (0,3%), ενώ στις υψηλότερες βαθμίδες (διδακτορικό και μάστερ) τα ποσοστά είναι μικρότερα (1,5%) σε σχέση με τα αντίστοιχα εθνικά (3,6%).

Διάγραμμα 2.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (Απογραφή 2001)

Η πλειονότητα του πληθυσμού του Νομού είναι απόφοιτοι ΤΕΙ και λοιπών Ανωτέρων Σχολών (36%), ενώ στο Σύνολο της Χώρας το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώνεται στο 30,7%.

Αναφορικά με την εκπαιδευτική δραστηριότητα, θα πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα η σημασία της ναυτικής εκπαίδευσης στο νομό και η παρουσία της σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Το Ναυτικό Γυμνάσιο – Λύκειο Οινουσσών (1ο Επαγγελματικό Λύκειο) ιδρύθηκε το 1954 και ήταν το πρώτο ναυτικό γυμνάσιο στην Ελλάδα. Στο Σχολείο κατά το 2008 φοιτούσαν 23 μαθητές από διάφορες περιοχές της Ελλάδας λόγω και της λειτουργίας του οικοτροφείου. Η κατεύθυνση που προσφέρει το 1ο ΕΠΑΛ είναι Ναυτική, με ειδικότητα πλοιάρχων.

Η Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού των Οινουσσών ιδρύθηκε το 1965 και είναι μόνο σχολή Πλοιάρχων. Η Σχολή Μηχανικών της Χίου ιδρύθηκε το 1965 παράλληλα με την ΑΕΝ Οινουσσών, παρέχοντας και αυτή (όπως και η ΑΕΝ Οινουσσών) τη δυνατότητα εσωτερικής φοίτησης.

Η Πανεπιστημιακή Μονάδα Χίου του Πανεπιστημίου Αιγαίου, περιλαμβάνει τη Σχολή Επιστημών της Διοίκησης που αποτελείται από τα Τμήματα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών και Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης. Περιλαμβάνει επίσης τις Διοικητικές Υπηρεσίες της

Σχολής και των Τμημάτων, τη βιβλιοθήκη της Σχολής (παράρτημα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης) και τις Φοιτητικές Κατοικίες.

Υγεία - Πρόνοια

Από τις 53.652 κλίνες που υπάρχουν στο Σύνολο της Χώρας, μόνο 1.974 (4% του συνολικού αριθμού κλινών) βρίσκονται στα Νησιά του Αιγαίου, εκ των οποίων το 99% είναι τοποθετημένα σε γενικά θεραπευτήρια και το υπόλοιπο 1% σε Μαιευτικά – Γυναικολογικά θεραπευτήρια.

Ο αριθμός των κλινών ανά 1000 κατοίκους στην Περιφέρεια των Νησιών του Αιγαίου το 2008 είναι 3,81, ενώ στο Σύνολο της Χώρας ο δείκτης διαμορφώνεται στις 3,37 κλίνες.

Πίνακας 2.4 Κλίνες κατά ειδικότητα και γεωγραφικό διαμέρισμα (2008)

Ειδικότητα Θεραπευτηρίων	Αριθμός Κλινών		Κλίνες ανά 1000 Κατοίκους	
	Σύνολο Ελλάδος	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο Ελλάδος	Νήσοι Αιγαίου
Γενικά	37.808	1.932	3,37	3,81
Μικτά	1.050	0	0,09	0,00
Αντικαρκινικά	1.221	0	0,11	0,00
Αφροδισίων - Δερματικά	140	0	0,01	0,00
Καρδιολογικά	0	0	0,00	0,00
Λοιμωδών - Λεπροκομείο	93	0	0,01	0,00
Μαιευτικά - Γυναικολογικά	1.156	15	0,10	0,03
Νευροψυχιατρικά	9.235	0	0,82	0,00
Ορθοπεδικά	436	0	0,04	0,00
Οφθαλμολογικά	65	0	0,01	0,00
Παθολογικά	506	0	0,05	0,00
Παιδιατρικά	1.701	0	0,15	0,00
Φυματιολογικά	50	0	0,00	0,00
Χειρουργικά	149	0	0,01	0,00
Σύνολο*	53.652	1.947	4,78	3,84

*Δεν περιλαμβάνονται τα Στρατιωτικά Θεραπευτήρια και οι κλίνες τους.
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

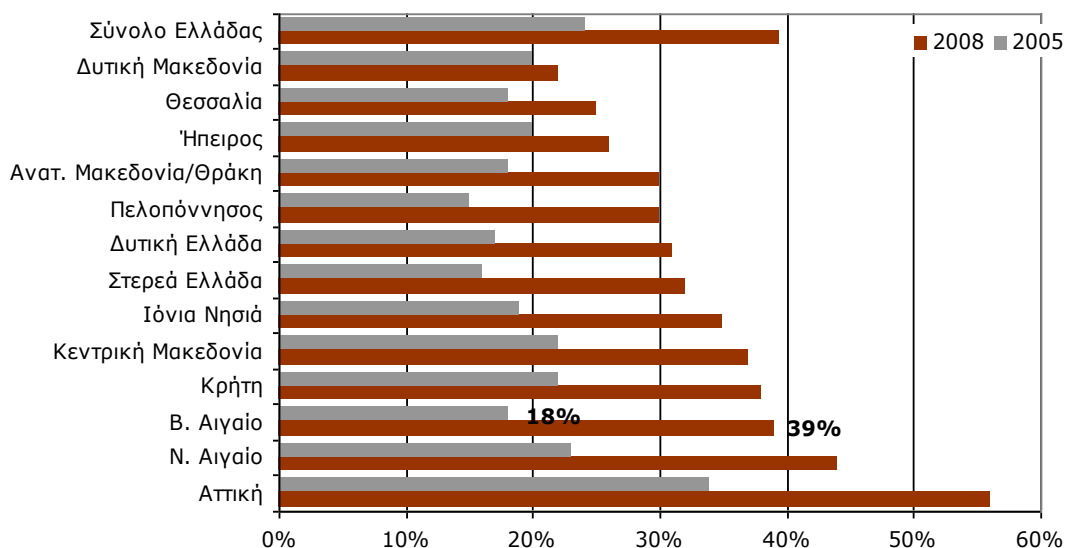
Πρόσβαση στο Διαδίκτυο / χρήση τεχνολογίας

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το ψηφιακό χάσμα ανάμεσα στις αστικές και τουριστικές περιοχές και τα αγροτικά και ημιαστικά κέντρα εξακολουθεί να κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα, διαμορφώνοντας ουσιαστικά περιφέρειες δύο ταχυτήτων.

Οι αστικές και τουριστικές περιοχές διατηρούν το προβάδισμα χρήσης του διαδικτύου. Η χρήση του διαδικτύου το 2008 σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας είναι σημαντικά αυξημένη σε σχέση με το 2005 με πρωταγωνιστές της ανάπτυξης τις περιφέρειες της Στερεάς και Δυτικής Ελλάδας, το Αιγαίο και την Κρήτη.

Η περιφέρεια Β. Αιγαίου είναι τρίτη στη σειρά με ποσοστό νοικοκυριών που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο το 2008 να αγγίζει το 39%, από το 18% που ήταν το 2005. Ο βαθμός ανάπτυξης στη χρήση του διαδικτύου μεταξύ των δύο ετών είναι μεγαλύτερος στην εν λόγω περιφέρεια (21%), σε σχέση με το Σύνολο Χώρας (15%).

Διάγραμμα 2.4 Ποσοστό νοικοκυριών με κατ' οίκον πρόσβαση στο διαδίκτυο ανά περιφέρεια και στο Σύνολο της Χώρας (2008 / 2005)

Πηγή: Παρατηρητήριο για την ΚτΠ

Μεταφορικές Υποδομές

Η Χίος εξυπηρετείται από ένα αεροδρόμιο (στην Ανατολική πλευρά του νησιού) και από δυο κύρια λιμάνια : της Χίου (στην Ανατολική πλευρά του νησιού) και των Μεστών (στη Δυτική πλευρά του νησιού).

Η εικόνα που παρουσιάζει το αεροδρόμιο Χίου είναι από κάθε άποψη τριτοκοσμική. Το πολύ μικρό μερίδιο που η αεροπορική μεταφορά καταλαμβάνει στο σύνολο του εισερχόμενου τουρισμού στη Χίο οφείλεται στην έλλειψη υποδομών εξυπηρέτησης εταιριών και επιβατών. Το 2008, οι αναχωρήσεις – αφίξεις αντιστοιχούσαν σε 1% του συνολικού αριθμού αναχωρήσεων – αφίξεων σε επίπεδο χώρας. Για τη βελτίωση των υποδομών αεροπορικών μεταφορών εντάχθηκε στο Γ' ΚΠΣ έργο αξίας 498 χιλ. Ευρώ.

Στο λιμάνι της Χίου εντοπίζεται σημαντικό πρόβλημα αναφορικά με την αδυναμία φιλοξενίας πλοίων μεγάλου μήκους. Το λιμάνι των Μεστών αποτελεί μια από τις σημαντικότερες υποδομές προσπελασιμότητας του Νομού (εκκρεμεί η ολοκλήρωση χερσαίων υποδομών και λοιπών εργασιών) με ασήμαντη, προς το

παρόν, εμπορευματική και επιβατική κίνηση σε σχέση με το λιμάνι της Χίου. Στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ εντάχθηκαν έργα ενίσχυσης των λιμένων του Νομού συνολικού προϋπολογισμού 22,43 εκ. Ευρώ εκ των οποίων, 10,7 εκ. Ευρώ αφορούν στο Λιμάνι των Μεστών και 6,28 εκ. Ευρώ στην κατασκευή εξωτερικού προβλήτα στο λιμάνι των Ψαρών.

Η κατάσταση του οδικού δικτύου δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική, παρά τις βελτιώσεις που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, (παρακάμψεις οικισμών, διανοίξεις κλπ).

Στη Χίο υπάρχει χαρακτηρισμένη μια Εθνική Οδός συνολικού μήκους 38 χλμ. Το επαρχιακό δίκτυο αποτελείται από 26 χαρακτηρισμένες επαρχιακές οδούς με μήκος 406 χλμ. Στο Γ' ΚΠΣ εντάχθηκαν συνολικά 15 οδικά έργα, συνολικού προϋπολογισμού 30,69 εκ. Ευρώ.

Από αυτά ξεχωρίζουν η ολοκλήρωση της οδού Χίου – Λιμένα μεστών συνολικού προϋπολογισμού 14,13 εκ. Ευρώ και η παρακαμπτήριος της πόλης της Χίου, συνολικού προϋπολογισμού 6,48 εκ. Ευρώ.

Στην πόλη της Χίου υπάρχει έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα το οποίο επιτείνεται από τη συγκέντρωση των εμπορικών καταστημάτων σε περιορισμένο χώρο και την έλλειψη κατάλληλων μεταφορικών υποδομών. Το πρόβλημα αποδίδεται και στον μεγάλο (αναλογικά με το μέγεθος του πληθυσμού) αριθμό επιβατηγών οχημάτων και σε ένα δίκτυο δρόμων με ελλειπή γεωμετρικά στοιχεία. Σημειώνεται ότι ο Νομός έχει την 7η υψηλότερη αναλογία τροχαίων ατυχημάτων ανά 1.000 κατοίκους στη χώρα (1,8 με μέσο όρο Ελλάδος 1,5 το 2006).

Δείκτες Ευημερίας

Ακολούθως παρατίθενται ορισμένοι δείκτες, οι οποίοι επιλέχθηκαν με σκοπό την αποτύπωση της εικόνας της γενικής κατάστασης διαβίωσης στο νομό.

Πίνακας 2.5 Βασικοί Δείκτες Ευημερίας

	Ν. Χίου	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	Σύνολο Χώρας
Κατά κεφαλή ΑΕΠ (2007*)	15.911	14.518	20.231
Αποταμιευτικές καταθέσεις / κάτοικο (2007)	16.570	-	15.416
Επιβατηγά αυτοκίνητα / 100 κατοίκους (2008)	42,9	32,9 (Νήσοι Αιγαίου)	44,5
Νέες Κατοικίες ανά / 1000 κατοίκους (2008)	0,7	0,5	0,6

*προσωρινά στοιχεία Πηγή: Επεξεργασία Στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Σύμφωνα με τα στοιχεία, το κατά κεφαλήν εθνικό ΑΕΠ το 2007 διαμορφώθηκε σε 20.231 Ευρώ. Για το Νομό Χίου ο εν λόγω δείκτης διαμορφώθηκε στις 15.911 Ευρώ, το οποίο τον καθιστά σε χειρότερη θέση από το Σύνολο της Χώρας αλλά σε καλύτερη από την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (14.518 Ευρώ). Συνολικά ο νομός κατατάσσεται στη 19^η θέση μεταξύ των νομών της χώρας.

Σύμφωνα με έρευνα που εκπόνησε το τμήμα Οικονομίας και Διοίκησης του Μεσογειακού Αγρονομικού Ινστιτούτου Χανίων (ΜΑΙΧ), σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο και το Πανεπιστήμιο Κρήτης, η Χίος το 2007 ήταν ο τέταρτος Νομός σε αποταμιευτικές καταθέσεις ανά κάτοικο (16.570 Ευρώ) μετά από την Αττική (23.610 Ευρώ ανά κάτοικο), την Ευρυτανία (20.183 Ευρώ) και την Κεφαλονιά (17.065 Ευρώ). Το 2006, η Χίος κατείχε τη 2η θέση στις καταθέσεις ανά κάτοικο με 16.850 Ευρώ (πρώτη ήταν και πάλι η Αττική με 27.549 Ευρώ).

Η μελέτη αυτή βασίστηκε στα πιο πρόσφατα στοιχεία (2009) που έχουν δημοσιευθεί από την ΕΛΣΤΑΤ και τη βάση δεδομένων της έκδοσης «Οι Νομοί» της All Media Publications. Σημειώνεται ότι ο δείκτης των τραπεζικών καταθέσεων ανά κάτοικο θεωρείται ένας από τους πιο αξιόπιστους δείκτες στα διεθνή στατιστικά πρότυπα, προκειμένου να αποτυπωθεί το μέγεθος της ευημερίας μιας περιοχής.

Στο Νομό Χίου το 2008, βρίσκονταν σε κυκλοφορία 22.405 επιβατικά αυτοκίνητα, τα οποία αποτελούν το 13% του αριθμού των επιβατικών αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή του Αιγαίου (168.000). Στο σύνολο της χώρας αναλογούν 44,5 επιβατικά αυτοκίνητα ανά 100 κατοίκους. Ο αντίστοιχος δείκτης για την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή του Αιγαίου ήταν 32,9 αυτοκίνητα. Ο Νομός Χίου κατατάσσεται στην τέταρτη θέση με 42,9 επιβατηγά αυτοκίνητα ανά 100 κατοίκους.

Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί η υπεροχή του Νομού Χίου σε σχέση τόσο με το σύνολο της χώρας, όσο και με την περιφέρεια και σε ότι αφορά τον αριθμό των αριθμό ιδιόκτητων κατοικιών ανά 1000 κατοίκους.

3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Νομός Χίου παράγει το 0,4% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας, ποσοστό το οποίο τον κατατάσσει μόλις στην 39^η θέση μεταξύ του συνόλου των Νομών της χώρας.

Η οικονομία του Νομού στηρίζεται, σε σημαντικό βαθμό, στους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής και της παροχής υπηρεσιών, με τον τουριστικό τομέα να παρουσιάζει σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια. Η στενότητα των διαθέσιμων φυσικών πόρων, η μείωση και γήρανση του πληθυσμού, η εγκατάλειψη της αγροτικής γης κλπ είναι ορισμένα από τα χρόνια προβλήματα των νησιωτικών περιοχών που παρουσιάζονται έντονα και στο Νομό Χίου.

Στην παρούσα ενότητα παρατίθενται ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομίας του Νομού τα οποία και αντιπαρατίθενται προς τα αντίστοιχα εθνικά μεγέθη.

Στο πρώτο μέρος της ενότητας, εξετάζονται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία και το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν. Σκοπός της συγκεκριμένης ανάλυσης δεν είναι μόνο η διαπίστωση διαχρονικών τάσεων και η πραγματοποίηση συγκρίσεων με το σύνολο της εθνικής οικονομίας, αλλά η μέτρηση της ανταγωνιστικότητας του Νομού με συσχέτιση των συγκεκριμένων μεγεθών με στοιχεία του εργατικού δυναμικού και τον υπολογισμό των αντίστοιχων δεικτών.

Στο δεύτερο μέρος αναλύονται κύρια μεγέθη και χαρακτηριστικά των επιμέρους τομέων της οικονομικής δραστηριότητας με σκοπό τον εντοπισμό βασικών διαρθρωτικών τους στοιχείων αλλά και των δυνατών σημείων και αδυναμιών. Βασικά ποσοτικά μεγέθη της ανάλυσης αυτής αξιοποιούνται στο επόμενο μέρος της μελέτης κατά την ανάλυση των δυναμικών κλάδων.

Στο τρίτο μέρος εξετάζεται ο τουριστικός κλάδος, οι τάσεις και τα χαρακτηριστικά του οποίου παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς το τουριστικό πρότυπο παρουσιάζεται σημαντικά διαφοροποιημένο σε σχέση με αυτό των άλλων νησιών. Παρατίθεται το διεθνές περιβάλλον, παρουσιάζονται οι πρόσφατες τάσεις σε εθνικό επίπεδο και, τέλος, αναλύονται τα κρίσιμα μεγέθη πληρότητας του Νομού.

3.1 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία / Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν

Η παρούσα ενότητα εξετάζει τα μεγέθη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) και του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος. Η ΑΠΑ είναι η συνολική αξία της παραγωγής από την οποία αφαιρείται η ενδιάμεση κατανάλωση των αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αυτή (ενδιάμεσες εισροές).

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε Περιφερειακό Επίπεδο ή σε επίπεδο κλάδων υπολογίζεται ως η ΑΠΑ συν τους φόρους μείον τις επιδοτήσεις. Ως Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν ορίζεται η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παρήχθησαν στην Περιφέρεια σε ένα έτος. Πρόκειται για ένα από τους πιο βασικούς δείκτες μέτρησης των εισροών της οικονομίας.

Η παράθεση των στοιχείων αυτών γίνεται κατ' αρχήν για να διαπιστωθεί η παραγωγική διάρθρωση του Νομού σε σχέση με το σύνολο της χώρας και για το λόγο αυτό τα στοιχεία παρουσιάζονται υπό τη μορφή ποσοστιαίας σύνθεσης της ΑΠΑ ανά βασικό κλάδο παραγωγής. Στη συνέχεια, τα μεγέθη της ΑΠΑ και του Περιφερειακού ΑΕΠ συσχετίζονται με τα μεγέθη του παραγωγικού δυναμικού με σκοπό τον υπολογισμό δεικτών παραγωγικότητας.

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

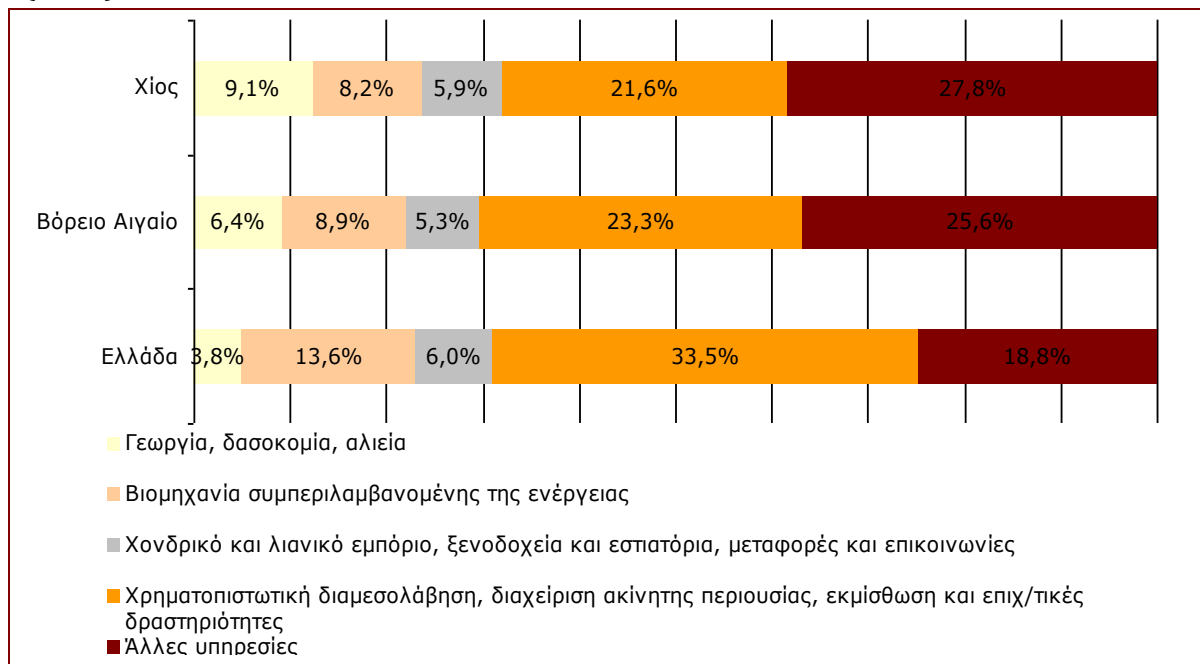
Σημειώνεται ότι τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για την οικονομική δραστηριότητα των Ελληνικών Περιφερειών, δεν υπολογίζονται από άμεσα απογραφικά δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο, αλλά από έμμεσους υπολογισμούς. Συγκεκριμένα, η συνολική ΑΠΑ κατανέμεται μεταξύ των Περιφερειών και των Νομών με βάση μία σειρά περιφερειακών δεικτών π.χ. δεικτών απασχόλησης, γεωργικής και βιομηχανικής παραγωγής, κλπ.. Από τον υπολογισμό αυτό προκύπτει η περιφερειακή ΑΠΑ, η οποία βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ του 2007 σε τρέχουσες τιμές έχει ως εξής:

Πίνακας 3.1 Σύνθεση Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά Κλάδο (2007)

	Ελλάδα	Βόρειο Αιγαίο	Χίος
Γεωργία, δασοκομία, αλιεία	3,84%	6,41%	9,09%
Βιομηχανία συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας	13,57%	8,85%	8,16%
Κατασκευές	6,04%	5,31%	5,86%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων και ειδών οικιακής χρήσης, ξενοδοχεία και εστιατόρια, μεταφορές και επικοινωνίες	33,50%	23,26%	21,58%
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	18,76%	25,56%	27,76%
Άλλες υπηρεσίες	24,28%	30,61%	27,55%
<i>Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ</i>			

Επισημαίνεται η αναλογικά μεγαλύτερη συμμετοχή της πρωτογενούς παραγωγής στη σύνθεση της Ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (9,1% έναντι 3,8% στο σύνολο της χώρας), όπως επίσης και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών που σχετίζονται με τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας (27,8% έναντι 18,8%).

Διάγραμμα 3.1 Σύνθεση Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά Κλάδο (2007)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Εστιάζοντας περαιτέρω στο Νομό Χίου εξετάζεται η διαχρονική εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) κάθε κλάδου, σε τρέχουσες τιμές.

Η συνολική ΑΠΑ την χρονική περίοδο 2000 – 2007, κινήθηκε ανοδικά με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 7,52% και διαμορφώθηκε το 2007 σε 731 εκ. Ευρώ.

Ειδικότερα, ο κλάδος της γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας σημείωσε πτώση την περίοδο 2000-2007 και από 79 εκ. Ευρώ Ευρώ το 2000 ανήλθε σε 66 εκ. Ευρώ το 2007, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους κλάδους που παρουσίασαν ανοδική τάση. Συγκεκριμένα, η βιομηχανία (2000: 17 εκ. Ευρώ, 2007: 60 εκ. Ευρώ) , οι κατασκευές (2000: 26 εκ. Ευρώ Ευρώ, 2007: 43 εκ. Ευρώ), το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων και ειδών οικιακής χρήσης, ξενοδοχεία και εστιατόρια, μεταφορές και επικοινωνίες, (2000: 84 εκ. Ευρώ, 2007 : 158 εκ. Ευρώ), οι υπηρεσίες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και λοιπών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (2000: 126 εκ. Ευρώ, 2007: 203 εκ. Ευρώ), οι λοιπές υπηρεσίες (2000: 108 εκ. Ευρώ, 2007: 201 εκ. Ευρώ) εμφάνισαν αύξηση την εξεταζόμενη περίοδο.

Πίνακας 3.2 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Κλάδο στο Νομό Χίου (2000 - 2007)

Κλάδος	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Γεωργία, δασοκομία, αλιεία	79	79	79	81	89	66	69	66
Βιομηχανία συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας	17	25	37	36	40	47	61	60
Κατασκευές	26	32	28	42	62	76	94	43
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων και ειδών οικιακής χρήσης, ξενοδοχεία και εστιατόρια, μεταφορές και επικοινωνίες	84	97	111	131	124	139	149	158
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	126	133	143	160	173	178	185	203
Άλλες υπηρεσίες	108	101	106	128	152	155	184	201
Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	440	467	504	578	640	661	742	731
<i>*προσωρινά στοιχεία. Αξία σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές</i>								
<i>Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ</i>								

Οι κλάδοι που παρουσίασαν σημαντική αύξηση την εξεταζόμενη περίοδο, ήταν αυτός της βιομηχανίας (20,02%) και του χονδρικού και λιανικού εμπορίου (9,45%). Αντίθετα, ο μοναδικός κλάδος που παρουσίασε πτώση, όπως άλλωστε και σε επίπεδο χώρας και περιφέρειας - αλλά με μεγαλύτερο ποσοστό, ήταν αυτός της γεωργίας - δασοκομίας - αλιείας με μέσο ετήσιο ρυθμό -1,87%.

Ακαθάριστο Εγχώριο / Περιφερειακό Προϊόν

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη του ΑΕΠ στο σύνολο της Χώρας και ανά περιφέρεια.

Το περιφερειακό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) προκύπτει από την ΑΠΑ, αφού αφαιρεθούν οι αξίες χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης που μετρώνται έμμεσα και προστεθούν οι καθαροί φόροι επί των προϊόντων (φόροι μείον επιδοτήσεις). Τα δύο τελευταία στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα σε επίπεδο Περιφέρειας και κατανέμονται αναλογικά με βάση την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.

Η συμμετοχή των περιφερειών στο Α.Ε.Π. έχει παραμείνει σχετικά σταθερή κατά τη διάρκεια των ετών 2005-2007, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος παράγεται κυρίως στις περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας.

Ως απόλυτο μέγεθος, το Ακαθάριστο Προϊόν στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ανήλθε σε 2.958 εκ. Ευρώ το 2007 έναντι 2.548 το 2005, παρουσιάζοντας ποσοστά ετήσιας αύξησης σε τρέχουσες τιμές, της τάξεως του 7,2% και 8,3%.

Αυτή η αύξηση όμως δε μεταβάλλει σημαντικά τη συμμετοχή της Περιφέρειας στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας κατά την περίοδο αναφοράς, καθώς παράγει σταθερά μόλις το 1,3%, που αποτελεί το χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες.

Πίνακας 3.3 - Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε Σύνολο Χώρας και ανά Περιφέρεια (2007)

Γεωγραφική Περιφέρεια	Αξία σε τρέχουσες τιμές (Ευρώ εκατ)	Συμμετοχή στο Σύνολο Χώρας
Αν. Μακεδονία & Θράκη	7.896	3,5%
Κεντρική Μακεδονία	31.431	13,8%
Δυτική Μακεδονία	4.814	2,1%
Θεσσαλία	10.761	4,7%
Ήπειρος	5.326	2,3%
Ιόνια Νησιά	3.645	1,6%
Δυτική Ελλάδα	9.434	4,1%
Στερεά Ελλάδα	11.059	4,8%
Πελοπόννησος	9.846	4,3%
Αττική	113.499	49,7%
Βόρειο Αιγαίο	2.958	1,3%
Νότιο Αιγαίο	6.456	2,8%
Κρήτη	11.054	4,8%
Σύνολο Χώρας	228.180	100%
<i>*προσωρινά στοιχεία. Αξία σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές</i>		
<i>Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ</i>		

Κατά κεφαλή ΑΕΠ

Η χρήση περιφερειακού κατά κεφαλήν ΑΕΠ για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το εισόδημα των Περιφερειών, παρουσιάζει προβλήματα όταν υπάρχουν διαπεριφερειακές μετακινήσεις εργαζομένων, καθώς το περιφερειακό ΑΕΠ αφορά προϊόν που παράγεται από τους εργαζόμενους σε μία περιοχή, αλλά διαιρείται με τον αριθμό των κατοίκων της περιοχής.

Επίσης, η έλλειψη πιο πρόσφατων, από το 2007, στοιχείων, επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη σχετική συμμετοχή της περιφέρειας σε έτη ανόδου του οικονομικού κύκλου, αλλά όχι για τη συμπεριφορά της ανόδου αυτής μετά το 2008.

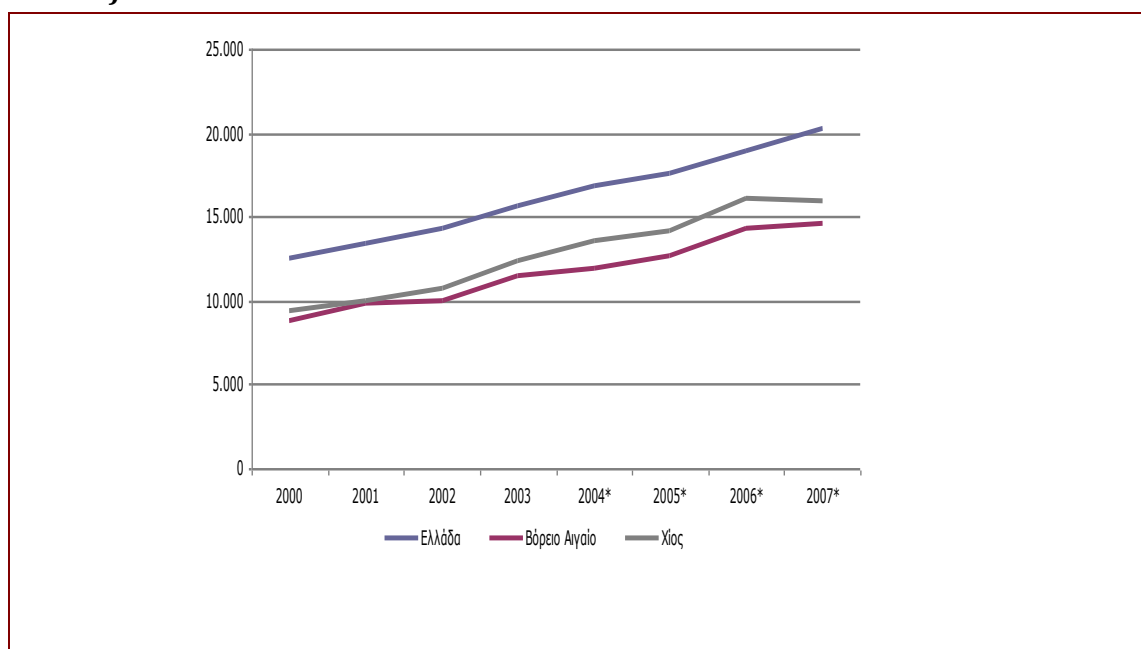
Πίνακας 3.4 Κατά Κεφαλή ΑΕΠ σε Σύνολο Χώρας, ανά Περιφέρεια και Νομό (2000-2007)

Γεωγραφική Περιφέρεια	2000	2001	2002	2003	2004*	2005*	2006*	2007*
Ελλάδα	12.483	13.372	14.254	15.642	16.798	17.594	18.878	20.231
Βόρειο Αιγαίο	8.800	9.793	10.029	11.498	11.927	12.598	14.245	14.518
Χίος	9.384	9.982	10.761	12.314	13.573	14.117	16.106	15.911

**προσωρινά στοιχεία - Αξία σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές*
Σημείωση: Χρησιμοποιήθηκε ο υπολογιζόμενος πληθυσμός στις 30/6 κάθε έτους.
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Ο ανωτέρω Πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) για την περίοδο 2000-2007. Από την εξέταση των μεγεθών προκύπτει ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ εμφανίζεται μικρότερο από το μέσο εθνικό μέγεθος (στο 78,65%), αλλά μεγαλύτερο σε σχέση με το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας. Συγκεκριμένα, τα μεγέθη για το Νομό Χίου, την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και το σύνολο της χώρας διαμορφώθηκαν σε 15.911 Ευρώ, 14.518 Ευρώ και 20.231 Ευρώ, αντίστοιχα για το 2007.

Διάγραμμα 3.2 - Διαχρονική εξέλιξη του Κατά Κεφαλή ΑΕΠ για το Σύνολο της Χώρας, την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και το Νομό Χίου (2000 - 2007)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Αναλύοντας τους ρυθμούς ανάπτυξης, προκύπτει ότι η προαναφερόμενη βελτίωση της εξέλιξης του συνολικού Ακαθάριστου Προϊόντος του Νομού και της Περιφέρειας κατά την περίοδο αναφοράς, αντικατοπτρίζεται και στο κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Προϊόν. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο ρυθμός αύξησης του συνολικού Ακαθάριστου Προϊόντος της Περιφέρειας δεν διαφέρει σημαντικά από αυτόν της Χώρας (περίπου 1,3% του συνολικού ΑΕΠ), είχε ως συνέπεια τη

διατήρηση της ανισότητας μεταξύ του Νομού και του συνόλου της χώρας. Ο ρυθμός ανάπτυξης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε τόσο στο Νομό Χίου όσο και στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με ρυθμό 7,83% και 7,41% αντίστοιχα, έναντι 7,14% για το σύνολο της οικονομίας την εξεταζόμενη περίοδο. Επιπλέον το εξεταζόμενο μέγεθος παρουσίασε οριακή μείωση (της τάξης του 1%) για το Νομό Χίου το 2007 σε σχέση με το 2006, όταν στο σύνολο της χώρας και σε περιφερειακό επίπεδο αυξήθηκε κατά 7% και 2% αντίστοιχα.

Μερική Παραγωγικότητα της Εργασίας

Η παραγωγικότητα της εργασίας αντιστοιχεί στην ποσότητα εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή μιας συγκεκριμένης μονάδας. Από μακροοικονομική άποψη, η παραγωγικότητα της εργασίας μετράται μέσω του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) μιας χώρας ανά ενεργό άτομο. Η ανάπτυξη παραγωγικότητας εξαρτάται από την ιδιότητα του φυσικού κεφαλαίου, τη βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, τις τεχνολογικές προόδους και τις νέες μορφές οργάνωσης. Η ανάπτυξη της παραγωγικότητας αποτελεί την κύρια πηγή ανάπτυξης μιας οικονομίας. Για τη μέτρησή της χρησιμοποιείται ο δείκτης μερικής παραγωγικότητας της εργασίας που αποτελεί το λόγο του παραγόμενου προϊόντος προς την ποσότητα της χρησιμοποιούμενης εργασίας. Παρά τις θεωρητικές του ελλείψεις ο συγκεκριμένος δείκτης αποτελεί εύκολα υπολογίσιμο δείκτη σε επίπεδο Νομού δεδομένης της διαθεσιμότητας στατιστικών στοιχείων.

Πίνακας 3.5 Δείκτης Μέσης Παραγωγικότητας της Εργασίας

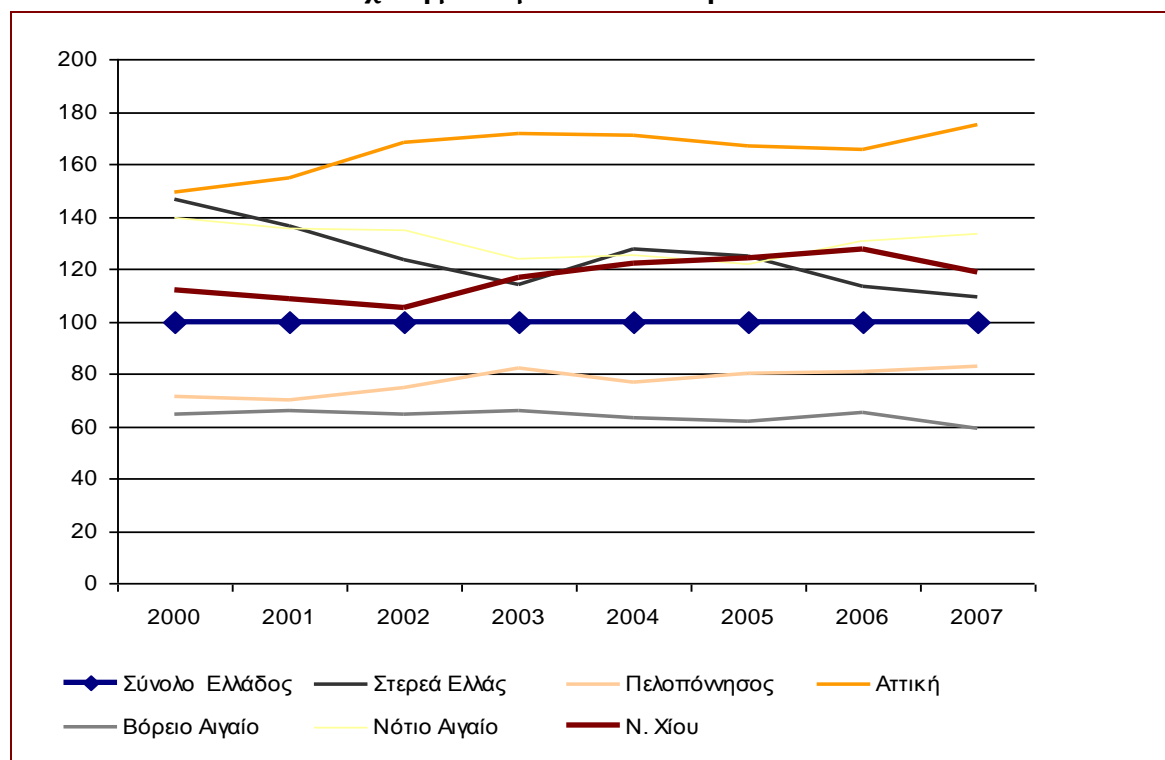
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Σύνολο Ελλάδος	33.432	34.603	35.225	37.297	38.408	38.530	38.869	40.020
Ανατ. Μακεδονία - Θράκη	23.537	25.133	24.470	26.138	27.729	27.646	27.770	28.387
Κεντρική Μακεδονία	29.219	29.322	29.802	30.362	31.953	32.300	32.151	32.264
Δυτική Μακεδονία	30.857	30.608	32.573	34.409	35.384	37.682	37.903	37.970
Θεσσαλία	26.245	27.524	27.968	30.022	28.690	28.732	29.478	29.603
Ήπειρος	26.588	29.162	27.999	30.613	31.063	31.693	31.491	31.110
Ιόνια Νησιά	27.229	29.731	29.310	30.711	30.159	30.329	33.164	33.758
Στερεά Ελλάς	39.850	40.508	36.196	35.020	38.517	37.923	37.611	36.832
Πελοπόννησος	28.375	28.371	26.966	28.708	29.444	30.251	30.370	30.359
Αττική	42.397	43.795	45.338	49.160	50.348	50.380	50.301	53.167
Βόρειο Αιγαίο	27.399	28.887	29.052	32.465	31.716	31.105	32.621	31.450
Νότιο Αιγαίο	38.323	39.115	39.144	40.217	39.682	37.946	42.729	41.978
Κρήτη	26.700	28.114	30.574	30.536	31.604	30.993	32.986	33.889
Ν. Χίου	29.795	30.552	32.030	35.657	38.467	38.477	41.968	40.239

Σημ. Ο υπολογισμός των δεικτών έχει γίνει με χρήση της ΑΠΑ και του απασχολούμενου προσωπικού. Η αναγωγή σε σταθερές τιμές έγινε με χρήση μέσων δεικτών τιμών έτους. Οι υπολογισμοί 2004-2007 έχουν γίνει βάσει προσωρινών στοιχείων. Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑ

Για τον υπολογισμό των δεικτών παραγωγικότητας χρησιμοποιούνται οι μετρήσεις των εκροών και των εισροών των Περιφερειών, όπως παρατέθηκαν προηγούμενα. Οι εκροές της περιφερειακής οικονομίας μπορούν να μετρηθούν είτε με χρήση της ΑΠΑ, είτε με χρήση ΑΕΠ. Μεταξύ των δύο, για την ανάλυση που ακολουθεί προτιμήθηκε η χρήση της ΑΠΑ, καθώς η χρήση του ΑΕΠ έχει την τάση να εμφανίζει περισσότερο θετικά αποτελέσματα σε κλάδους έντασης ενδιάμεσων εισροών (αγαθά και υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή). Για την απομόνωση της επίδρασης της μεταβολής των τιμών στα μεγέθη χρησιμοποιήθηκε ως αποπληθωριστής ο μέσος δείκτης τιμών κάθε έτους.

Η εργασία είναι η εισροή που χρησιμοποιείται στον δείκτη παραγωγικότητας και μπορεί να καθοριστεί είτε βάσει των ωρών εργασίας, είτε βάση του συνολικού αριθμού των εργαζομένων, είτε του αριθμού των εργαζομένων σε ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης. Στην προκειμένη περίπτωση, ως εισροή χρησιμοποιείται ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων (παρά τις προφανείς αδυναμίες, καθώς δεν λαμβάνονται υπόψη ποιοτικά χαρακτηριστικά του συντελεστή «εργασία»), λόγω της διαθεσιμότητας των σχετικών στατιστικών στοιχείων. Το ακόλουθο διάγραμμα παρουσιάζει την παραγωγικότητα της εργασίας, εκφρασμένη ως ποσοστό του μέσου εθνικού.

Διάγραμμα 3.3 Μέση Παραγωγικότητα της Εργασίας στο Νομό Χίου σε σχέση με το μέσο Εθνικό όρο

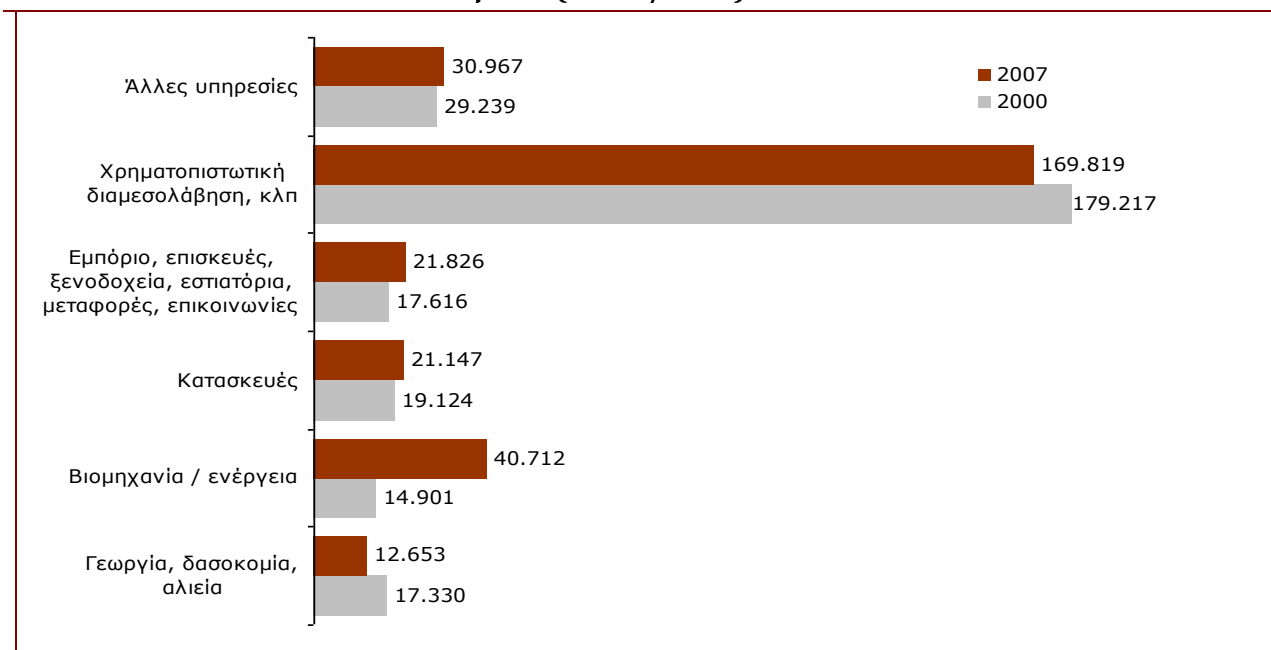
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Για λόγους ευκρίνειας της παρουσίασης, έχουν επιλεγεί και συγκρίνονται με το Νομό Χίου, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και ορισμένες χαρακτηριστικές

περιοχές. Η παραγωγικότητα της εργασίας εμφανίζεται αισθητά ψηλότερη στο Νομό Χίου σε σχέση με τα μέσα εθνικά μεγέθη, ιδιαίτερα μετά το έτος 2002. Επιπλέον υπερέρχει σημαντικά σε σχέση με την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

Λόγω της μη διαθεσιμότητας επαρκών στατιστικών στοιχείων δεν είναι δυνατή η συγκριτική μελέτη της παραγωγικότητας της εργασίας μεταξύ διαφορετικών κλάδων σε επίπεδο Νομού, αλλά τέτοια σύγκριση είναι εφικτή μόνο σε επίπεδο περιφέρειας. Επιπλέον, τέτοιου είδους συγκριτική ανάλυση θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με επιφύλαξη, καθώς η χρήση του δείκτη της μέσης παραγωγικότητας της εργασίας στρεβλώνεται ανάλογα με το κατά πόσο η κάθε δραστηριότητα είναι εντάσεως εργασίας. Οι επιδόσεις των κλάδων εμφανίζονται καλύτερες των πραγματικών όταν δεν λαμβάνονται υπόψη τις ποιοτικές βελτιώσεις του συντελεστή εργασίας. Επίσης, είναι δύσκολο να μετρηθεί με ακρίβεια η παραγωγή του τομέα των υπηρεσιών σε μια περίοδο όπου οι τεχνολογικές αλλαγές είναι εξαιρετικά γρήγορες.

Διάγραμμα 3.4 Μέση Παραγωγικότητα της Εργασίας σε Κλάδους του Βορείου Αιγαίου (2007*/2000)

* Προσωρινά Στοιχεία

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Το ανωτέρω διάγραμμα δεν παρατίθεται με σκοπό την πραγματοποίηση συγκρίσεων μεταξύ των κλάδων αλλά για την απεικόνιση της μειούμενης τάσης της παραγωγικότητας σε ορισμένους κλάδους σε σχέση με άλλους.

Προκύπτει δηλαδή η διαπίστωση ότι η παραγωγική διάρθρωση του Νομού Χίου (όπως αναλύθηκε προηγουμένως) είναι εξαρτημένη από τη δραστηριότητα (Γεωργία, δασοκομία κλπ), όπου η μέση παραγωγικότητα της εργασίας

εμφανίζεται σημαντικά μειούμενη, γεγονός που θα έχει σοβαρές συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα της παραγωγής του.

Τα παραπάνω αποτελούν ενδείξεις, ενώ σε κάθε περίπτωση η πλήρης εικόνα της κατάστασης (για τον σχεδιασμό πχ. της αναπτυξιακής πολιτικής) προϋποθέτει διαθεσιμότητα κατάλληλων και αναλυτικών στατιστικών στοιχείων και εκτίμηση των σχετικών δεικτών με χρήση και των ωρών εργασίας και σε επίπεδο Νομού ώστε να μπορούν να εξάγονται συμπεράσματα για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της παραγωγικότητας (βαθμός αξιοποίησης Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών, συσχέτιση με επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης έμψυχου δυναμικού κλπ).

Επιπλέον, σημαντικά διαφοροποιημένη εικόνα ενδέχεται να προκύψει με την ενσωμάτωση των στοιχείων των δύο τελευταίων ετών, καθώς οι πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις, οι συνθήκες ύφεσης και μείωσης της απασχόλησης, η ένταση των οποίων διαφοροποιείται τομεακά και γεωγραφικά, ενδέχεται να διαφοροποιήσουν σημαντικά την εικόνα της παραγωγικότητας μεταξύ διαφορετικών περιοχών της χώρας, αλλά και μεταξύ διαφορετικών κλάδων εντός του ίδιου Νομού.

3.2 Ανάλυση Οικονομικής Δραστηριότητας ανά Τομέα και Κλάδο

Μετά από την παράθεση των βασικών μεγεθών παραγωγής και παραγωγικότητας του Νομού Χίου και της πραγματοποίησης βασικών συγκρίσεων μεταξύ του Νομού και των αντίστοιχων εθνικών μεγεθών, στην παρούσα ενότητα επιχειρείται περαιτέρω εμβάθυνση στα στοιχεία του Νομού προκειμένου να αποτυπωθεί η παραγωγική του διάρθρωση.

Πρωτογενής τομέας

Ο αγροτικός τομέας χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δυναμικών κλάδων (μαστιχοκαλλιέργεια ιχθυοκαλλιέργεια, αλιεία, κτηνοτροφία). Η δραστηριότητα των κλάδων αυτών διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή και χαρακτηρίζει τις περιοχές αυτές. Στους συγκεκριμένους κλάδους απασχολείται κατά παράδοση ο τοπικός πληθυσμός και με παραδοσιακά συστήματα καλλιέργειας. Στο γεγονός αυτό, αλλά και στις ιδιαίτερες εδαφικές και κλιματολογικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν το Νομό Χίου, οφείλεται η παραγωγή παραδοσιακών – βιολογικών επώνυμων προϊόντων, καθώς και η δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης σε ορισμένους από αυτά.

Επιπλέον τον αγροτικό τομέα στο Νομό Χίο χαρακτηρίζουν :

- η μορφολογία του εδάφους (έδαφος ορεινό σε ποσοστό 68%),
- η απασχόληση (κατά την απογραφή του 2001, κύρια απασχόληση στον τομέα δήλωσαν 1.931 άτομα ή 11,7% του απασχολούμενου πληθυσμού έναντι 13,44% σε επίπεδο χώρας, ενώ μαζί με εκείνους που δήλωσαν τον τομέα ως δευτερεύουσα απασχόληση, ο αριθμός υπερέβη τα 11.000 άτομα),
- η συμμετοχή του τομέα στο προϊόν του Νομού (ποσοστό 9%, σημαντικά υψηλότερο από αυτό της χώρας και της Ε.Ε.),
- ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων (7.012).

Χαρακτηριστικό του πρωτογενούς τομέα του Νομού Χίου είναι επίσης η δεσπόζουσα θέση του κλάδου της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

Σύμφωνα με το Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ, στο συγκεκριμένο κλάδο δραστηριοποιούνταν κατά το 2005 26 επιχειρήσεις, οι οποίες πραγματοποίησαν συνολικό κύκλο εργασιών της τάξης των 12,7 εκ. Ευρώ Ευρώ.

Πίνακας 3.6 Πρωτογενής Τομέας: Αριθμός Επιχειρήσεων και Κύκλος Εργασιών (2005)

Δραστηριότητα	Αριθμός επιχειρήσεων	Κύκλος εργασιών
Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	61	4.187.579
Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	26	12.659.366
Λοιπά ορυχεία και λατομεία	3	
Υποστηρικτικές δραστηριότητες εξόρυξης	1	
Σύνολο :	91	16.846.944

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Μητρώο Επιχειρήσεων 2005)

Η διάρθρωση της αγροτικής παραγωγής ανά βασικό προϊόν βάσει των διαθέσιμων στοιχείων του έτους 2005 εμφανίζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Η παραγωγή κουκιών αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό (6,7%) του κλάδου στη χώρα από τα υπόλοιπα αγροτικά είδη που παράγονται στην περιοχή, και ακολουθούν τα μανταρίνια με 3,3%. Στον πίνακα δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με την παραγωγή αλιευμάτων και επομένως δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί η σχετική σημασία του Νομού στην εθνική παραγωγή βάσει ποσοτικών στοιχείων. Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία παραγωγής του πίνακα αξιοποιούνται στη συνέχεια, κατά την ανάλυση των δυναμικών κλάδων.

Πίνακας 3.7 Παραγωγή κατά αγροτικό προϊόν για την Ελλάδα, τα νησιά Αιγαίου και το Νομό Χίου (Προσωρινά στοιχεία 2005)

Αγροτικά Προϊόντα	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου	% μερίδιο
Αμπελουργικά Προϊόντα				
Μούστος	437.178	23.869	83	0,02%
Επιτραπέζια Σταφύλια	200.788	3.875	526	0,26%
Σταφίδα	71.194	8	5	0,01%
Βρώσιμα Όσπρια				
Φασόλια	19.617	612	7	0,04%
Κουκιά	3.083	502	206	6,68%
Λαθούρια	260	113	-	-
Ρεβύθια	2.618	115	38	1,45%
Μπιζέλια	649	22	-	-
Φακή	1.565	37	18	1,15%
Κτηνοτροφικά				
Κτηνοτροφικοί Καρποί				
Σύνολο	23.893	1.220	156	0,65%
Μπιζέλια	7.027	4	-	-
Σανά				
Χόρτα	344.924	41.680	1.576	0,46%
Αραβόσιτος	284.608	2.780	-	-
Μηδική/Τριφύλλια	1.284.077	16.660	-	-
Πεπονοειδή και Πατάτες				
Καρπούζια	680.956	18.361	902	0,13%
Πεπόνια	164.209	7.080	247	0,15%
Πατάτες	818.727	44.786	2.172	0,27%
Βιομηχανικά Φυτά				
Μαστίχα	150		150	

Αγροτικά Προϊόντα	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου	% μερίδιο
Καπνός	123.729	-	-	-
Βαμβάκι	1.231.597	-	-	-
Σουσάμι	46	27	-	-
Ηλιάνθος	8.875	7	-	-
Αραχίδα (Φυσίκι Αράπικο)	1.733	8	-	-
Σόγια	6	-	-	-
Ζαχαρότευτλα	2.573.393	-	-	-
Σιτηρά για καρπό				
Σιτάρι Μαλακό	346.750	201	-	-
Σιτάρι Σκληρό	1.697.399	17.805	358	0,02%
Κριθάρι	233.551	22.020	181	0,08%
Βρώμη	84.105	3.291	22	0,03%
Σίκαλη	32.620	10	-	-
Αραβόσιτο (σύνολο)	2.534.077	615	-	-
Ρύζι	167.247	-	-	-
Λαχανικά				
Λάχανα, Κουνουπίδια	260.913	5.330	443	0,17%
Τομάτες Βιομηχανικές	1.048.242	1.466	-	-
Τομάτες Νωπής Χρήσης	665.338	29.068	979	0,15%
Πράσα	42.633	982	-	-
Κρεμύδια	186.175	6.050	476	0,26%
Μπάμιες	12.859	331	25	0,19%
Μελιτζάνες	68.595	3.253	144	0,21%
Δενδροκομικά Προϊόντα				
Λεμόνια	84.412	6.480	730	0,86%
Πορτοκάλια	958.387	9.438	2.296	0,24%
Μανταρίνια	126.440	7.544	4.199	3,32%
Αχλάδια	81.796	2.165	57	0,07%
Μήλα	259.621	1.852	24	0,01%
Ροδάκινα	817.341	1.311	26	0,00%
Βερίκοκα	84.135	985	23	0,03%
Κεράσια	46.352	146	17	0,04%
Αμύγδαλα	49.154	2.314	400	0,81%
Καρύδια	21.643	645	34	0,16%
Βρώσιμες Ελιές	291.716	1.539	-	-
Ελιές Ελαιοποίησης	2.291.469	130.053	9.562	0,42%
Ελαιόλαδο 2004/2005	411.983	21.409	550	0,13%
Κτηνοτροφικά Προϊόντα				
Γάλα	1.987.280	102.748	9.354	0,47%
Κρέας (Ζώων και Πουλερικών)	462.276	23.812	1.696	0,37%
Τυρί Μαλακό	116.915	5.074	-	-
Τυρί Σκληρό	38.979	5.288	443	1,14%
Βούτυρο Νωπό	2.434	109	-	-
Βούτυρο Λιωμένο	852	193	-	-
Λίπος Χοιρινό	1.396	28	-	-
Μαλλιά Προβάτων	8.647	547	11	0,13%
Μέλι	15.639	1.294	54	0,35%
Αυγά (χιλ. Τεμάχια)	1.961.994	91.288	8781	0,45%
Ψάρια εσωτ. Υδάτων	28.200	1.685	-	-
<i>Ποσότητα σε τόνους</i>				
<i>Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ</i>				
<i>Παραγωγή Μαστίχας: Πηγή Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου</i>				

Μεταποίηση

Ο τομέας χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης που οφείλεται, πρωτίστως, στην έλλειψη πρώτων υλών, στο υψηλό κόστος μεταφοράς προς και από την ηπειρωτική Ελλάδα και στην έλλειψη τεχνογνωσίας στην παραγωγή και προώθηση των προϊόντων. Οι ΜμΕ, λειτουργούν σε οικογενειακή βάση και τείνουν να δραστηριοποιούνται περισσότερο σε τομείς όπως τα τρόφιμα και τα ποτά, η κεραμική, η εξόρυξη και διάθεση αδρανών υλικών, η επεξεργασία αγροτικών προϊόντων, δηλαδή δραστηριότητες που αναπτύσσονται με βάση την εκμετάλλευση μιας τοπικής ύλης ή παράδοσης σε ένα συγκεκριμένο κλάδο (π.χ. μαστίχα, εσπεριδοειδή). Ο δευτερογενής τομέας απασχολούσε κατά την απογραφή του 2001, 1.094 άτομα, ήτοι ποσοστό 6,27% των απασχολουμένων έναντι 11,5% σε επίπεδο χώρας.

Πίνακας 3.8 Μεταποίηση: Αριθμός Επιχειρήσεων και Κύκλος Εργασιών (2005)

Δραστηριότητα	Αριθμός επιχειρήσεων	Κύκλος εργασιών
Βιομηχανία τροφίμων	86	13.124.144
Ποτοποιία	8	2.143.455
Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	11	601.889
Κατασκευή ειδών ένδυσης	5	500.299
Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	1	
Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	18	941.434
Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	2	
Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	10	945.796
Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	3	
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	4	654.736
Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	33	15.059.821
Παραγωγή βασικών μετάλλων	11	699.845
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	68	8.755.519
Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	2	
Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	2	
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	7	441.456
Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	1	
Κατασκευή επίπλων	24	1.177.929
Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	14	1.027.785
Σύνολο	310	46.074.107

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Μητρώο Επιχειρήσεων 2005)

Κατά το 2005 καταγράφηκαν μόλις 310 μεταποιητικές επιχειρήσεις με μέσο κύκλο εργασιών της τάξης των 46,1 εκ. Ευρώ. Από αυτές, 94 δραστηριοποιούνταν στον κλάδο παραγωγής τροφίμων / ποτών.

Εμπόριο - Υπηρεσίες

Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ, ο τομέας του Εμπορίου αποτελεί τον σημαντικότερο τομέα οικονομικής δραστηριότητας βάσει Κύκλου Εργασιών και Αριθμού Επιχειρήσεων.

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στον εμπορικό τομέα του Νομού διαμορφώθηκε στο 21,58% της συνολικής (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ 2007), ενώ στο σύνολο της χώρας καταλαμβάνει το 33,50%. Θα πρέπει να επισημανθεί η σημασία που έχουν οι υπηρεσίες που σχετίζονται με τις μεταφορές (δραστηριότητες που συνδέονται και με τη ναυτιλία σε μεγάλο βαθμό).

Πίνακας 3.9 Εμπόριο – Υπηρεσίες: Αριθμός Επιχειρήσεων και Κύκλος Εργασιών (2005)

Δραστηριότητα	Αριθμός επιχειρήσεων	Κύκλος εργασιών
Υπηρεσίες		
Εκδοτικές δραστηριότητες	8	1.279.992
Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	34	1.646.667
Αεροπορικές μεταφορές	1	
Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	16	430.407
Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	85	3.833.530
Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	25	1.034.056
Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	20	1.527.588
Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	163	10.227.012
Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	6	152.157
Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	46	1.498.099
Δημόσια διοίκηση και άμυνα? υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	13	2.664.521
Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	16	796.324
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	35	2.073.416
Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	44	761.430
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	9	202.137
Δραστηριότητες απασχόλησης	1	
Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	8	300.611
Δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον	2	
Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	28	2.116.815
Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων? δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	40	13.518.743
Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	7	66.657

Δραστηριότητα	Αριθμός επιχειρήσεων	Κύκλος εργασιών
Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού	1	
Δραστηριότητες οργανώσεων	13	658.493
Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	11	179.403
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	21	624.038
Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	11	548.263
Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	14	1.042.025
Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	16	595.540
Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	17	2.469.092
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	442	27.902.690
Δραστηριότητες υπηρεσιών πληροφορίας	5	98.713
Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	2	
Εκπαίδευση	44	1.746.646
Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	22	449.958
Καταλύματα	87	8.509.716
Κτηνιατρικές δραστηριότητες	5	79.952
Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	65	1.984.880
Πλωτές μεταφορές	12	1.877.890
Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	8	540.170
Τηλεπικοινωνίες	5	1.463.116
Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	2	
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	107	13.363.357
Σύνολο Υπηρεσιών	1.517	108.264.104
		Εμπόριο
Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	999	178.915.729
Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	221	123.554.002
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	179	24.608.835
Σύνολο Εμπορίου	1.399	327.078.566

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Μητρώο Επιχειρήσεων 2005)

Τουρισμός

Τα στοιχεία αφίξεων και διανυκτερεύσεων τουριστών συγκεντρώνονται κατά κύριο λόγο από απογραφική έρευνα που διενεργείται σύμφωνα με την Οδηγία 95/57 της Ε.Ε. σε όλα τα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και τα κάμπινγκ. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα αναφορικά με διαχρονικές τάσεις στην τουριστική κίνηση του Νομού και την πληρότητα των

ξενοδοχειακών μονάδων που παρέχουν ενδείξεις τυχόν κορεσμού και δυνατά περιθώρια ανάπτυξης συγκεκριμένων κατηγοριών μονάδων. Πριν την εξέταση των ειδικότερων στοιχείων τουριστικής κίνησης που αφορούν το Νομό Χίου, επιχειρείται μια σκιαγράφιση της τουριστικής κίνησης της χώρας και η περιγραφή του γενικού τουριστικού περιβάλλοντος.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα στοιχεία αφίξεων αλλοδαπών από το εξωτερικό (αφίξεις στα σύνορα της χώρας) κατά την περίοδο 1994-2008, έτσι όπως αυτά συγκεντρώθηκαν από διοικητικές πηγές (Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας και Υπουργείο Δημόσιας Τάξης) και από δειγματοληπτική έρευνα που πραγματοποιείται στους σταθμούς ελέγχου διαβατηρίων της χώρας και αφορά τις αφίξεις αλλοδαπών από τις χώρες Σέγκεν. Όπως παρατηρείται, η ανοδική πορεία των ετών 2005 και 2006 (11,7% και 8,4% αντίστοιχα) στις αφίξεις των αλλοδαπών τουριστών συνεχίστηκε με παρόμοιο ρυθμό το έτος 2007, όπου και καταγράφηκε αύξηση της τάξης του 8,5%. Η θετική αυτή εξέλιξη ακολούθησε δύο έτη με συνεχόμενη μείωση του εισερχόμενου τουρισμού. Ιδιαίτερα μάλιστα το «Ολυμπιακό» έτος 2004, καταγράφηκε μείωση των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών κατά 3,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Πίνακας 3.10 Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών (1994 - 2008*, Σύνολο Χώρας)

Έτος	Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών	Μεταβολή
1994	11.301.722	
1995	10.712.145	-5,2%
1996	9.782.061	-8,7%
1997	10.588.489	8,2%
1998	11.363.822	7,3%
1999	12.605.928	10,9%
2000	13.567.453	7,6%
2001	14.678.688	8,2%
2002	14.918.177	1,6%
2003	14.784.560	-0,9%
2004	14.267.420	-3,5%
2005	15.938.131	11,7%
2006	17.283.910	8,4%
2007	18.754.593	8,5%
2008*	15.938.806	-

* το 2008 τα στοιχεία αφορούν αφίξεις μη-κατοίκων στην Ελλάδα
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στο σημείο αυτό διευκρινίζεται ότι στις παραπάνω αφίξεις αλλοδαπών τουριστών μέχρι το έτος 2007, έχουν καταγραφεί και οι οικονομικοί μετανάστες που διαμένουν στην Ελλάδα και διέρχονται κατά καιρούς από τα σύνορα της χώρας. Από το 2008 πραγματοποιείται αλλαγή στον τρόπο καταμέτρησης, ώστε το σχετικό μέγεθος να αφορά τους μη-κατοίκους και όχι τους αλλοδαπούς εν

γένει. Συνεπώς, η σημαντική μείωση στο σχετικό μέγεθος οφείλεται και στην αλλαγή του τρόπου στατιστικής καταμέτρησης.

Για καλύτερη εικόνα της τουριστικής κίνησης, παρουσιάζονται στη συνέχεια της ενότητας, τα στοιχεία αφίξεων αλλοδαπών σε πάσης φύσεως ξενοδοχειακά καταλύματα για τα πιο πρόσφατα έτη. Η πλειοψηφία των αλλοδαπών τουριστών που επισκέπτονται τη χώρα μας επιλέγει το αεροπλάνο ως μέσο μεταφοράς και ειδικότερα τις ναυλωμένες πτήσεις (charter). Συγκεκριμένα, το 2008, το 73,4% του συνολικού αριθμού των μη – κατοίκων που έφθασαν στην Ελλάδα ταξίδεψαν αεροπορικώς, το 19,5% οδικώς, το 6,8% θαλασσίως και μόνο το 0,4% σιδηροδρομικώς. Οι κυριότεροι σταθμοί εισόδου για τον προσερχόμενο τουρισμό είναι το Αεροδρόμιο της Αθήνας και ακολουθούν τα αεροδρόμια του Ηρακλείου και της Ρόδου.

Πίνακας 3.11 Αφίξεις μη – κατοίκων από το εξωτερικό ανά μέσο μεταφοράς και σταθμό εισόδου (2008)

Μέσο Εισόδου	Αριθμός Αφίξεων	Μερίδιο
Αεροπορικώς	11.691.650	73,4%
Αθηνών	3.472.845	
Ηρακλείου	2.135.198	
Ρόδου	1.369.406	
Λοιπών σταθμών	1.038.529	
Θεσσαλονίκης	897.997	
Κέρκυρας	806.713	
Κω	671.660	
Χανίων	669.122	
Ζακύνθου	464.874	
Σαντορίνης	165.307	
Σιδηροδρομικώς	65.873	0,4%
Προμαχώνα (Ν. Σερρών)*	11.226	
Σιδηροδρομικοί σταθμοί εκτός δείγματος	54.647	
Δια θαλάσσης	1.080.025	6,8%
Πατρών	382.493	
Ηγουμενίτσας	303.985	
Λοιπών σταθμών	293.188	
Κέρκυρας	100.360	
Οδικώς	3.101.257	19,5%
Οδικοί σταθμοί εκτός δείγματος	1.397.752	
Ευζώνων (Ν. Κιλκίς)	808.596	
Προμαχώνα (Ν. Σερρών)	436.786	
Κακκαβιάς (Ν. Ιωαννίνων)	151.529	
Κήπων (Ν. Έβρου)	306.595	
Σύνολο Αφίξεων	15.938.806	100,0%

* οι αφίξεις μη κατοίκων για τον σταθμό αυτό υπολογίζονται με βάση μόνο τους μήνες που πραγματοποιείται δειγματοληψία. Για τους μήνες που δεν πραγματοποιείται δειγματοληψία γίνεται εκτίμηση των αφίξεων μη κατοίκων και συμπεριλαμβάνεται στα στοιχεία των σιδηροδρομικών σταθμών εκτός δείγματος

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Οι δύο σημαντικότερες αγορές για το ελληνικό τουριστικό προϊόν κατά τα τελευταία χρόνια, παραμένουν το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία. Θα πρέπει να επισημανθεί ωστόσο ότι, ο αυξημένος αριθμός εισερχόμενων τουριστών των τελευταίων ετών και η ανάκαμψη στην τουριστική κίνηση δεν συνδέεται με τις δύο χώρες, καθώς ο αριθμός των τουριστών με τη συγκεκριμένη προέλευση παρουσιάζει σε γενικές γραμμές στασιμότητα. Αντίθετα, θα πρέπει να επισημανθεί η σημαντική αύξηση των τουριστών με προέλευση τις ΗΠΑ (παρά τη συνεχή ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου), αλλά και τη Ρωσία.

Πίνακας 3.12 Αφίξεις αλλοδαπών ανά χώρα προέλευσης (2002-2008*, Σύνολο Χώρας)

Προέλευση	2004	2005	2006	2007	2008*	Μερίδιο 2008
Γερμανία	2.189.222	2.241.942	2.267.961	2.264.332	2.430.481	15,25%
Ην. Βασίλειο	2.869.737	2.718.721	2.615.836	2.618.542	2.260.299	14,18%
Ιταλία	898.208	1.128.506	1.187.598	1.157.081	1.123.171	7,05%
Γαλλία	621.407	676.658	712.131	756.105	910.023	5,71%
Ολλανδία	611.990	666.287	782.154	828.185	753.875	4,73%
ΗΠΑ	161.398	305.840	358.624	380.611	612.825	3,84%
Σουηδία	334.150	316.042	428.334	449.312	388.127	2,44%
Αυστρία	440.391	464.470	492.921	490.320	384.490	2,41%
Ρωσία	142.346	182.334	261.253	257.411	304.849	1,91%
Λοιπά κράτη	4.761.440	5.775.805	6.606.932	8.315.892	6.770.667	42,48%
Κρουαζιέρες	954.791	1.172.668	1.244.694	1.236.802	Μ.Δ.	-
ΣΥΝΟΛΟ	14.267.420	15.938.131	17.283.910	18.754.593	15.938.806	100,00%

ΜΔ: μη διαθέσιμα στοιχεία
 *το 2008 τα στοιχεία αφορούν αφίξεις μη-κατοίκων στην Ελλάδα
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Μια καλύτερη εικόνα της τουριστικής κίνησης δίνουν τα στοιχεία αφίξεων των αλλοδαπών πελατών στα πάσης φύσεως ξενοδοχειακά καταλύματα και κάμπινγκ της Ελλάδας, σύμφωνα με απογραφική έρευνα που διενεργείται βάσει της Οδηγίας 95/57 της ΕΕ σε όλα τα εν λόγω καταλύματα της χώρας.

Σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, το 2008 οι αφίξεις των αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και τουριστικά κάμπινγκ ανήλθαν σε 16 εκ. Ευρώ (14,3 εκ. Ευρώ σε ξενοδοχεία και 388.171 σε κάμπινγκ), παρουσιάζοντας οριακή μείωση κατά 0,1% έναντι του 2007. Η πτώση οφείλεται στους αλλοδαπούς πελάτες οι οποίοι σημείωσαν μείωση 0,75%, έναντι των ημεδαπών που παρουσιάζουν αύξηση 0,61%. Γενικότερα, κατά το 2008, το 44,5% των αφίξεων στα εξεταζόμενα καταλύματα αφορά ημεδαπούς και το 55,5% αλλοδαπούς.

Αναφορικά με τα λοιπά καταλύματα, σημαντική είναι η αύξηση των αφίξεων στα παραδοσιακά καταλύματα το 2008 έναντι του 2007, οποία διαμορφώνεται στο 8,7%, ενώ οι αφίξεις στα επιπλωμένα διαμερίσματα αυξήθηκαν κατά 4,8%.

Παρά τις περί του αντιθέτου προσπάθειες, η εποχικότητα του ελληνικού τουρισμού παραμένει υψηλή και δεν έχει μεταβληθεί ουσιαστικά τα τελευταία χρόνια. Ο ακόλουθος πίνακας εμφανίζει την εποχικότητα στις αφίξεις μη - κατοίκων (αφίξεις στα σύνορα), απ' όπου διαπιστώνεται ότι τους καλοκαιρινούς μήνες (Ιούνιο - Αύγουστο) καταγράφεται το ήμισυ σχεδόν των αφίξεων. Ο χαμηλότερος αριθμός των αφίξεων καταγράφεται τους μήνες Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου. Όπως είναι αναμενόμενο η εποχικότητα παρουσιάζει έντονες διαφοροποιήσεις ανάλογα με τον τουριστικό προορισμό, αλλά και το είδος του καταλύματος.

Πίνακας 3.13 Εποχικότητα τουρισμού: Κατανομή αφίξεων αλλοδαπών ανά μήνα (2008, Σύνολο Χώρας)

Μήνας	Αφίξεις	Μερίδιο
Ιανουάριος	391.160	2,5%
Φεβρουάριος	384.736	2,4%
Μάρτιος	466.243	2,9%
Απρίλιος	691.043	4,3%
Μάιος	1.463.232	9,2%
Ιούνιος	2.089.184	13,1%
Ιούλιος	2.617.998	16,4%
Αύγουστος	3.171.274	19,9%
Σεπτέμβριος	2.347.162	14,7%
Οκτώβριος	1.424.530	8,9%
Νοέμβριος	488.957	3,1%
Δεκέμβριος	403.290	2,5%
ΣΥΝΟΛΟ	15.938.806	100,0%
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ		

Ξενοδοχειακό Δυναμικό - Επενδύσεις στον Κλάδο

Τα στοιχεία αναφορικά με το ξενοδοχειακό δυναμικό, τον αριθμό και την κατηγορία των διαθέσιμων κλινών παρέχονται από το Ξενοδοχειακό επιμελητήριο της Ελλάδας.

Ο ακόλουθος πίνακας αποτυπώνει το διαθέσιμο ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας ανά κατηγορία καταλύματος. Παράλληλα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του έτους 2008 παρατίθενται και στοιχεία του 2007 με σκοπό τη διενέργεια συγκρίσεων αναφορικά με την τάση βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών που επιχειρείται τα τελευταία χρόνια και την αναβάθμιση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων.

Διαπιστώνεται αύξηση στο ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας, το οποίο σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του 2008 αριθμεί πλέον 9.385 ξενοδοχειακές μονάδες (έναντι 9.207 το 2007) και 715,9 χιλ. κλίνες, έναντι 700,9 χιλ. το 2007.

Παράλληλα με την αύξηση του δυναμικού διαπιστώνεται και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος τα τελευταία χρόνια. Σταδιακά το ποσοστό των κλινών

που είναι διαθέσιμες σε μονάδες 5* αυξήθηκε σε 11,0% το 2008, από 10,0% το 2007, ενώ αύξηση διαπιστώνεται και στις μονάδες 5*. Η δε απεικονιζόμενη αναβάθμιση αφορά αυτή που συντελέστηκε μετά την ολοκλήρωση των εργασιών εκσυγχρονισμού, αλλά και την αλλαγή της κατηγοριοποίησης (από το σύστημα των τάξεων) που συντελέστηκε ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων.

Πίνακας 3.14 - Ξενοδοχειακό δυναμικό στο Σύνολο Χώρας ανά κατηγορία (2008/2007)

Κατηγορία	Μονάδες			Κλίνες			Μερίδιο (κλινών)	
	2007	2008	2008/2007	2007	2008	2008/2007	2007	2008
5*	199	230	15,6%	70.198	78.464	11,8%	10,0%	11,0%
4*	1.048	1.102	5,2%	181.476	183.900	1,3%	25,9%	25,7%
3*	1.900	2.058	8,3%	163.729	169.941	3,8%	23,4%	23,7%
2*	4.403	4.387	-0,4%	228.404	227.146	-0,6%	32,6%	31,7%
1*	1.657	1.608	-3,0%	57.126	56.406	-1,3%	8,1%	7,9%
Σύνολο	9.207	9.385	1,9%	700.933	715.857	2,1%	100,0%	100,0%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδας

Βάσει των τελευταίων διαθέσιμων στοιχείων (2008), το ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας (ξενοδοχεία και κάμπινγκ) σε περιφερειακό επίπεδο αναλύεται στον παρακάτω πίνακα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αντιστοιχεί το 2,6% του συνολικού αριθμού κλινών της χώρας, εκ των οποίων το 13% βρίσκεται στο Νομό Χίου.

Πίνακας 3.15 Ξενοδοχειακό δυναμικό ανά περιοχή της χώρας (2008)

Γεωγραφική Περιοχή	Αριθμός Καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία	Κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία	Κάμπινγκ	Σύνολο
Σύνολο Χώρας	9.38	32	9.70	715.85	88.57	804.42
Βόρεια Ελλάδα	2.25	11	2.36	135.17	36.91	172.09
Ανατολική Μακεδονία -	377	15	392	18.902	6.010	24.912
Έβρου	67	2	69	3.724	963	4.687
Εάνθης	18	1	19	1.357	411	1.768
Ροδόπης	20	2	22	1.374	764	2.138
Δράμας	19	0	19	1.002	0	1.002
Καβάλας	253	10	263	11.445	3.872	15.317
Κεντρική Μακεδονία	1.16	81	1.24	82.888	28.18	111.07
Ημαθίας	32	0	32	1.448	0	1.448
Θεσσαλονίκη	139	3	142	13.840	4.456	18.296
Κιλκίς	14	0	14	629	0	629
Πέλλας	60	0	60	2.262	0	2.262
Πιερίας	370	30	400	17.680	8.614	26.294
Σερρών	35	0	35	1.904	0	1.904
Χαλκιδικής	518	48	566	45.125	15.11	60.240
Δυτική Μακεδονία	121	0	121	5.334	0	5.334
Γρεβενών	24	0	24	907	0	907
Καστοριάς	30	0	30	1.574	0	1.574
Κοζάνης	32	0	32	1.656	0	1.656
Φλώρινας	35	0	35	1.197	0	1.197
Θεσσαλίας	586	15	601	28.055	2.720	30.775
Καρδίτσας	36	0	36	1.631	0	1.631
Λάρισας	47	2	49	2.991	516	3.507
Μαγνησίας	425	8	433	19.364	1.464	20.828
Τρικάλων	78	5	83	4.069	740	4.809
Κεντρική Ελλάδα	2.58	15	2.73	180.05	36.92	216.98

Γεωγραφική Περιοχή	Αριθμός Καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία	Κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία	Κάμπινγκ	Σύνολο
Ήπειρος	321	17	338	12.773	4.010	16.783
Άρτας	14	0	14	668	0	668
Θεσπρωτίας	48	5	53	2.423	1.158	3.581
Ιωάννινα	174	1	175	5.596	210	5.806
Πρέβεζα	85	11	96	4.086	2.642	6.728
Ιόνια Νησιά	901	26	927	86.120	6.250	92.370
Ζάκυνθος	257	5	262	26.672	1.203	27.875
Κέρκυρα	415	11	426	45.097	2.499	47.596
Κεφαλονιά	135	2	137	9.402	1.197	10.599
Λευκάδα	94	8	102	4.949	1.351	6.300
Δυτική Ελλάδα	258	26	284	18.555	6.784	25.339
Αιτωλοακαρνανία	71	4	75	3.768	770	4.538
Αχαΐα	111	8	119	7.116	1.912	9.028
Ηλεία	76	14	90	7.671	4.102	11.773
Στερεά Ελλάδα	524	16	540	28.920	4.670	33.590
Βοιωτία	31	0	31	1.384	0	1.384
Εύβοια	231	8	239	15.768	2.180	17.948
Ευρυτανία	31	0	31	1.548	0	1.548
Φθιώτιδα	153	4	157	6.602	1.857	8.459
Φωκίδα	78	4	82	3.618	633	4.251
Πελοπόννησος	576	65	641	33.690	15.21	48.904
Αργολίδα	143	22	165	11.105	4.142	15.247
Αρκαδία	86	6	92	2.807	1.165	3.972
Κορινθία	114	7	121	8.647	1.543	10.190
Λακωνία	107	10	117	3.943	3.551	7.494
Μεσσηνία	126	20	146	7.188	4.813	12.001
Αττική	694	10	704	62.168	2.630	64.798
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	3.85	50	3.90	338.45	12.09	350.55
Βόρειο Αιγαίο	400	0	400	21.077	0	21.077
Λέσβος	141	0	141	8.064	0	8.064
Σάμος	201	0	201	10.330	0	10.330
Χίος	58	0	58	2.683	0	2.683
Νότιο Αιγαίο	1.93	34	1.97	165.69	9.284	174.98
Δωδεκάνησος	983	3	986	122.78	396	123.18
Κυκλάδες	954	31	985	42.911	8.888	51.799
Κρήτη	1.52	16	1.53	151.67	2.815	154.49
Ηράκλειο	505	4	509	64.567	978	65.545
Λασιθι	209	3	212	21.638	483	22.121
Ρέθυμνο	303	3	306	29.463	498	29.961
Χανιά	505	6	511	36.009	856	36.865

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διανυκτερεύσεις στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα της Χώρας

Οι διανυκτερεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο σύνολο της χώρας τα έτη 2001-2008 απεικονίζονται στον πίνακα που ακολουθεί. Σημειώνεται ότι, οι διανυκτερεύσεις συνιστούν αποτελεσματικότερο μέτρο της τουριστικής κίνησης σε σχέση με τις τουριστικές αφίξεις, καθώς η ορθότερη εκτίμηση της ζήτησης του τουριστικού προϊόντος θα πρέπει να περιλαμβάνει και το χρόνο παραμονής των τουριστών στη χώρα.

Τα στοιχεία σχετικά με τις διανυκτερεύσεις τουριστών συγκεντρώνονται στην απογραφική έρευνα που διενεργείται σύμφωνα με την Οδηγία 95/57 της ΕΕ σε όλα τα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και τα κάμπινγκ της χώρας με νόμιμη

άδεια και δίδονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί. Σημειώνεται ότι, στα στοιχεία που παρουσιάζονται δεν περιλαμβάνονται οι διανυκτερεύσεις σε κάμπινγκ.

Πίνακας 3.16 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα της χώρας (2001 - 2008)

Έτος	Σύνολο	Ημεδαπών	Αλλοδαπών	% Αλλοδαπών
2001	55.105.342	13.408.078	41.697.264	75,7%
2002	53.477.984	13.214.547	40.263.437	75,3%
2003	53.475.703	13.716.146	39.759.557	74,4%
2004	51.589.793	13.280.010	38.309.783	74,3%
2005	54.017.256	13.942.458	40.074.798	74,2%
2006	56.707.728	14.248.961	42.458.767	74,9%
2007	64.085.524	16.675.264	47.410.260	73,9%
2008	64.073.727	16.840.111	47.233.616	73,7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν αναφορικά με την κίνηση είναι ανάλογα με αυτά που αναλύθηκαν σε προηγούμενη ενότητα και υποδεικνύουν την ανάκαμψη της τουριστικής κίνησης από το 2005 και μετά, σε συνέχεια δύο συνεχόμενων ετών αρνητικής πορείας. Δεν έχει αλλάξει σημαντικά η σύνθεση του τουρισμού, με τους αλλοδαπούς να τροφοδοτούν σε ποσοστό 74%-75% περίπου τη ζήτηση. Ωστόσο, το 2008 ο αριθμός των διανυκτερεύσεων μειώθηκε οριακά λόγω της μείωσης του αριθμού των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών.

Πληρότητα Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων

Το σύνολο των πραγματοποιούμενων διανυκτερεύσεων σε σχέση με το ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας αποδίδουν μία εικόνα για την πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Η πληρότητα υπολογίζεται διαιρώντας τις συνολικές διανυκτερεύσεις με το γινόμενο των προσφερομένων θέσεων κλινών επί τον αριθμό των ημερών όταν οι θέσεις κλινών διατίθενται πράγματι προς χρήση, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εποχιακές ή άλλες προσωρινές παύσεις λειτουργίας (Απόφαση ΕΚ 35/1999 «για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/57/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη συλλογή στατιστικών στοιχείων στον τομέα του τουρισμού»).

Σύμφωνα με τα παραπάνω ο τύπος υπολογισμού της Καθαρής Πληρότητας είναι:
 Πληρότητα = Διανυκτερεύσεις / Διαθέσιμες Κλινοημέρες x 100.

Πίνακας 3.17 Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στο Σύνολο της Χώρας (2002 - 2008)

Έτος	Διανυκτερεύσεις	Κλίνες	Κλινοημέρες	Πληρότητα	Μ.Ο. Τελευταίας Τριετίας
2002	53.477.984	626.914	2.883.801	61,8%	
2003	53.475.703	644.898	2.936.333	60,7%	
2004	51.589.793	658.271	3.092.913	55,6%	
2005	54.017.256	682.050	3.072.654	58,6%	
2006	56.707.728	693.252	3.160.966	59,8%	
2007	64.085.524	576.775	3.747.691	57,0%	57,83%
2008	64.073.727	577.618		56,7%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στοιχεία τουριστικής κίνησης Νομού Χίου

Προσφορά - Τουριστική χωρητικότητα.

Ο πίνακας που ακολουθεί εμφανίζει τον αριθμό και την κατηγορία των ξενοδοχειακών μονάδων στο Νομό όπως καταγράφηκαν από το ξενοδοχειακό επιμελητήριο της Ελλάδας το 2008. Σύμφωνα με τα στοιχεία, στο Νομό λειτουργούν συνολικά 54 ξενοδοχειακές μονάδες 2.634 κλινών.

Τα περισσότερα ξενοδοχεία του Νομού ανήκουν στην κατηγορία τριών αστέρων 3* (25 στο σύνολο) ενώ η πλειοψηφία των διαθέσιμων κλινών ανήκει στην κατηγορία των 4* (1.117 κλίνες που αντιστοιχούν στο 42,4% του συνόλου).

Πίνακας 3.18 Ξενοδοχειακό δυναμικό Νομού Χίου (2008)

Κατηγορία	Μονάδες	Κλίνες	Μερίδιο (κλινών)
5*	2	119	4,5%
4*	14	1.117	42,4%
3*	25	820	31,1%
2*	9	501	19,0%
1*	4	77	2,9%
Σύνολο	54	2.634	100,0%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδας

Εξέλιξη των διανυκτερεύσεων τουριστών και της πληρότητας των ξενοδοχειακών μονάδων

Τα πιο πρόσφατα στοιχεία αναφορικά με τις διανυκτερεύσεις και τη ζήτηση του τουριστικού προϊόντος στο Ν. Χίου, έτσι όπως διατίθενται από την ΕΛΣΤΑΤ και έτσι όπως προκύπτουν από την απογραφική έρευνα που διενεργείται σύμφωνα με την Οδηγία 95/57 της ΕΕ σε όλα τα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και τα κάμπινγκ της χώρας με νόμιμη άδεια, εμφανίζονται στον πίνακα που ακολουθεί. Σημειώνεται ότι, δεν περιλαμβάνονται οι διανυκτερεύσεις σε κάμπινγκ.

Πίνακας 3.19 Σύνολο διανυκτερεύσεων στο Νομό Χίου (2004 - 2008)

Έτος	από Ημεδαπούς	από Αλλοδαπούς	Σύνολο	Μεταβολή
2004	83.915	61.468	145.383	-
2005	111.738	71.957	183.695	26,4%
2006	131.428	92.242	223.670	21,8%
2007	124.656	92.368	217.024	-3,0%
2008	135.857	102.237	238.094	9,7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων στον νομό την περίοδο 2004-2007 ακολουθεί ανοδική πορεία, ενώ το 2008 παρουσίασε σημαντική αύξηση κατά 9,7% και διαμορφώθηκε σε 234.094 διανυκτερεύσεις. Η αύξηση αυτή προήλθε τόσο από τον ημεδαπό όσο και από τον αλλοδαπό τουρισμό. Ωστόσο, οι διανυκτερεύσεις από ημεδαπούς εξακολουθούν να κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο, το οποίο ανήλθε σε 57% του συνόλου το 2008. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι πιθανό, το μέγεθος της αύξησης των στοιχείων για το 2008 να έχει επηρεαστεί από την ιδιαίτερα αυξημένη ανταπόκριση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην απογραφική έρευνα.

Πληρότητα Ξενοδοχειακών Μονάδων στο Νομό

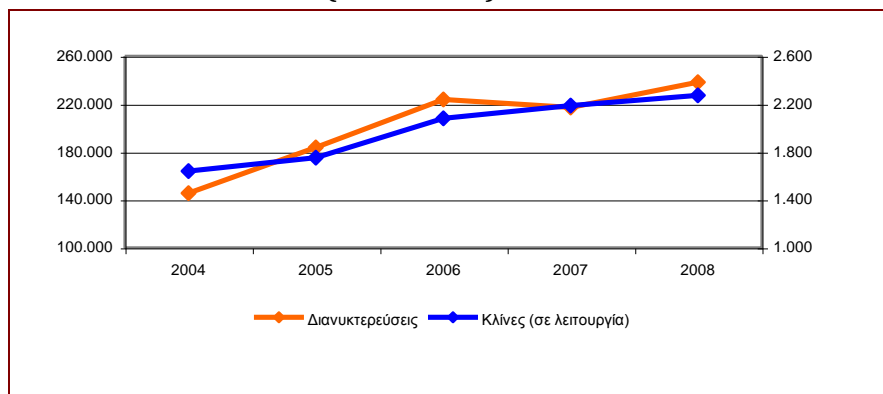
Πίνακας 3.20 - Πληρότητα ξενοδοχειακών μονάδων στο Νομό Χίου

Έτος	Διανυκτερεύσεις	Κλίνες (σε λειτουργία)	Πληρότητα	Μ.Ο. Τελευταίας Ζετίας
2004	145.383	1.639	49,3%	
2005	183.695	1.750	48,6%	
2006	223.670	2.078	46,5%	
2007	217.024	2.185	46,3%	45,33%
2008	238.094	2.271	43,2%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σε ότι αφορά στην προσφορά κλινών (τουριστική χωρητικότητα) επισημαίνεται ότι, όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη ενότητα, ο αριθμός των κλινών σε λειτουργία στο νομό σε ξενοδοχειακά καταλύματα (ανεξαρτήτως κατηγορίας - εξαιρουμένων των κάμπινγκ) για το 2008 ήταν 2.271. Η πληρότητα υπολογίζεται - όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω - βάση της σχέσης: $Πληρότητα = \frac{Διανυκτερεύσεις}{Κλινοημέρες}$, όπου $Κλινοημέρες = Καταγεγραμμένες Κλίνες σε Λειτουργία στη διάρκεια του μήνα \times 30$.

Διάγραμμα 3.5 - Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων Νομού Χίου (2004-2008)

Οι κλίνες σε λειτουργία εμφανίζονται στο δεξιό άξονα

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στον πίνακα εμφανίζεται η πληρότητα στο σύνολο των ξενοδοχειακών καταλυμάτων (ανεξαρτήτως κατηγορίας - πλην κάμπινγκ) στο Νομό Χίου για την περίοδο 2004 - 2008. Τα στοιχεία προέρχονται από τις στατιστικές Τουρισμού της ΕΛΣΤΑΤ.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του πίνακα η πληρότητα στο νομό για το 2008 διαμορφώθηκε σε 43,2%, μειωμένη κατά 3,10% έναντι του προηγούμενου έτους. Η μέση ετήσια πληρότητα του συνόλου των καταλυμάτων (πλην κάμπινγκ) για την περίοδο 2006 - 2008 (3ετία) διαμορφώθηκε σε 45,33%.

4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται στοιχεία της επιχειρηματικής δραστηριότητας του Νομού Χίου. Κατόπιν της επισκόπησης του αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Νομό, παρατίθεται ανάλυση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων με έμφαση στη διαχρονική εξέλιξη των μεγεθών τους την τελευταία πενταετία και επιχειρείται η αποτύπωση της επενδυτικής δραστηριότητας.

4.1 Αριθμός Επιχειρήσεων

Ακολούθως παρατίθενται στοιχεία για τον αριθμό των επιχειρήσεων στο νομό, το είδος της δραστηριότητάς τους και την κύκλο εργασιών τους. Τα στοιχεία προέρχονται από το Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΣΥΕ (2005) και αφορούν επιχειρήσεις ανεξαρτήτως νομικής μορφής. Επίσης, δεν συμπεριλαμβάνονται στοιχεία κύκλου εργασιών για δραστηριότητες όπου ο αριθμός των επιχειρήσεων δεν υπερβαίνει τις τρεις.

Πίνακας 4.1 Αριθμός Επιχειρήσεων στο Ν. Χίου

Κλάδος	Αριθμός Επιχειρ/ων	Κύκλος Εργασιών
Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	29	84.765.741
Δασοκομία, υλοτομία και συναφείς δραστηριότητες	19	162.275
Άγνωστη Δραστηριότητα	215	11.755.619
Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	61	4.187.579
Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	26	12.659.366
Λοιπά ορυχεία και λατομεία	3	
Υποστηρικτικές δραστηριότητες εξόρυξης	1	
Βιομηχανία τροφίμων	86	13.124.144
Ποτοποιία	8	2.143.455
Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	11	601.889
Κατασκευή ειδών ένδυσης	5	500.299
Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	1	
Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	18	941.434
Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	2	
Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	10	945.796
Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	3	
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	4	654.736
Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	33	15.059.821
Παραγωγή βασικών μετάλλων	11	699.845
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	68	8.755.519
Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	2	
Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	2	
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	7	441.456
Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	1	
Κατασκευή επίπλων	24	1.177.929
Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	14	1.027.785

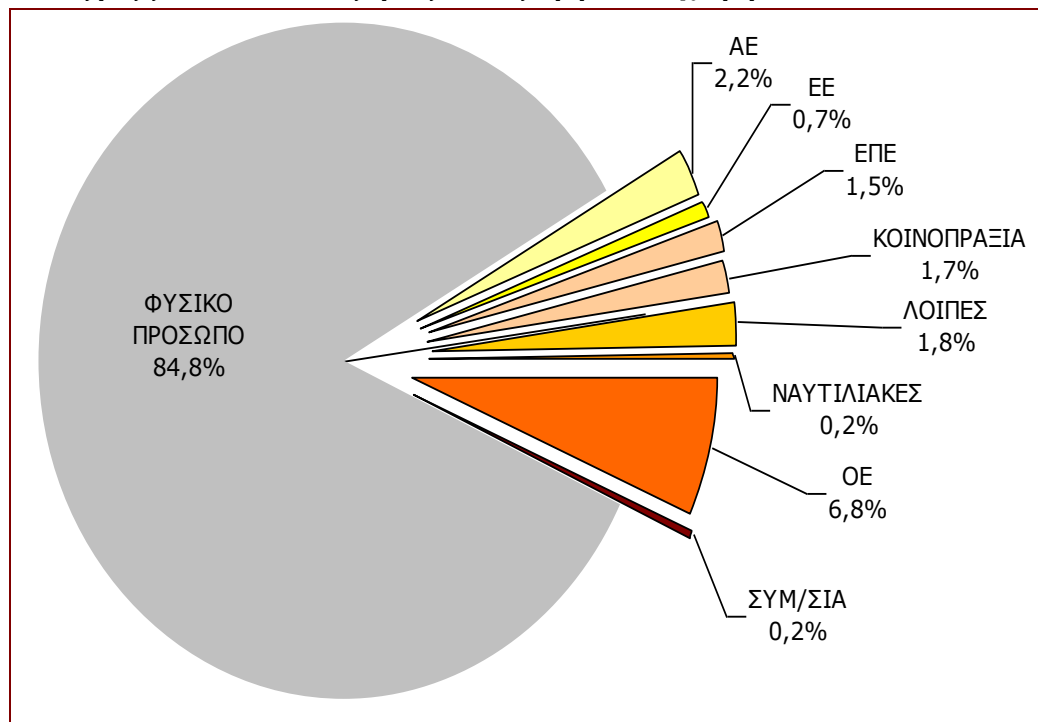
Κλάδος	Αριθμός Επιχειρ/ων	Κύκλος Εργασιών
Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	25	4.926.330
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	8	1.972.799
Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού	6	281.066
Επεξεργασία λυμάτων	2	
Κατασκευές κτιρίων	249	18.580.168
Έργα πολιτικού μηχανικού	44	6.106.034
Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	480	20.807.051
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	179	24.608.835
Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	221	123.554.002
Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	999	178.915.729
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	107	13.363.357
Πλωτές μεταφορές	12	1.877.890
Αεροπορικές μεταφορές	1	
Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	20	1.527.588
Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	8	540.170
Καταλύματα	87	8.509.716
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	442	27.902.690
Εκδοτικές δραστηριότητες	8	1.279.992
Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	6	144.358
Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	14	1.042.025
Τηλεπικοινωνίες	5	1.463.116
Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	11	548.263
Δραστηριότητες υπηρεσιών πληροφορίας	5	98.713
Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	2	
Ασφαλιστικά, ανασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	6	152.157
Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	16	595.540
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	35	2.073.416
Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	65	1.984.880
Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	40	13.518.743
Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	163	10.227.012
Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	22	449.958
Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	16	796.324
Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	25	1.034.056
Κτηνιατρικές δραστηριότητες	5	79.952
Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	28	2.116.815
Δραστηριότητες απασχόλησης	1	
Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	17	2.469.092
Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	11	179.403
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	21	624.038
Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	44	761.430
Δημόσια διοίκηση και άμυνα υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	13	2.664.521

Κλάδος	Αριθμός Επιχειρ/ων	Κύκλος Εργασιών
Εκπαίδευση	44	1.746.646
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	9	202.137
Δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον	2	
Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	7	66.657
Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	46	1.498.099
Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	8	300.611
Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	2	
Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	16	430.407
Δραστηριότητες οργανώσεων	13	658.493
Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	34	1.646.667
Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	85	3.833.530
Σύνολο	4.399	647.765.162

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Μητρώο Επιχειρήσεων 2005)

Συνολικά, κατά το 2005, στο Νομό δραστηριοποιήθηκαν 4.399 επιχειρήσεις οι οποίες πραγματοποίησαν κύκλο εργασιών της τάξης των 647,8 εκ. Ευρώ Ευρώ, Ενδεικτικό της κυριαρχίας των μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρηματικών μονάδων είναι το διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 4.1 Κατανομή νομικών μορφών επιχειρήσεων Ν. Χίου

Πηγή: Επεξεργασία Στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (Μητρώο Επιχειρήσεων)

Μόλις το 15,2% των επιχειρηματικών μονάδων λειτουργούν υπό τη μορφή εταιρείας. Από την άλλη πλευρά καταγράφηκαν μόλις 98 Ανώνυμες Εταιρείες, από τις οποίες 20 αφορούσαν ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, 6 δραστηριοποιούνταν στις ιχθυοκαλλιέργειες και επτά στις κατασκευές.

4.2 Ανάλυση Χρηματοοικονομικής Κατάστασης Επιχειρήσεων του Νομού Χίου

Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η αποτύπωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης και των επιδόσεων των επιχειρήσεων του Νομού Χίου, περιορίζοντας την ανάλυση σε μέρος των ανωτέρω επιχειρήσεων (Α.Ε. και ΕΠΕ), για τις οποίες εντοπίστηκαν στοιχεία ισολογισμών. Τα στοιχεία για την ανάλυση που ακολουθεί αντλήθηκαν από δημοσιευμένους ισολογισμούς και λογαριασμούς αποτελεσμάτων χρήσης από επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους ή ασκούν την κύρια δραστηριότητα τους στο Νομό. Η ανάλυση αφορά τα έτη 2005-2009, ενώ δεν αντλήθηκαν δεδομένα για το 2010, διότι μέχρι τη στιγμή της ολοκλήρωσης της σύνταξης της μελέτης (Μάιος 2010), ο μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων δεν είχε ακόμα προχωρήσει σε δημοσίευση αποτελεσμάτων.

Όπως είναι ευνόητο, η οριοθέτηση της ανάλυσης σε επιχειρήσεις που δημοσιεύουν αποτελέσματα και επομένως λειτουργούν με τη μορφή της Ανώνυμης Εταιρείας και Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης αγνοεί τον κύριο όγκο των μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων που λειτουργούν με λοιπές νομικές μορφές. Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι βάσει κύκλου εργασιών και εύρους δραστηριοτήτων οι επιχειρήσεις που επελέγησαν, αποτελούν αντιπροσωπευτικό μέγεθος της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο Νομό, ενώ η παράθεση των στοιχείων προσφέρει και τη δυνατότητα απομόνωσης διαχρονικών τάσεων.

Για καλύτερη παρουσίαση και ανάλυση, οι επιχειρήσεις έχουν διαχωριστεί σε τέσσερις διακριτούς κλάδους δραστηριότητας (μεταποίηση, εμπόριο, τουρισμός και λοιπές υπηρεσίες) και όπου είναι δυνατό, πραγματοποιούνται συγκρίσεις με τους αντίστοιχους δείκτες στο σύνολο της Χώρας, όπως αυτοί αντλήθηκαν από την έκδοση της ICAP “Η Ελλάδα σε Αριθμούς 2010”.

Μεταποίηση

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται ομαδοποιημένα, στοιχεία ισολογισμών από 19 μεταποιητικές επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους ή ασκούν την κύρια δραστηριότητα τους στο Νομό Χίου. Επισημαίνεται ότι, στο δείγμα των επιχειρήσεων έχει συμπεριληφθεί και η εταιρεία ΝΗΡΕΥΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΑΕ, τα μεγέθη της οποίας συμβάλλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση των συνολικών. Στο δείγμα έχει επίσης συμπεριληφθεί και η ΕΝΩΣΗ ΜΑΣΤΙΧΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΧΙΟΥ ως σημαντική επιχείρηση του κλάδου

παραγωγής τροφίμων, παρά το ότι πρόκειται για Συνεταιριστική Ένωση. Επίσης, δεν έχουν συμπεριληφθεί οι επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, καθώς πρόκειται για νέα σχετικά δραστηριότητα, τα στοιχεία της οποίας κρίθηκε σκόπιμο να εξεταστούν διακριτά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, προκύπτουν τα εξής:

- Το σύνολο του ενεργητικού των εταιρειών του δείγματος διαμορφώθηκε σε 520 εκ. Ευρώ το 2009, παρουσιάζοντας σημαντική μείωση σε σχέση με το 2008 και αύξηση κατά 72% έναντι του 2005 (303 εκ. Ευρώ). Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των καθαρών παγίων.
- Τα ίδια κεφάλαια διαμορφώθηκαν σε 185 εκ. Ευρώ το 2009, παρουσιάζοντας μείωση κατά 9% σε σχέση με το 2008 και αύξηση κατά 37% έναντι του 2005 (135 εκ. Ευρώ).
- Η δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων επιδεινώθηκε με τις μέσο και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις να εμφανίζονται αυξημένες το 2008 και το 2009 σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.
- Οι συνολικές πωλήσεις των επιχειρήσεων του δείγματος το 2009 παρουσίασαν σημαντική μείωση (κατά 25%) έναντι του 2008 και διαμορφώθηκαν σε 190 εκ. Ευρώ, ενώ εμφάνισαν αύξηση κατά 10% σε σχέση με τις πωλήσεις το 2005 (173 εκ. Ευρώ).

**Πίνακας 4.2 Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Χρήσεως
Μεταποιητικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου (2005 – 2009, σε Ευρώ εκ. Ευρώ)**

	2005	2006	2007	2008	2009
Καθαρά Πάγια	115	136	215	295	237
Αποθέματα	83	102	134	111	164
Απαιτήσεις	94	99	159	133	101
Σύνολο Ενεργητικού	303	359	575	574	520
Ιδία Κεφάλαια	135	146	204	202	185
Μακρ/σμες Υποχρεώσεις & Προβλέψεις	67	67	125	191	186
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	100	146	246	180	149
Πωλήσεις	173	202	276	237	190
Μικτό Περιθώριο	44	24	75	83	48
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	1	1	2	3	1
Σύνολο Αποσβέσεων	7	7	7	8	8
Κέρδος Προ Φόρου Εισοδήματος	15	15	22	12	7
Δείγμα Εταιρειών	16	18	18	18	18

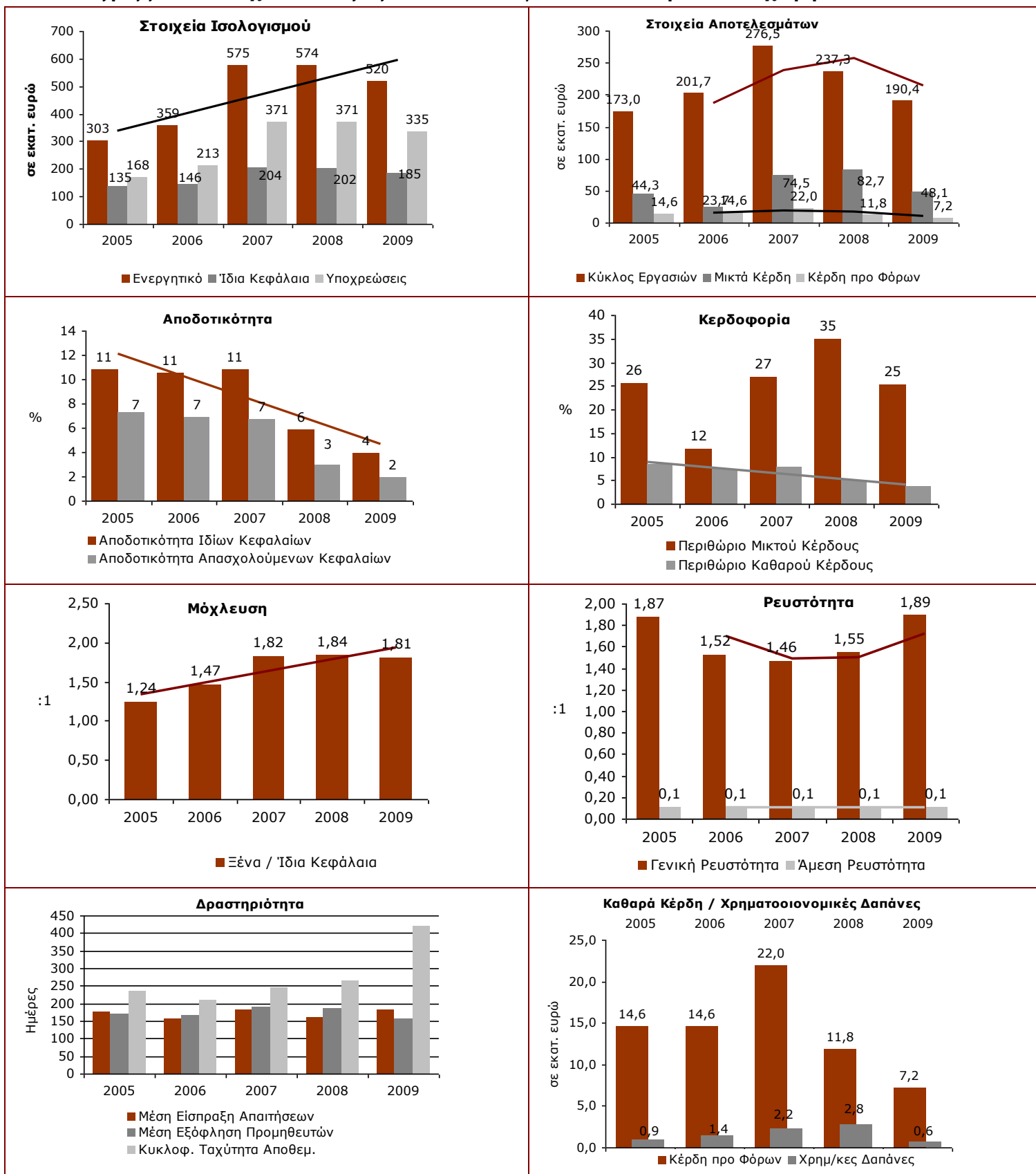
Όσον αφορά στους χρηματοοικονομικούς δείκτες για τις ίδιες επιχειρήσεις:

- Το μικτό περιθώριο μειώθηκε το 2009 σε σχέση με το 2008 κατά 9,6 %, (2009: 25,3%, 2008: 34,9%) και παρέμεινε στα ίδια επίπεδα, σε σχέση με το 2005. Ο δείκτης του Νομού παρέμεινε σε σημαντικά υψηλότερα επίπεδα από το αντίστοιχο περιθώριο στο σύνολο της Χώρας, το οποίο (σύμφωνα με την έκδοση της ICAP “Η Ελλάδα σε Αριθμούς 2010” και για δείγμα 5.167 βιομηχανικών επιχειρήσεων) διαμορφώθηκε σε 18,78% το 2008. Το περιθώριο καθαρού κέρδους υποδηλώνει τη σταδιακή συρρίκνωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων του Νομού, καθώς αυτό μειώθηκε σταδιακά από 8,4% το 2005 σε 3,8% το 2009. Η αντίστροφη εικόνα μεταξύ του μικτού και καθαρού περιθωρίου κέρδους αποδίδεται σε αύξηση των μη λειτουργικών δαπανών των επιχειρήσεων και των χρηματοοικονομικών τους εξόδων.
- Η εικόνα της ρευστότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων είναι εν γένει θετική, παρουσιάζονται ωστόσο σημεία οριακής επιδείνωσης. Θετικά στην ρευστότητα των εν λόγω επιχειρήσεων στο Νομό επιδρά και η σχέση ανάμεσα στους δείκτες είσπραξης απαιτήσεων και εξόφλησης προμηθευτών καθώς το 2008 διαμορφώθηκαν κατά μέσο όρο σε 160 και 185 ημέρες αντίστοιχα. Στο σύνολο της Χώρας οι συγκεκριμένοι δείκτες διαμορφώθηκαν το 2008 σε 103 και 71 ημέρες αντίστοιχα, κάτι το οποίο δεν ευνοεί την ρευστότητα των εταιρειών του δείγματος.
- Η δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων παρουσίασε βαθμιαία επιδείνωση, καθώς η σχέση ξένων προς ίδια κεφάλαια διαμορφώθηκε σε 1,8:1 το 2009 από 1,2:1 το 2005. Θα πρέπει να επισημανθεί ως ιδιαίτερα επιβαρυντική εξέλιξη (ιδιαίτερα λαμβανομένων υπόψη των τρεχουσών εξελίξεων) η επιδείνωση της σχέσης μεταξύ χρηματοοικονομικών δαπανών και κερδών. Ενώ η κάλυψη των χρηματοοικονομικών δαπανών από τα προ φόρων κέρδη ανέρχονταν σε 15 φορές το 2005, πλέον η σχέση αυτή έχει κατέλθει σε 7 φορές, γεγονός που καθιστά τις εξεταζόμενες επιχειρήσεις περισσότερο ευάλωτες σε ενδεχόμενες αυξήσεις των επιτοκίων και την επιδείνωση του πιστοληπτικού τμήματος.

Πίνακας 4.3 Βασικοί Αριθμοδείκτες Μεταποιητικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου (2005 - 2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	10,8	10,5	10,8	5,8	3,9
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	7,2	6,9	6,7	3,0	1,9
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	25,6	11,8	27,0	34,9	25,3
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	8,4	7,3	7,9	5,0	3,8
Ξένα / Ίδια Κεφάλαια	1,2	1,5	1,8	1,8	1,8
Γενική Ρευστότητα	1,9	1,5	1,5	1,6	1,9
Άμεση Ρευστότητα	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Μέσος Όρος Προθεσμίας Είσπραξης Απαιτήσεων	175	156	183	160	182
Μέσος Όρος Προθ. Εξόφλησης Προμηθευτών	168	165	188	186	157
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων	236	210	243	263	421
Επιχειρήσεις Δείγματος	10,8	10,5	10,8	5,8	3,9

Διάγραμμα 4.2 Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελ/των Μεταποιητικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου

Παραγωγή Ενέργειας

Λόγω της ιδιαίτερης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων του κλάδου (από πλευράς αποτελεσμάτων) και του συγκριτικά «νέου» χαρακτήρα τους, κρίθηκε σκόπιμη η διακριτή παρουσίασή τους σε σχέση με τις λοιπές μεταποιητικές επιχειρήσεις. Στο δείγμα έχουν συμπεριληφθεί τέσσερις επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ (Αιολικά). Οι πωλήσεις των επιχειρήσεων αυτών διαμορφώθηκαν το 2009 σε 542 χιλ. Ευρώ. Είναι αξιοσημείωτο ότι το εξεταζόμενο διάστημα, οι επιχειρήσεις εμφανίζουν σταθερά ανοδική εξέλιξη στην κερδοφορία τους. Το καθαρό περιθώριο κέρδους ανήλθε από -20% το 2005 (ζημιές) σε 20% το 2009.

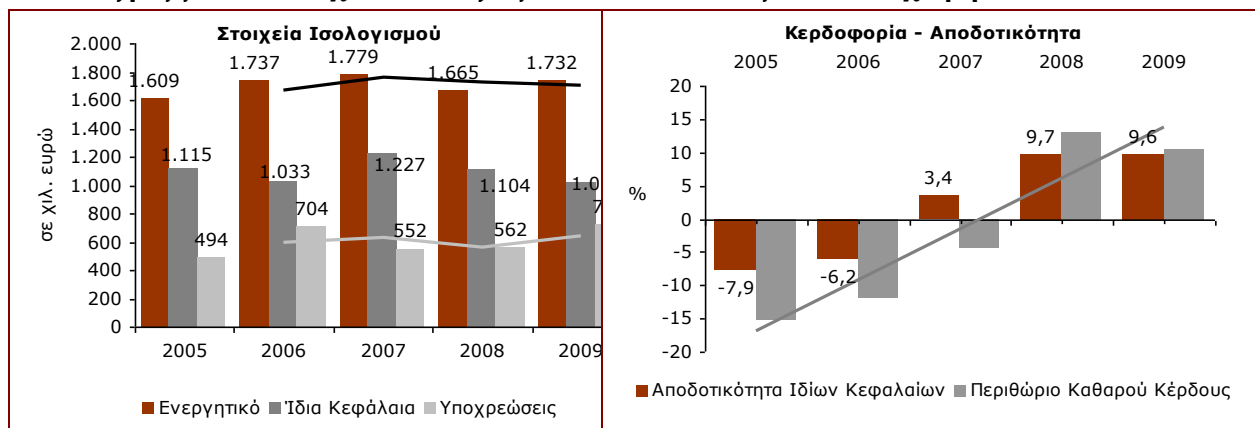
Πίνακας 4.4 Στοιχεία Ισολογισμού Επιχειρήσεων Παραγωγής Ενέργειας Ν. Χίου (2005 - 2009, σε Ευρώ χιλ)

	2005	2006	2007	2008	2009
Καθαρά Πάγια	917	888	861	779	644
Αποθέματα	0	0	0	0	0
Απαιτήσεις	544	775	679	594	577
Σύνολο Ενεργητικού	1609	1737	1779	1665	1732
Ίδια Κεφάλαια	1115	1033	1227	1104	1014
Μακρ/σμες Υποχρεώσεις & Προβλέψεις	326	414	296	176	208
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	168	291	256	385	510
Πωλήσεις	424	446	516	492	542
Μικτό Περιθώριο	-155	-140	1	118	104
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	20	31	46	32	16
Σύνολο Αποσβέσεων	64	63	157	79	141
Κέρδος Προ Φόρου Εισοδήματος	-79	-64	42	107	97
Δείγμα Εταιρειών	3	3	4	4	4

Πίνακας 4.5 - Αριθμοδείκτες Επιχειρήσεων Παραγωγής Ενέργειας Ν. Χίου (2005 - 2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	-7,9	-6,2	3,4	9,7	9,6
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	-5,5	-4,4	2,8	8,4	8,0
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	-36,6	-31,4	0,1	23,9	19,2
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	-0,2	-0,1	0,1	0,2	0,2
Ξένα / Ίδια Κεφάλαια	4,1	2,9	3,6	2,3	2,1
Γενική Ρευστότητα	-7,9	-6,2	3,4	9,7	9,6
Επιχειρήσεις Δείγματος	3	3	4	4	4

Διάγραμμα 4.3 Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Επιχειρήσεων ΑΠΕ

Εμπορικές επιχειρήσεις

Το δείγμα των επιχειρήσεων ανέρχεται σε 19. Επισημαίνεται ότι η παρουσία μεγάλου αριθμού μικρών και μεσαίων εμπορικών μονάδων που λειτουργούν με νομικές μορφές εκτός Α.Ε. και ΕΠΕ περιορίζει την αντιπροσωπευτικότητα των απεικονιζόμενων στοιχείων. Ωστόσο η παράθεση κρίνεται σκόπιμη για την διαπίστωση γενικών τάσεων. Για τις επιχειρήσεις αυτές, επισημαίνονται τα εξής:

Το σύνολο του ενεργητικού διαμορφώθηκε σε περίπου 37 εκ. Ευρώ το 2009 έναντι 50 εκ. Ευρώ το 2008, παρουσιάζοντας μείωση κατά 37% η οποία οφείλεται κυρίως στην μείωση των αποθεμάτων τους. Μεγάλη είναι η ποσοστιαία αύξηση (32%) που παρουσιάζει το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, το οποίο διαμορφώθηκε σε 14,5 εκ. Ευρώ το 2008. Μειωμένες κατά 38% εμφανίσθηκαν οι μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις την περίοδο 2009/08. Τέλος, οι συνολικές πωλήσεις ανήλθαν σε 53,17 εκ. Ευρώ το 2009 έναντι 78,04 εκ. Ευρώ το 2008, εμφανίζοντας μείωση κατά 46,7%, ενώ σημαντικά μειωμένα εμφανίσθηκαν και τα προ φόρου κέρδη την ίδια περίοδο (-71%).

Πίνακας 4.6 - Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Εμπορικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου (2005 - 2009, σε εκ. Ευρώ)

	2005	2006	2007	2008	2009
Καθαρά Πάγια	9,10	11,14	14,00	14,65	11,93
Αποθέματα	8,20	8,15	9,60	11,33	8,06
Απαιτήσεις	9,73	11,75	14,79	16,05	11,61
Σύνολο Ενεργητικού	28,73	34,54	42,80	49,97	36,57
Ίδια Κεφάλαια	6,95	8,28	10,95	14,47	10,92
Υποχρεώσεις	21,78	26,26	31,85	35,49	25,66
Πωλήσεις	63,82	68,35	76,80	78,04	53,17
Μικτό Περιθώριο	11,48	11,44	13,94	13,97	11,65
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	0,57	0,71	0,93	1,01	0,47
Σύνολο Αποσβέσεων	1,06	1,11	1,36	1,50	1,23
Κέρδος Προ Φόρου Εισοδήματος	0,63	-0,06	0,91	0,46	-0,25
Επιχειρήσεις Δείγματος	19	19	19	19	19

Αναφορικά με τους κυριότερους αριθμοδείκτες, επισημαίνονται τα εξής:

- Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων των εμπορικών επιχειρήσεων στη Χώρα (7.581 επιχειρήσεις) κυμάνθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα την περίοδο 2007-2008 (για την οποία υπάρχουν τα πιο πρόσφατα στοιχεία, 2007: 20,5%, 2008: 13,5%) σε σχέση με το Νομό (2008: 80% και 2009: 30%).
- Στο Νομό το περιθώριο μεικτού κέρδους παρέμεινε σταθερό το 2009 (18%) σε σχέση με το 2008, αλλά σε χαμηλότερα επίπεδα από το μικτό περιθώριο στη Χώρα (για την πιο πρόσφατη περίοδο με διαθέσιμα στοιχεία, 2007: 20,37%, 2008: 20,25%).
- Η κατάσταση ρευστότητας των επιχειρήσεων του Νομού κρίνεται ως ικανοποιητική.
- Ο δείκτης ξένων προς ίδια κεφάλαια ανήλθε στη Χώρα σε 3,03:1, ενώ και οι επιχειρήσεις του Νομού εμφανίζουν πολύ σημαντική εξάρτηση από δανειακά κεφάλαια.

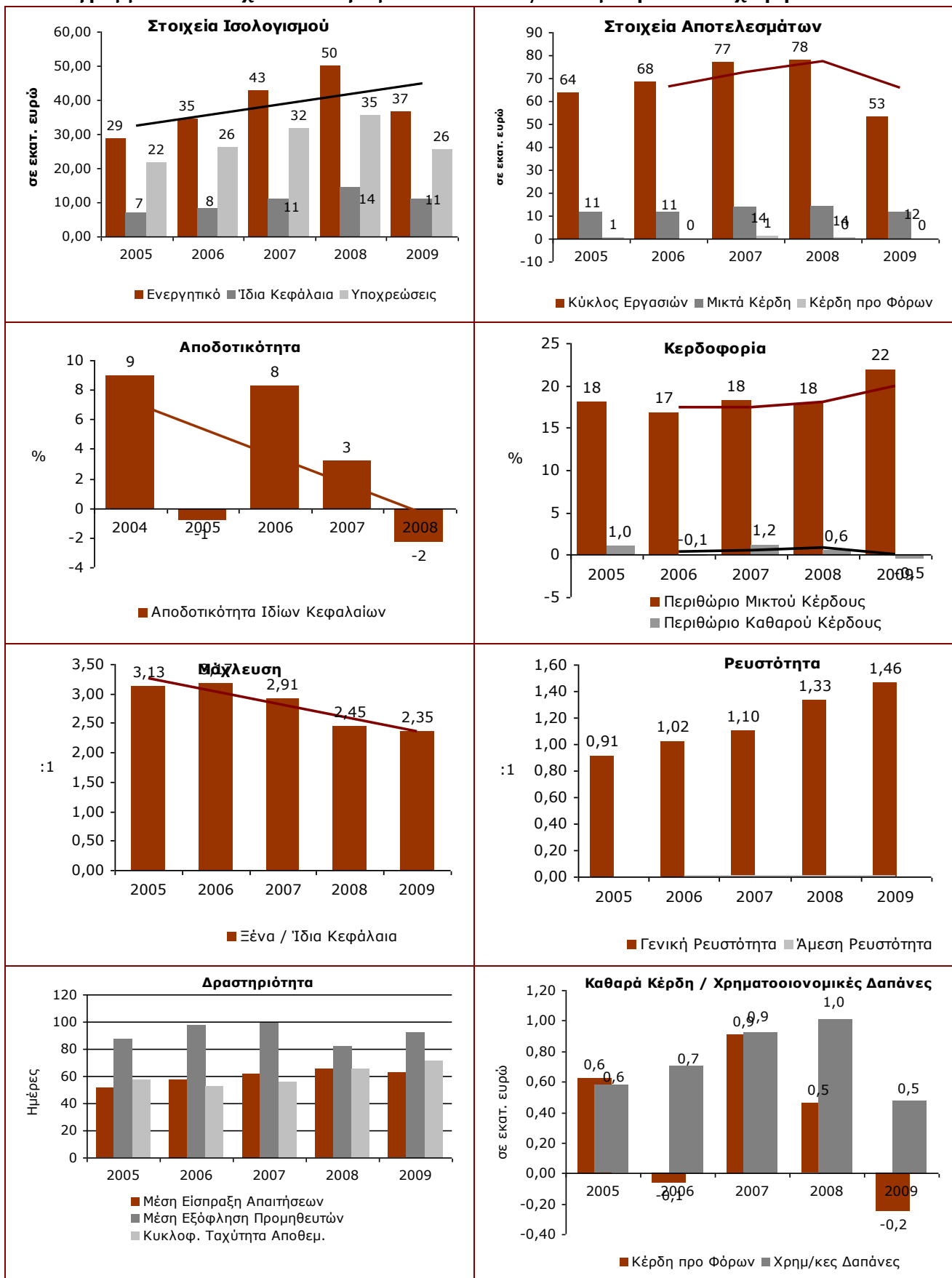
Θα πρέπει να επισημανθεί κάποια τάση μείωσης στη μόχλευση, η οποία όμως δεν οφείλεται σε μικρότερη δανειακή επιβάρυνση, αλλά σχετίζεται με αναλογικά μεγαλύτερες Αυξήσεις Μετοχικού Κεφαλαίου επιχειρήσεων του δείγματος.

- Ιδιαίτερα αρνητική εικόνα εμφανίζει η σχέση μεταξύ καθαρών κερδών και Χρηματοοικονομικών δαπανών στο Νομό: ειδικά κατά το πιο πρόσφατο έτος 2009, οι χρηματοοικονομικές δαπάνες κάλυψαν κατά -0,53 φορές τα καθαρά κέρδη των εμπορικών επιχειρήσεων.

Πίνακας 4.7 - Αριθμοδείκτες Εμπορικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου (2005 - 2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	12,0	90,0	-10,0	80,0	30,0
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	0,1	0,9	-0,1	0,5	0,2
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	17,0	18,0	17,0	18,0	18,0
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	1,1	1,0	-1,0	1,2	0,6
Ξένα / Ίδια Κεφάλαια	3,51	3,13	3,17	2,91	2,45
Γενική Ρευστότητα	0,88	0,91	1,02	1,10	1,33
Άμεση Ρευστότητα	0,52	0,53	0,66	0,74	0,91
Μέσος Όρος Προθεσμίας Είσπραξης Απαιτήσεων	45	51	57	62	65
Μέσος Όρος Προθεσμίας Εξόφλησης Προμηθευτών	86	87	97	99	82
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων	54	57	52	56	65
Επιχειρήσεις Δείγματος	16	16	18	18	10

Διάγραμμα 4.4-Στοιχεία ισολογισμού και αποτελ/των Εμπορικών Επιχειρήσεων Ν.Χίου

Τουριστικές Επιχειρήσεις

Στο δείγμα (25 επιχειρήσεις), έχουν συμπεριληφθεί ξενοδοχειακές επιχειρήσεις όλων των κατηγοριών που λειτουργούν με τη μορφή ΑΕ και ΕΠΕ, ταξιδιωτικά γραφεία, επιχειρήσεις ενοικίασης οχημάτων και σκαφών αναψυχής που λειτουργούν εντός του Νομού. Για τις επιχειρήσεις αυτές:

- Το σύνολο του ενεργητικού διαμορφώθηκε σε περίπου 41,82 εκ. Ευρώ το 2009 έναντι 46,27 εκ. Ευρώ το 2008, παρουσιάζοντας μείωση κατά 10% η οποία οφείλεται στην μείωση των καθαρών παγίων τους.
- Μείωση παρουσιάζει το 2009 και το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων (κατά 12%), το οποίο διαμορφώθηκε σε 32,56 εκ. Ευρώ.
- Μειωμένες κατά 6,5% εμφανίσθηκαν οι μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις την περίοδο 2009/08.
- Οι συνολικές πωλήσεις διαμορφώθηκαν σε 6,83 εκ. Ευρώ το 2009 έναντι 9,11 εκ. Ευρώ το 2008, εμφανίζοντας μείωση κατά 33%, ενώ την τελευταία διετία οι επιχειρήσεις του δείγματος εμφάνισαν ζημιές.

Πίνακας 4.8 Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Τουριστικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου (2005 - 2009, σε Ευρώ εκ. Ευρώ)

	2005	2006	2007	2008	2009
Καθαρά Πάγια	24,21	30,00	34,61	38,82	37,23
Αποθέματα	0,52	1,46	0,68	0,64	0,53
Απαιτήσεις	4,64	5,52	5,94	4,16	2,51
Σύνολο Ενεργητικού	32,16	41,07	43,80	46,27	41,82
Ιδία Κεφάλαια	24,19	30,46	32,38	36,41	32,56
Υποχρεώσεις	7,96	10,62	11,42	9,86	9,26
Πωλήσεις	7,62	8,27	9,22	9,11	6,83
Μικτό Περιθώριο	4,73	4,95	5,45	5,43	3,97
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	0,10	0,11	0,24	0,41	0,21
Σύνολο Αποσβέσεων	1,45	1,20	1,85	2,17	1,65
Κέρδος Προ Φόρου Εισοδήματος	0,15	0,16	-0,29	-1,26	-0,69
Επιχειρήσεις Δείγματος	24	25	25	25	25

Οι αριθμοδείκτες των επιχειρήσεων του κλάδου αποδίδουν την ίδια εικόνα συστολής του τουριστικού κλάδου κατά το έτος αυτό, με μείωση του κύκλου εργασιών, επιδείνωση της κερδοφορίας και επιβάρυνσης της κατάστασης ρευστότητας τους. Πιο συγκεκριμένα:

- Σε αρνητικά επίπεδα διαμορφώθηκε η αποδοτικότητα των ιδίων και των απασχολούμενων κεφαλαίων των επιχειρήσεων (κυρίως ξενοδοχεία) στο Νομό το 2008 (-3,5). Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων για τα

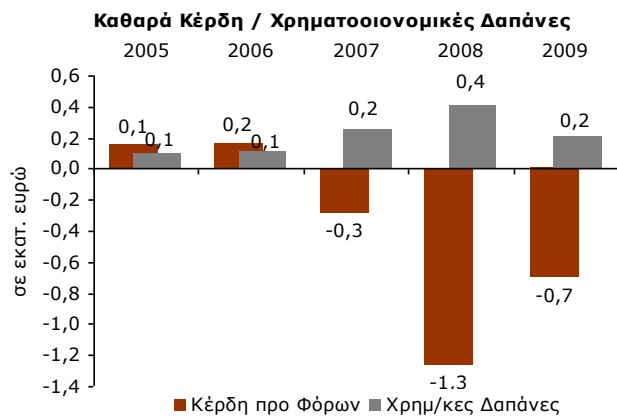
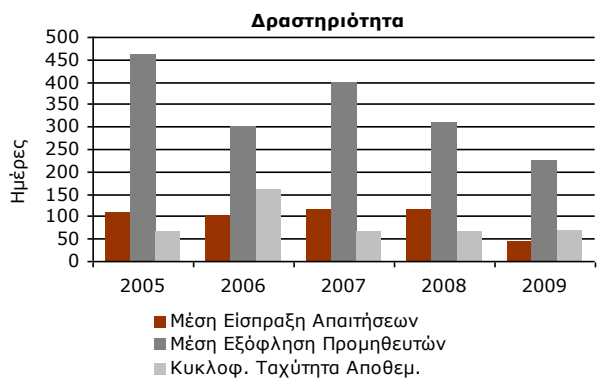
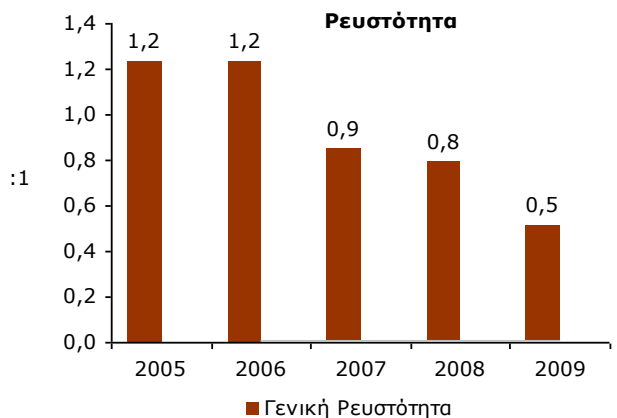
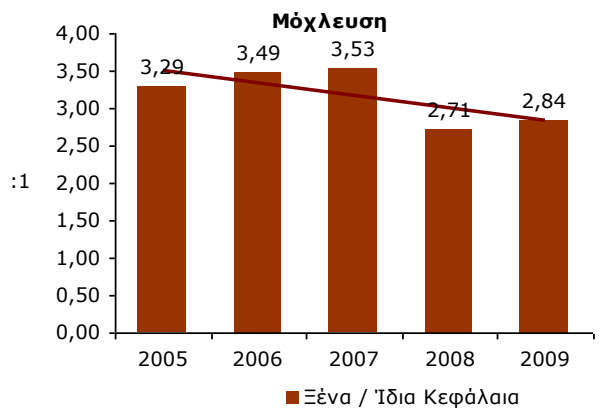
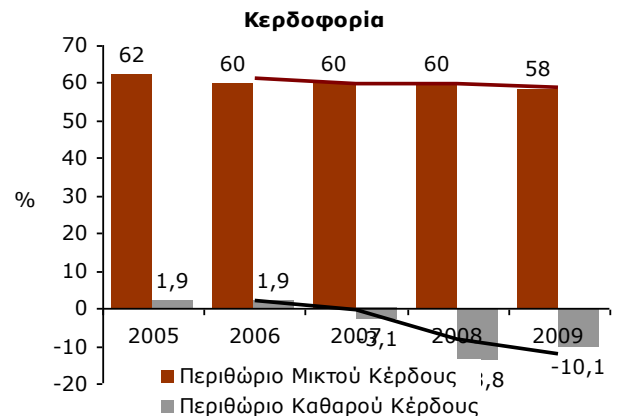
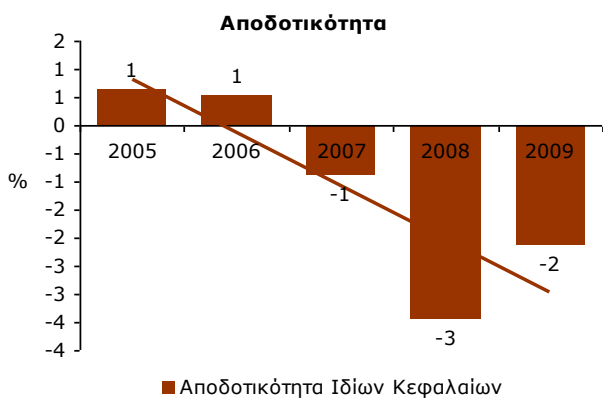
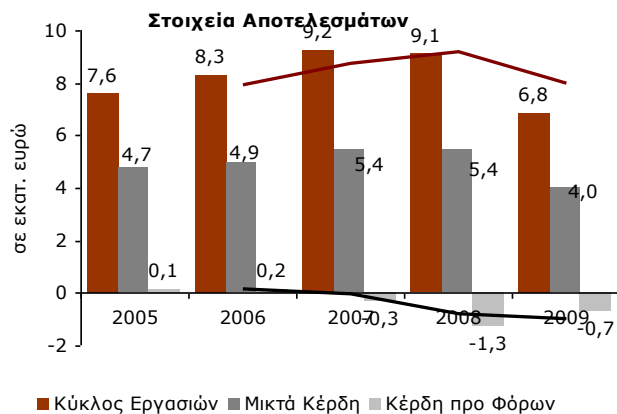
ξενοδοχεία και εστιατόρια (3.490 επιχειρήσεις) στο σύνολο της Χώρας διαμορφώθηκε το 2007 σε 1,13%, ενώ το 2008 ήταν αρνητική (-1,92%). (σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία)

- Στο Νομό, το περιθώριο μεικτού κέρδους μειώθηκε οριακά το 2009 (58,1%) σε σχέση με το 2008 (59,6%), αλλά βρίσκεται σε υψηλότερα επίπεδα από το μικτό περιθώριο στη Χώρα (2007: 31,02%, 2008: 32,79%). Τα καθαρά κέρδη δείχνουν ωστόσο σοβαρή επιδείνωση, αντικατοπτρίζοντας τα προβλήματα του κλάδου που εντάθηκαν ακόμα περισσότερο κατά το 2009. Καθώς μάλιστα και το λειτουργικό περιθώριο κινήθηκε ανοδικά το ίδιο διάστημα προκύπτει η διαπίστωση ότι η μείωση της κερδοφορίας συνδέεται κατά κύριο λόγο με μεγαλύτερη χρηματοοικονομική δαπάνη των επιχειρήσεων. Οι ίδιοι παράγοντες επέδρασαν και στη ρευστότητα των επιχειρήσεων του Νομού οι οποίες παρουσίασαν εμφανή σημάδια επιδείνωσης στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου.
- Προκύπτει επίσης, σημαντικά μεγαλύτερη δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων του Νομού, καθώς ο δείκτης ξένων προς ίδια κεφάλαια ήταν 2,71 : 1 για το Νομό, ενώ για τη Χώρα το 2008 ανήλθε σε 1,02 : 1. Αντίστοιχα οι επιχειρήσεις του Νομού αδυνατούν εμφανώς να καλύψουν τις χρηματοοικονομικές τους δαπάνες με τα προ φόρων κέρδη.

Πίνακας 4.9 - Αριθμοδείκτες Τουριστικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου (2005 - 2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	0,6	0,5	-0,9	-3,5	-2,1
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,1
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	62,2	59,8	59,6	59,6	58,1
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	1,9	1,9	-3,1	-13,8	-10,1
Ξένα / Ίδια Κεφάλαια	3,29	3,49	3,53	2,71	2,84
Γενική Ρευστότητα	1,23	1,23	0,85	0,79	0,52
Μέσος Όρος Προθεσμίας Είσπραξης Απαιτήσεων	109	102	115	116	43
Μέσος Όρος Προθ. Εξόφλησης Προμηθευτών	461	302	398	307	225
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων	66	160	66	64	68
Επιχειρήσεις Δείγματος	25	25	25	25	16

Διάγραμμα 4.4 Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελ/των Τουριστικών Επιχειρήσεων Ν. Χίου

Λοιπές υπηρεσίες

Στο δείγμα των λοιπών υπηρεσιών έχουν συμπεριληφθεί επιχειρήσεις μεταφορών, real estate, χρηματοοικονομικής εξυπηρέτησης, πρακτορεία ταχυμεταφορών, τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί κλπ.

Πρόκειται σε σημαντικό βαθμό για ανομοιογενές δείγμα, για το οποίο θα πρέπει να παρατηρηθούν τα εξής:

- Το σύνολο του ενεργητικού διαμορφώθηκε σε περίπου Ευρώ 27,99 εκ. Ευρώ το 2009 έναντι Ευρώ 36,75 εκ. Ευρώ το 2008, παρουσιάζοντας μείωση κατά 31% η οποία οφείλεται κυρίως στην μείωση των καθαρών παγίων τους.
- Μεγάλη είναι η ποσοστιαία αύξηση (31%) που παρουσιάζει το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, το οποίο διαμορφώθηκε σε Ευρώ 15,9 εκ. Ευρώ το 2008, ενώ το 2009 παρουσιάζεται μείωση κατά 26,32%
- Μειωμένες κατά 32% εμφανίσθηκαν οι μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, την περίοδο 2009/08.
- Οι συνολικές πωλήσεις ανήλθαν σε Ευρώ 18,88 εκ. Ευρώ το 2009 έναντι Ευρώ 22,49 εκ. Ευρώ το 2008, εμφανίζοντας μείωση κατά 19%, ενώ εμφάνισαν ζημιές σε όλη την περίοδο 2005-2009.

Πίνακας 4.10 Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Επιχειρήσεων Παροχής Υπηρεσιών Ν. Χίου (2005 - 2009, σε Ευρώ εκ. Ευρώ)

	2005	2006	2007	2008	2009
Καθαρά Πάγια	39,35	43,15	30,38	23,82	16,57
Αποθέματα	6,37	5,81	2,21	0,40	0,28
Απαιτήσεις	13,39	17,54	14,50	10,92	9,20
Σύνολο Ενεργητικού	60,22	69,51	49,76	36,75	27,99
Ιδία Κεφάλαια	14,98	15,90	12,14	6,67	5,28
Υποχρεώσεις	45,24	53,61	37,62	30,08	22,71
Πωλήσεις	31,59	34,43	27,82	22,49	18,88
Μικτό περιθώριο	4,80	6,30	5,17	4,15	3,12
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	1,27	1,39	1,14	0,72	0,44
Σύνολο Αποσβέσεων	1,53	1,84	1,89	1,92	1,37
Κέρδος Προ Φόρου Εισοδήματος	-0,04	-0,53	-0,38	-0,25	-0,21
Επιχειρήσεις Δείγματος	16	18	18	18	18

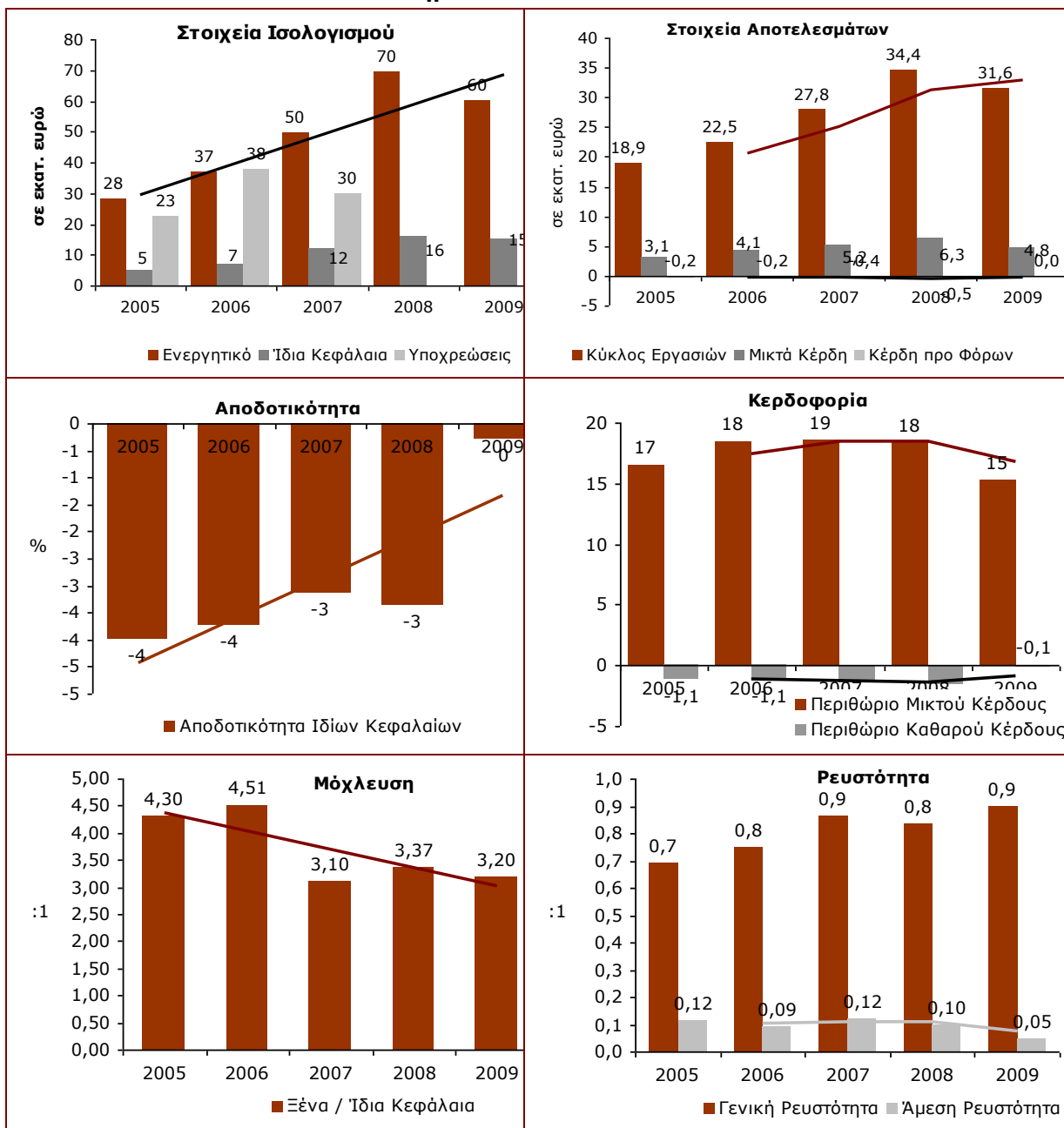
Αναφορικά με τους κυριότερους αριθμοδείκτες επισημαίνονται τα εξής:

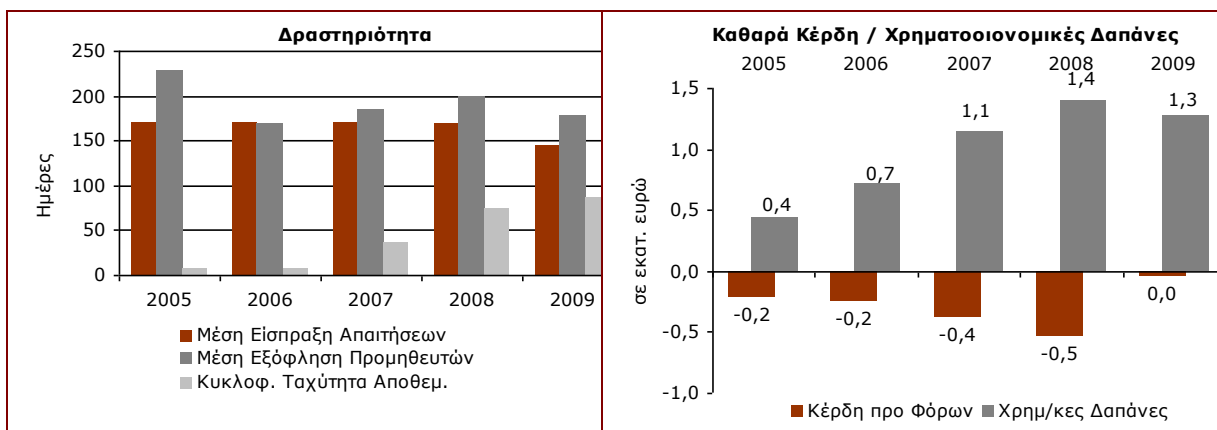
- Σε αρνητικά επίπεδα διαμορφώθηκε η αποδοτικότητα των ιδίων και των απασχολούμενων κεφαλαίων των επιχειρήσεων παροχής λοιπών υπηρεσιών στο Νομό το 2009 (-3,99% και -1,84% αντίστοιχα). Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων ανάλογων επιχειρήσεων (5.896 επιχειρήσεις) στο σύνολο της Χώρας ανήλθε το 2007 σε 10,65%, ενώ το 2008 διαμορφώθηκε σε 6,74%. (σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία)
- Στο Νομό το περιθώριο μεικτού κέρδους μειώθηκε οριακά το 2009 (16,52%) σε σχέση με το 2008 (18%), αλλά κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα από το μικτό περιθώριο στη Χώρα (2007: 25%, 2008: 24,73%, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία). Καθώς μάλιστα και το λειτουργικό περιθώριο εμφανίζεται αυξημένο θα πρέπει να επισημανθεί ότι η επιδείνωση της κερδοφορίας σχετίζεται με μεγαλύτερη χρηματοοικονομική δαπάνη των επιχειρήσεων. Όπως παρουσιάζει το 6^ο μέρος του διαγράμματος που ακολουθεί, οι επιχειρήσεις του κλάδου αδυνατούν να καλύψουν με τα κέρδη τους, τις χρηματοοικονομικές δαπάνες.
- Η ρευστότητα εμφανίζεται αρκετά δυσχερής με τις περισσότερες επιχειρήσεις να μην εμφανίζονται σε θέση να καλύψουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους με στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού τους..
- Οι επιχειρήσεις εμφανίζουν αρκετά ισχυρή δανειακή επιβάρυνση, με τον δείκτη ξένων προς ίδια κεφάλαια να ανέρχεται σε επίπεδα 4,30 : 1 για το 2009. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σε επίπεδο Χώρας η αντίστοιχη σχέση για τις εμπορικές επιχειρήσεις ήταν σε επίπεδα της τάξης του 0,81 : 1.

Πίνακας 4.11 Αριθμοδείκτες Επιχειρήσεων Παροχής Υπηρεσιών Ν. Χίου (2005- 2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	-0,30	-3,34	-3,13	-3,71	-3,99
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	-	-1,40	-1,40	-1,27	-1,84
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	15,19	18,30	18,59	18,44	16,52
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	-0,14	-1,54	-1,37	-1,10	-1,12
Ξένα / Ίδια Κεφάλαια	3,20	3,37	3,10	4,51	4,30
Γενική Ρευστότητα	0,90	0,83	0,86	0,75	0,69
Άμεση Ρευστότητα	0,05	0,10	0,12	0,09	0,12
Μέσος Όρος Προθεσμίας Είσπραξης Απαιτήσεων	145,00	168,00	170,00	171,00	171,00
Μέσος Όρος Προθ. Εξόφλησης Προμηθευτών	177,00	199,00	184,00	168,00	229,00
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων	87,00	75,00	36,00	8,00	7,00
Επιχειρήσεις Δείγματος	21	21	20	18	16

Διάγραμμα 4.5 Στοιχεία Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Επιχειρήσεων Λοιπών Υπηρεσιών Ν. Χίου

4.3 Επενδυτική Δραστηριότητα

Πίνακας 4.12 Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου

Έτος	Σύνολο Χώρας	Β. Αιγαίο	Μερίδιο
2000	29.450	515	1,75%
2001	31.665	466	1,47%
2002	35.211	506	1,44%
2003	40.165	472	1,18%
2004	41.246	727	1,76%
2005	40.161	1.398	3,48%
2006	45.288	1.062	2,34%
2007	48.358	1.568	3,24%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Τα διαγράμματα που ακολουθούν προκύπτουν από την επεξεργασία στοιχείων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά γεωγραφική ζώνη, περιφέρεια και κλάδο για το Βόρειο Αιγαίο, που είναι και το στενότερο γεωγραφικό πλαίσιο για το οποίο τηρούνται στοιχεία.

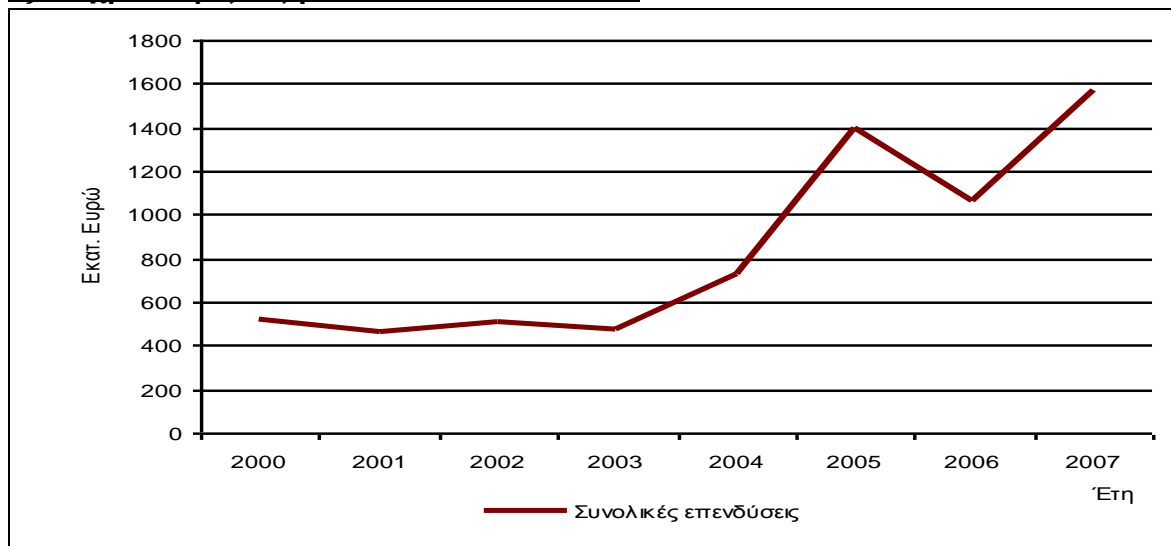
Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς για τις δαπάνες που διενεργούνται προς επαύξηση του παγίου κεφαλαίου και των αποσβέσεων, κατά είδος τομείς παραγωγικής δραστηριότητας, φορείς και είδος επενδύσεων και προέρχονται από την ΕΛΣΤΑΤ.

Οι επενδύσεις στο Βόρειο Αιγαίο κατά μέσο όρο επταετίας αποτελούν το 2,08% του συνόλου των Ελληνικών επενδύσεων σε πάγιο κεφάλαιο.

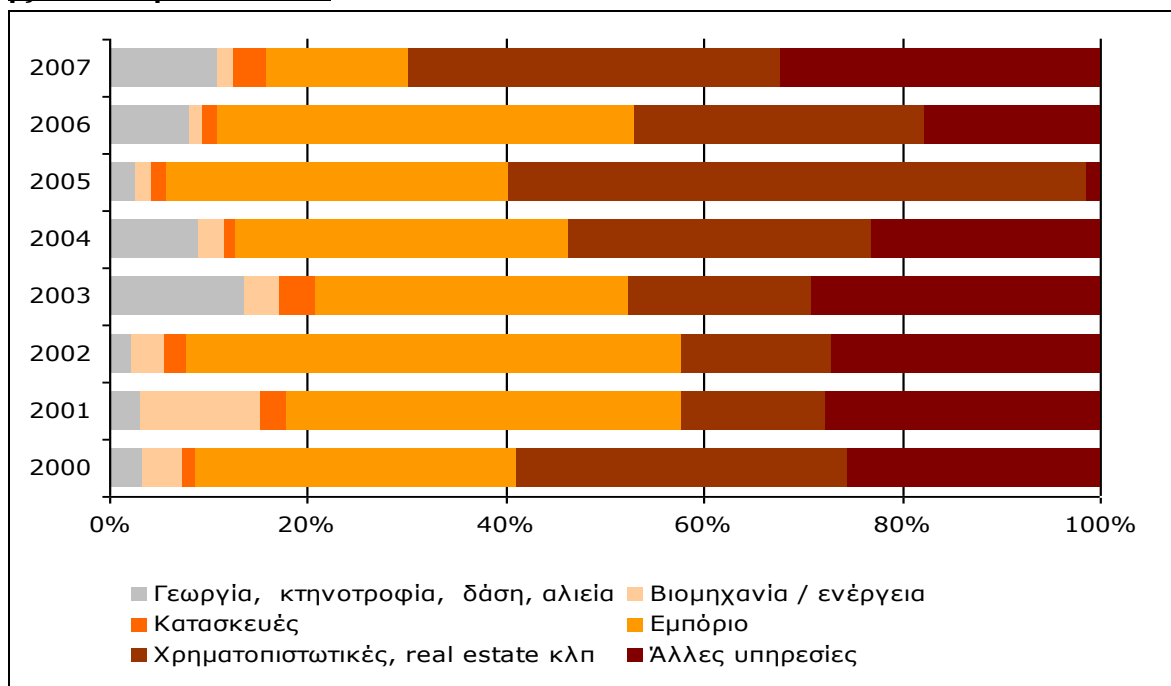
Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το μερίδιο των επενδύσεων που κατέχει το Βόρειο Αιγαίο αυξήθηκε σημαντικά τα έτη 2005 – 2007 κυμαινόμενο από 2,34% έως 3,48%.

Διάγραμμα 4.6 – Εξέλιξη Ακαθάριστων Επενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου στο Βόρειο Αιγαίο (2000-2007)

α) Διαχρονική εξέλιξη συνολικών επενδύσεων

β) Σύθεση κατά κλάδο

Η πορεία των επενδύσεων στο Βόρειο Αιγαίο ακολούθησε αυξητική πορεία τα έτη 2005 - 2007 με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 17,24%. Οι επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία) παρουσίασαν αυξομειώσεις το εξεταζόμενο διάστημα αφού τα έτη 2000 - 2002 μειώθηκαν από 17,4 εκ. Ευρώ το 2000, σε 11,1 εκ. Ευρώ το 2002, ενώ τα επόμενα έτη ακολούθησαν αυξητική πορεία ανερχόμενες το 2007 σε 170,65 εκ. Ευρώ. Αξιοσημείωτο είναι το σημαντικό μερίδιο που κατέλαβαν οι επενδύσεις του δευτερογενούς τομέα. Ομοίως στον κατασκευαστικό κλάδο οι επενδύσεις κυμάνθηκαν μεταξύ 6,8 και 54,81 εκ. Ευρώ. Οι επενδύσεις στο τριτογενή τομέα (Εμπόριο, ξενοδοχεία, εστιατόρια και μεταφορές) το διάστημα 2000 - 2007

παρουσίασαν έντονες διακυμάνσεις, σημειώνοντας ανοδική πορεία τα έτη 2004 – 2006 ανερχόμενες από 243,77 σε 446,24 εκ. Ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων σε πάγιο κεφάλαιο στο Βόρειο Αιγαίο πραγματοποιήθηκαν στον κλάδο της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, διαχείρισης ακινήτων, εκμίσθωσης και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Ειδικότερα την τελευταία έτη (2005 - 2007) οι επενδύσεις κατά μέσο όρο ανήλθαν σε 571 εκ. Ευρώ.

Αναφορικά με το καθεστώς ενίσχυσης των επενδυτικών έργων ιδιωτικών φορέων, θα πρέπει να επισημανθεί ότι για επενδύσεις άνω των 100.000 Ευρώ σε όλους τους τομείς της οικονομίας, τα σημαντικότερα κίνητρα παρέχονται από τον Επενδυτικό Νόμο 3299/2005.

Η υποβολή προτάσεων στον Επενδυτικό Νόμο πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις (Α' και Β'). Η Α' φάση περιλάμβανε επενδυτικά που κατατέθηκαν προς υπαγωγή από την έναρξη του Νόμου έως τις 30/6/2007. Στην περιφέρεια του Βόρειου Αιγαίου εντάχθηκαν 101 επενδυτικά σχέδια συνολικού προϋπολογισμού 147.429.040 Ευρώ. Από το σύνολο των επενδυτικών σχεδίων της πρώτης φάσης, 5 προέρχονταν από τον πρωτογενή τομέα, 42 από τον δευτερογενή, 45 από τον τομέα του τουρισμού και 9 από τον τομέα των υπηρεσιών.

Η Β' φάση του Νόμου ξεκίνησε από την 25/7/2007 έως και την 29/1/2010 που ορίστηκε ως η καταληκτική ημερομηνία υποβολής επενδυτικών προτάσεων. Η αξιολόγηση των επενδυτικών προτάσεων της Β' φάσης δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα. Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής διαθέσιμα στοιχεία, όπως προκύπτουν από τις δημοσιεύσεις των σχετικών εγκρίσεων σε ΦΕΚ, στην Περιφέρεια του Βόρειου Αιγαίου έχουν υπαχθεί 121 επενδυτικά σχέδια συνολικού προϋπολογισμού 162 εκ. Ευρώ, 40 εκ των οποίων συνολικού προϋπολογισμού 44,8 εκ. Ευρώ θα υλοποιηθούν στον Νομό Χίου. Μεταξύ αυτών, καταγράφηκαν 20 επενδυτικά σχέδια στον τομέα του Τουρισμού που αφορούν ιδρύσεις νέων μονάδων (6 σχέδια), εκσυγχρονισμό ή/και επέκταση υφιστάμενων μονάδων (5 σχέδια), καθώς και 9 επενδυτικά σχέδια που αφορούν τη μετατροπή παραδοσιακών/διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες.

Αξίζει να αναφερθεί ότι μόλις δύο εγκεκριμένα σχέδια αφορούν στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ: πρόκειται για φωτοβολταϊκούς σταθμούς ισχύος 249kW. Θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας ΡΑΕ) έχουν χορηγηθεί επιπλέον 15 άδειες παραγωγής για τη δημιουργία Αιολικών Πάρκων ισχύος 11,4 (πηγή: ΡΑΕ – Μητρώο Αδειών Παραγωγής, Μάρτιος 2010).

5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΥΝΑΜΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ (TARGET INDUSTRY ANALYSIS)

5.1 Εισαγωγή – Θεωρητικό υπόβαθρο

Ο στόχος της ανάλυσης δυναμικών κλάδων (target industry analysis) είναι αφενός ο προσδιορισμός των κλάδων που παρουσιάζουν θετικές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο και αφετέρου, ο προσδιορισμός των κλάδων στους οποίους έχει συγκριτικό πλεονέκτημα ο Νομός Χίου. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται στην ανάλυση δυναμικών κλάδων είναι οι ακόλουθοι:

- Συντελεστής Εγκατάστασης ή Δείκτης Τοποθεσίας (Location Quotient). Ο Συντελεστής Εγκατάστασης προκύπτει από τη διαίρεση του ποσοστού της απασχόλησης ή παραγωγής ενός κλάδου στο σύνολο των κλάδων μιας περιφέρειας με το ποσοστό της απασχόλησης ή παραγωγής του κλάδου στο σύνολο των κλάδων στη χώρα. Αν rX_i , rX , X_i , X αντιπροσωπεύουν την απασχόληση του κλάδου i στην περιφέρεια r , τη συνολική απασχόληση της περιφέρειας r , την απασχόληση του κλάδου i στο σύνολο της χώρας, και την απασχόληση της εθνικής οικονομίας αντίστοιχα, τότε ο συντελεστής εγκατάστασης είναι:

$$LQ = \frac{rX_i / X}{X_i / X}$$

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει τη σχετική σημασία ενός κλάδου σε μια περιφέρεια. Εάν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος από το 1, η περιφέρεια έχει μεγαλύτερη αναλογικά απασχόληση ή παραγωγή σε αυτόν τον κλάδο έναντι της χώρας και θεωρείται ικανοποιητική ένδειξη πως ο κλάδος στην περιφέρεια έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και είναι εξαγωγικός προς την υπόλοιπη χώρα. Σημειώνεται ωστόσο, πως θα πρέπει να εξετάζονται και άλλοι πιθανοί παράγοντες που μπορούν να επηρεάζουν το συντελεστή εγκατάστασης.

- Δείκτης Εθνικών Προοπτικών (National Prospects). Ο δείκτης αυτός προκύπτει από την αφαίρεση της μεταβολής της εθνικής απασχόλησης από τη μεταβολή της απασχόλησης στον κλάδο ($NP = \Delta X_i - \Delta X$). Εάν ο δείκτης είναι θετικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με μεγαλύτερο ρυθμό από το σύνολο της οικονομίας και θεωρείται δυναμικός κλάδος. Αντίθετα εάν, ο δείκτης είναι αρνητικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με πιο αργό ρυθμό από το σύνολο της οικονομίας ή ακόμη μπορεί και να συρρικνώνεται και μπορεί να θεωρηθεί στάσιμος ή παρακμάζων κλάδος.

- Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας (Compatible in the Region). Ο δείκτης αυτός προκύπτει από την αφαίρεση της μεταβολής της απασχόλησης ενός κλάδου στη χώρα από τη μεταβολή της απασχόλησης του κλάδου στην περιφέρεια ($CR = r\Delta X_i - \Delta X_i$). Εάν ο δείκτης είναι θετικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με μεγαλύτερο ρυθμό (ή συρρικνώνεται με μικρότερο ρυθμό) στην περιφέρεια από ότι στο σύνολο της χώρας και θεωρείται πως η ανταγωνιστικότητα του κλάδου στην περιφέρεια βελτιώνεται έναντι της υπόλοιπης χώρας. Αντίθετα, εάν ο δείκτης είναι αρνητικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με πιο αργό ρυθμό (ή συρρικνώνεται με ταχύτερο ρυθμό) στην περιφέρεια από ότι στο σύνολο της οικονομίας και θεωρείται πως η ανταγωνιστικότητα του κλάδου στην περιφέρεια μειώνεται έναντι της υπόλοιπης χώρας. Σημειώνεται πως ο δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας σχετίζεται με το συντελεστή εγκατάστασης με τη διαφορά πως ενώ ο πρώτος δείχνει μία τάση, ο δεύτερος αναφέρεται σε μία δεδομένη χρονική στιγμή.

Τέλος επισημαίνεται πως για τον υπολογισμό όλων των προαναφερόμενων μεταβολών πρέπει να χρησιμοποιείται ένα εύλογο χρονικό διάστημα (π.χ. δεκαετία) μεταξύ των χρονικών περιόδων αναφοράς ώστε να απαλειφθούν τυχόν πρόσκαιροι παράγοντες.

Ελλείψει στοιχείων παραγωγής (με εξαίρεση τα αγροτικά προϊόντα), ως βάση για την οικονομική δραστηριότητα χρησιμοποιούνται στοιχεία απασχόλησης από την ΕΛΣΤΑΤ και ειδικότερα ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας όπως αυτός προκύπτει από τις απογραφές του πληθυσμού το 2001 και το 1991 και παρουσιάστηκε σε προηγούμενη ενότητα. Η ανάλυση των κλάδων βασίζεται στην κατηγοριοποίηση NACE και είναι κατά διψήφιο αριθμό (σύνολο 60 κλάδοι).

Ειδικά για τον αγροτικό κλάδο πραγματοποιείται μεγαλύτερη ανάλυση ανά προϊόν καθώς αξιοποιήθηκαν στοιχεία παραγωγής από την ΕΛΣΤΑΤ, τα οποία είναι διαθέσιμα και πιο πρόσφατα.

Οι δείκτες παρουσιάζονται για κάθε κλάδο σε πίνακες. Εκτός από τους πίνακες παρουσιάζονται και διαγράμματα στα οποία απεικονίζεται η δυναμική των κλάδων συνδυάζοντας τους δείκτες εθνικών προοπτικών και ανταγωνιστικότητας του Νομού Χίου καθώς και τη σημασία του κάθε κλάδου βάσει της απασχόλησης.

Τα διαγράμματα αποτελούνται από τέσσερα τεταρτημόρια και ο κάθε κλάδος συμβολίζεται με ένα κύκλο πάνω στο διάγραμμα. Αναλυτικότερα:

- Το μέγεθος του κύκλου κάθε κλάδου δείχνει τη σχετική σημασία που έχει ο κλάδος στην υφιστάμενη κατάσταση και αντιστοιχεί στον συντελεστή εγκατάστασης.
- Το τεταρτημόριο που βρίσκεται πάνω δεξιά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που παρουσιάζουν αναπτυξιακές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο και αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό.
- Το τεταρτημόριο που βρίσκεται κάτω δεξιά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που παρουσιάζουν αναπτυξιακές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο αλλά μειούμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό.
- Το τεταρτημόριο που βρίσκεται πάνω αριστερά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που είναι στάσιμοι ή παρακμάζοντες κλάδοι σε εθνικό επίπεδο αλλά παρουσιάζουν αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό.
- Το τεταρτημόριο που βρίσκεται κάτω αριστερά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που είναι στάσιμοι ή παρακμάζοντες σε εθνικό επίπεδο και παρουσιάζουν μειούμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό επίπεδο.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ένα υπόδειγμα του διαγράμματος ανάλυσης κλάδων και ακολουθεί η παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

Σχήμα 1 - Υπόδειγμα Διαγράμματος Ανάλυσης Κλάδων

<p>Στάσιμοι ή παρακμάζοντες κλάδοι σε εθνικό επίπεδο αλλά με αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό επίπεδο</p>	<p>Κλάδοι με αναπτυξιακές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο και αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό επίπεδο</p>
<p>Στάσιμοι ή παρακμάζοντες κλάδοι σε εθνικό επίπεδο και παρουσιάζουν μειούμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό επίπεδο</p>	<p>Κλάδοι με αναπτυξιακές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο αλλά μειούμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό επίπεδο</p>

5.2 Ανάλυση κλάδων για το σύνολο της οικονομίας

Σύμφωνα με την προηγηθείσα παρουσίαση, στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται μία αρχική ανάλυση των στοιχείων και ειδικότερα εξετάζονται οι μεταβολές της απασχόλησης την περίοδο 1991 – 2001 σε επίπεδο χώρας και Νομού, καθώς επίσης, για το 2001, το ποσοστό της απασχόλησης του κλάδου στο Νομό προς τον κλάδο στη χώρα, το ποσοστό της απασχόλησης του κλάδου στη χώρα προς το σύνολο της οικονομίας στη χώρα και το ποσοστό της απασχόλησης του κλάδου στο νομό προς το σύνολο της οικονομίας στο νομό.

Πίνακας 5.1
Μεταβολές και Μεριδία Απασχόλησης κατά Κλάδο του Νομού Χίου και της
Ελλάδας

Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας	Ελλάδα 2001/1991	Χίος 2001/1991	Μερίδιο Νομού στον κλάδο το 2001	Ποσοστό κλάδου στη χώρα το 2001	Ποσοστό κλάδου στο Νομό το 2001
Σύνολο Κλάδων	18,8%	14,2%	0,36%	100,00%	100,00%
A A . Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	-8,8%	-20,9%	0,25%	12,97%	9,03%
A 01 Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς δραστηριότητες.	-9,4%	-21,6%	0,25%	12,78%	8,92%
A 02 Δασοκομία, υλοτομία και συναφείς δραστηριότητες. (περιλαμβ. Παραγωγή μαστίχας).	57,1%	260,0%	0,20%	0,20%	0,11%
B B . Αλιεία.	27,6%	77,5%	2,15%	0,41%	2,42%
B 05 Αλιεία, εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων, μονάδων παραγωγής γόνου και δραστηριότητες συναφείς με την αλιεία.	27,6%	77,5%	2,15%	0,41%	2,42%
Γ Γ . Ορυχεία και λατομεία.	-24,8%	-11,8%	0,25%	0,26%	0,18%
Γ 10 Εξόρυξη άνθρακα, λιγνίτη και τύρφης.	94,6%	-100,0%	0,00%	0,07%	0,00%
Γ 14 Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες.	-35,3%	-12,1%	0,50%	0,12%	0,17%
Δ Δ . Μεταποιητικές βιομηχανίες.	-0,8%	-21,7%	0,16%	11,49%	5,22%
Δ 15 Βιομηχανία τροφίμων και ποτών.	31,0%	9,8%	0,30%	2,09%	1,75%
Δ 17 Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών.	-33,2%	-94,4%	0,02%	0,61%	0,04%
Δ 18 Κατασκευή ειδών ενδύσεως, κατεργασία και βαφή γουναρικών.	-35,4%	-75,0%	0,02%	1,66%	0,08%
Δ 19 Κατεργασία και δέψη δέρματος, κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων.	-37,2%	-91,1%	0,04%	0,24%	0,02%
Δ 20 Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής.	19,6%	-8,1%	0,36%	0,47%	0,48%
Δ 21 Κατασκευή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί.	0,3%	33,3%	0,10%	0,18%	0,05%
Δ 22 Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας ή μέσων πληροφορικής.	58,4%	51,9%	0,20%	0,91%	0,49%
Δ 23 Παραγωγή οπτάνθρακα (κωκ), προϊόντων δύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων.	26,5%	0,0%	0,05%	0,13%	0,02%
Δ 24 Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων.	24,3%	44,4%	0,06%	0,50%	0,08%
Δ 25 Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες.	19,9%	-58,3%	0,03%	0,32%	0,03%
Δ 26 Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά.	4,9%	-2,6%	0,27%	0,61%	0,45%
Δ 27 Παραγωγή βασικών μετάλλων.	31,7%	0,0%	0,01%	0,35%	0,01%
Δ 28 Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού.	11,6%	-3,6%	0,29%	1,00%	0,79%
Δ 29 Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	16,3%	-13,0%	0,10%	0,42%	0,12%

Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας	Ελλάδα 2001/1991	Χίος 2001/1991	Μερίδιο Νομού στον κλάδο το 2001	Ποσοστό κλάδου στη χώρα το 2001	Ποσοστό κλάδου στο Νομό το 2001
Δ 31 Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.	-3,4%	200,0%	0,19%	0,14%	0,07%
Δ 32 Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών.	61,2%	400,0%	0,15%	0,07%	0,03%
Δ 33 Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους.	60,8%	33,3%	0,21%	0,12%	0,07%
Δ 35 Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών.	-18,7%	-42,9%	0,05%	0,32%	0,05%
Δ 36 Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	-8,6%	-49,2%	0,18%	1,12%	0,55%
E Ε . Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.	14,4%	40,2%	0,43%	0,84%	0,99%
E 40 Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού νερού.	4,2%	25,7%	0,45%	0,64%	0,79%
E 41 Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού.	67,7%	166,7%	0,35%	0,20%	0,19%
Z Ζ . Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	26,7%	21,6%	0,37%	13,94%	14,42%
Z 50 Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσυκλετών, λιανική πώληση καυσίμων για αυτοκίνητα οχήματα.	4,4%	13,2%	0,38%	2,12%	2,22%
Z 51 Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών.	36,4%	0,6%	0,28%	2,46%	1,93%
Z 52 Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών, επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	30,6%	28,7%	0,40%	9,36%	10,27%
H Η . Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	75,9%	83,3%	0,37%	5,91%	6,06%
H 55 Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	75,9%	83,3%	0,37%	5,91%	6,06%
Θ Θ . Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	14,4%	16,6%	0,74%	6,20%	12,73%
Θ 60 Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών.	-1,0%	-5,8%	0,27%	2,66%	1,96%
Θ 61 Μεταφορές μέσω υδάτινων οδών.	0,8%	27,1%	3,32%	0,93%	8,52%
Θ 62 Εναέριες μεταφορές.	-8,7%	-15,9%	0,30%	0,26%	0,22%
Θ 63 Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες, δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων.	91,1%	13,4%	0,25%	1,33%	0,91%
Θ 64 Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες.	22,8%	5,1%	0,39%	1,02%	1,11%
I Ι . Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	47,6%	41,0%	0,30%	2,37%	1,98%
I 65 Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα ταμεία συντάξεων.	31,5%	11,5%	0,32%	1,53%	1,34%
I 66 Ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	24,0%	30,3%	0,18%	0,52%	0,26%
I 67 Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών.	1443,4%	6300,0%	0,44%	0,32%	0,38%

Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας	Ελλάδα 2001/1991	Χίος 2001/1991	Μερίδιο Νομού στον κλάδο το 2001	Ποσοστό κλάδου στη χώρα το 2001	Ποσοστό κλάδου στο Νομό το 2001
Κ Κ . Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	86,8%	76,5%	0,24%	5,44%	3,66%
Κ 70 Διαχείριση ακίνητης περιουσίας.	58,7%	75,0%	0,23%	0,07%	0,04%
Κ 71 Ενοίκιαση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή, ενοίκιαση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	25,5%	88,2%	0,68%	0,10%	0,19%
Κ 72 Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.	331,1%	111,1%	0,09%	0,47%	0,11%
Κ 73 Έρευνα και ανάπτυξη.	46,0%	-50,0%	0,05%	0,08%	0,01%
Κ 74 Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες.	80,0%	76,5%	0,25%	4,72%	3,30%
Λ Λ . Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	11,8%	41,3%	0,55%	7,16%	10,89%
Λ 75 Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	11,8%	41,3%	0,55%	7,16%	10,89%
Μ Μ . Εκπαίδευση.	36,5%	44,0%	0,45%	5,59%	6,97%
Μ 80 Εκπαίδευση.	36,5%	44,0%	0,45%	5,59%	6,97%
Ν Ν . Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	36,2%	35,6%	0,31%	4,17%	3,60%
Ν 85 Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	36,2%	35,6%	0,31%	4,17%	3,60%
Ξ Ξ . Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα.	32,4%	21,3%	0,37%	3,16%	3,29%
Ξ 90 Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων, υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες.	122,5%	67,4%	0,51%	0,31%	0,43%
Ξ 91 Δραστηριότητες οργανώσεων μ.α.κ.	13,8%	-22,1%	0,65%	0,36%	0,66%
Ξ 92 Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες.	32,0%	52,5%	0,33%	1,41%	1,29%
Ξ 93 Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών.	25,3%	18,9%	0,30%	1,09%	0,91%
Ο Ο . Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	269,1%	210,2%	0,25%	1,33%	0,91%
Ο 95 Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	269,1%	210,2%	0,25%	1,33%	0,91%
Π Π . Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	-43,6%	0,0%	0,09%	0,02%	0,01%
Π 99 Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	-43,6%	0,0%	0,09%	0,02%	0,01%
ΣΤ ΣΤ. Κατασκευές.	29,8%	3,8%	0,53%	8,14%	11,98%
ΣΤ45 Κατασκευές.	29,8%	3,8%	0,53%	8,14%	11,98%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ο ακόλουθος πίνακας που παρουσιάζει τους συντελεστές εγκατάστασης για το 2001 και τους δείκτες εθνικών προοπτικών και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας για την περίοδο 1991 – 2001. Επίσης, υπολογίζεται η απόλυτη μεταβολή της απασχόλησης στο Νομό την περίοδο 1991 – 2001, ως ένδειξη του μεγέθους και της επίδρασης του κάθε κλάδου στην οικονομία.

Πίνακας 5.2 Δείκτες Ανάλυσης Δυναμικών Κλάδων

Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας	Απόλυτη μεταβολή απασχόλησης στο Νομό	Δείκτης Εθνικών Προοπτικών	Δείκτης Περιφερειακής Ανταγ/τας	Συντελεστής Εγκατ/σης
Σύνολο Κλάδων	2.064	0,0%	-4,6%	1,00

	Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας	Απόλυτη μεταβολή απασχόλησης στο Νομό	Δείκτης Εθνικών Προοπτικών	Δείκτης Περιφερειακής Ανταγ/τας	Συντελεστής Εγκατ/σης
A	A . Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	-396	-27,6%	-12,0%	0,70
A 01	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς δραστηριότητες.	-409	-28,2%	-12,2%	0,70
A 02	Δασοκομία, υλοτομία και συναφείς δραστηριότητες. (περιλαμβάνεται η παραγωγή μαστίχας)	13	38,3%	202,9%	0,55
B	B . Αλιεία.	176	8,9%	49,9%	5,97
B 05	Αλιεία, εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων, μονάδων παραγωγής γόνου και δραστηριότητες συναφείς με την αλιεία.	176	8,9%	49,9%	5,97
Γ	Γ . Ορυχεία και λατομεία.	-4	-43,6%	13,1%	0,69
Γ 10	Εξόρυξη άνθρακα, λιγνίτη και τύρφης.	-1	75,8%	-194,6%	0,00
Γ 14	Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες.	-4	-54,0%	23,1%	1,40
Δ	Δ . Μεταποιητικές βιομηχανίες.	-241	-19,6%	-20,9%	0,45
Δ 15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών.	26	12,3%	-21,2%	0,84
Δ 17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών.	-118	-51,9%	-61,2%	0,07
Δ 18	Κατασκευή ειδών ενδύσεως, κατεργασία και βαφή γουναρικών.	-42	-54,2%	-39,6%	0,05
Δ 19	Κατεργασία και δέψη δέρματος, κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων.	-41	-56,0%	-53,9%	0,10
Δ 20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής.	-7	0,8%	-27,7%	1,01
Δ 21	Κατασκευή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί.	2	-18,5%	33,1%	0,27
Δ 22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας ή μέσων πληροφορικής.	28	39,6%	-6,5%	0,54
Δ 23	Παραγωγή οπτάνθρακα (κωκ), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων.	0	7,8%	-26,5%	0,14
Δ 24	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων.	4	5,5%	20,2%	0,16
Δ 25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες.	-7	1,2%	-78,3%	0,09
Δ 26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά.	-2	-13,9%	-7,5%	0,74
Δ 27	Παραγωγή βασικών μετάλλων.	0	13,0%	-31,7%	0,03
Δ 28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού.	-5	-7,2%	-15,2%	0,80

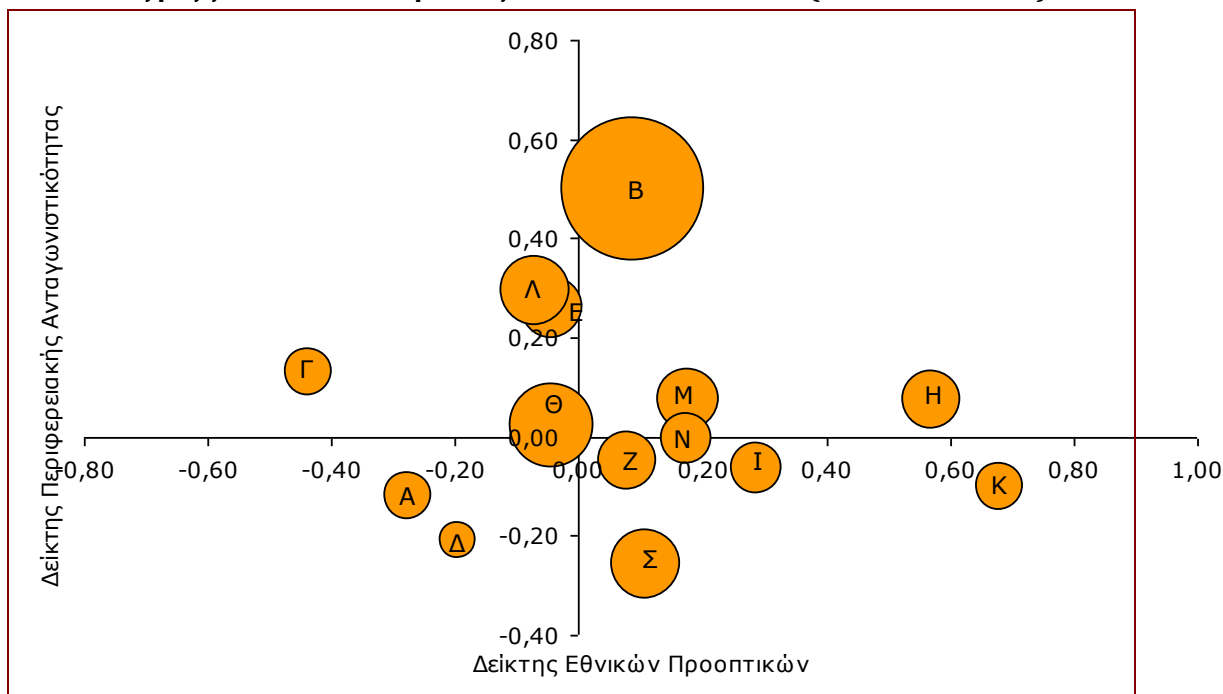
	Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας	Απόλυτη μεταβολή απασχόλησης στο Νομό	Δείκτης Εθνικών Προοπτικών	Δείκτης Περιφερειακής Ανταγ/τας	Συντελεστής Εγκατ/σης
Δ 29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	-3	-2,5%	-29,3%	0,29
Δ 31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.	8	-22,2%	203,4%	0,53
Δ 32	Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών.	4	42,4%	338,8%	0,43
Δ 33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους.	3	42,0%	-27,4%	0,58
Δ 35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών.	-6	-37,5%	-24,2%	0,15
Δ 36	Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	-89	-27,4%	-40,6%	0,50
Ε	Ε . Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.	47	-4,4%	25,8%	1,18
Ε 40	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού νερού.	27	-14,5%	21,5%	1,24
Ε 41	Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού.	20	48,9%	99,0%	0,99
Z	Z . Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	426	8,0%	-5,1%	1,03
Z 50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσυκλετών, λιανική πώληση καυσίμων για αυτοκίνητα οχήματα.	43	-14,3%	8,7%	1,05
Z 51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών.	2	17,6%	-35,8%	0,78
Z 52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών, επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	381	11,8%	-1,9%	1,10
H	H . Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	458	57,2%	7,3%	1,03
H 55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	458	57,2%	7,3%	1,03
Θ	Θ . Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	302	-4,4%	2,2%	2,05
Θ 60	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών.	-20	-19,7%	-4,8%	0,74
Θ 61	Μεταφορές μέσω υδάτινων οδών.	302	-17,9%	26,3%	9,21
Θ 62	Εναέριες μεταφορές.	-7	-27,5%	-7,2%	0,84
Θ 63	Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες, δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων.	18	72,3%	-77,7%	0,69
Θ 64	Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες.	9	4,1%	-17,7%	1,09
I	I . Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	96	28,9%	-6,6%	0,84

Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας	Απόλυτη μεταβολή απασχόλησης στο Νομό	Δείκτης Εθνικών Προοπτικών	Δείκτης Περιφερειακής Ανταγ/τας	Συντελεστής Εγκατ/σης
I 65 Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα ταμεία συντάξεων.	23	12,7%	-20,0%	0,88
I 66 Ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	10	5,2%	6,3%	0,49
I 67 Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών.	63	1424,6%	4856,6%	1,21
Κ Κ . Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	264	68,1%	-10,3%	0,67
Κ 70 Διαχείριση ακίνητης περιουσίας.	3	40,0%	16,3%	0,63
Κ 71 Ενοικίαση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή, ενοικίαση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	15	6,7%	62,7%	1,88
Κ 72 Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.	10	312,4%	-220,0%	0,24
Κ 73 Έρευνα και ανάπτυξη.	-2	27,2%	-96,0%	0,15
Κ 74 Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες.	238	61,2%	-3,5%	0,70
Λ Λ . Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	529	-7,0%	29,5%	1,52
Λ 75 Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	529	-7,0%	29,5%	1,52
Μ Μ . Εκπαίδευση.	354	17,7%	7,5%	1,25
Μ 80 Εκπαίδευση.	354	17,7%	7,5%	1,25
Ν Ν . Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	157	17,4%	-0,6%	0,86
Ν 85 Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	157	17,4%	-0,6%	0,86
Ξ Ξ . Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα.	96	13,6%	-11,1%	1,04
Ξ 90 Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων, υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες.	29	103,7%	-55,0%	1,41
Ξ 91 Δραστηριότητες οργανώσεων μ.α.κ.	-31	-5,0%	-35,9%	1,82
Ξ 92 Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες.	74	13,2%	20,5%	0,92
Ξ 93 Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών.	24	6,5%	-6,4%	0,84
Ο Ο . Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	103	250,3%	-58,9%	0,69
Ο 95 Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	103	250,3%	-58,9%	0,69
Π Π . Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	0	-62,4%	43,6%	0,24
Π 99 Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	0	-62,4%	43,6%	0,24
ΣΤ ΣΤ. Κατασκευές.	73	11,0%	-26,0%	1,47
ΣΤ45 Κατασκευές.	73	11,0%	-26,0%	1,47
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ				

Στο ακόλουθο Διάγραμμα παρουσιάζονται όλοι οι κλάδοι της οικονομίας του Νομού.

Η ανάλυση των κλάδων είναι σε υψηλότερο επίπεδο από την ανάλυση στον παραπάνω πίνακα για λόγους ευκρίνειας των αποτελεσμάτων στο διάγραμμα. Τα γράμματα αντιστοιχούν στις κατηγορίες δραστηριοτήτων του προηγούμενου πίνακα.

Διάγραμμα 5.1 Ανάλυση Δυναμικών Κλάδων Ν. Χίου (Σύνολο Κλάδων)

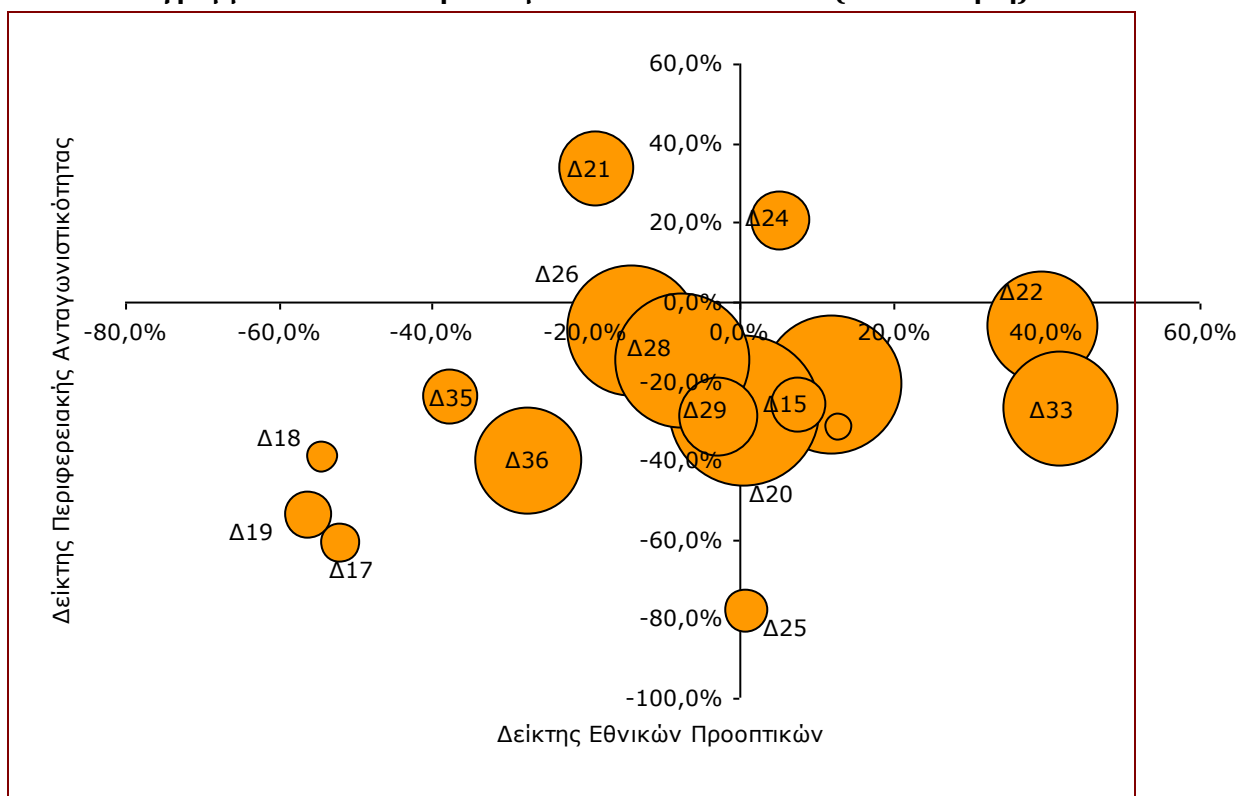

5.3 Ανάλυση κλάδων μεταποίησης

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζονται οι κλάδοι της μεταποίησης σε διψήφια ανάλυση.

Δεν έχει συμπεριληφθεί στην απεικόνιση η κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και η κατασκευή συσκευών εξοπλισμού ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών οι οποίοι εμφανίζουν ιδιαίτερα υψηλό δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, η απασχόληση ωστόσο σε αυτούς είναι αμελητέα με αποτέλεσμα να στρεβλώνεται η συνολική διαγραμματική απεικόνιση της μεταποιητικής δραστηριότητας.

Διάγραμμα 5.2 Ανάλυση Δυναμικών Κλάδων Ν. Χίου (Μεταποίηση)

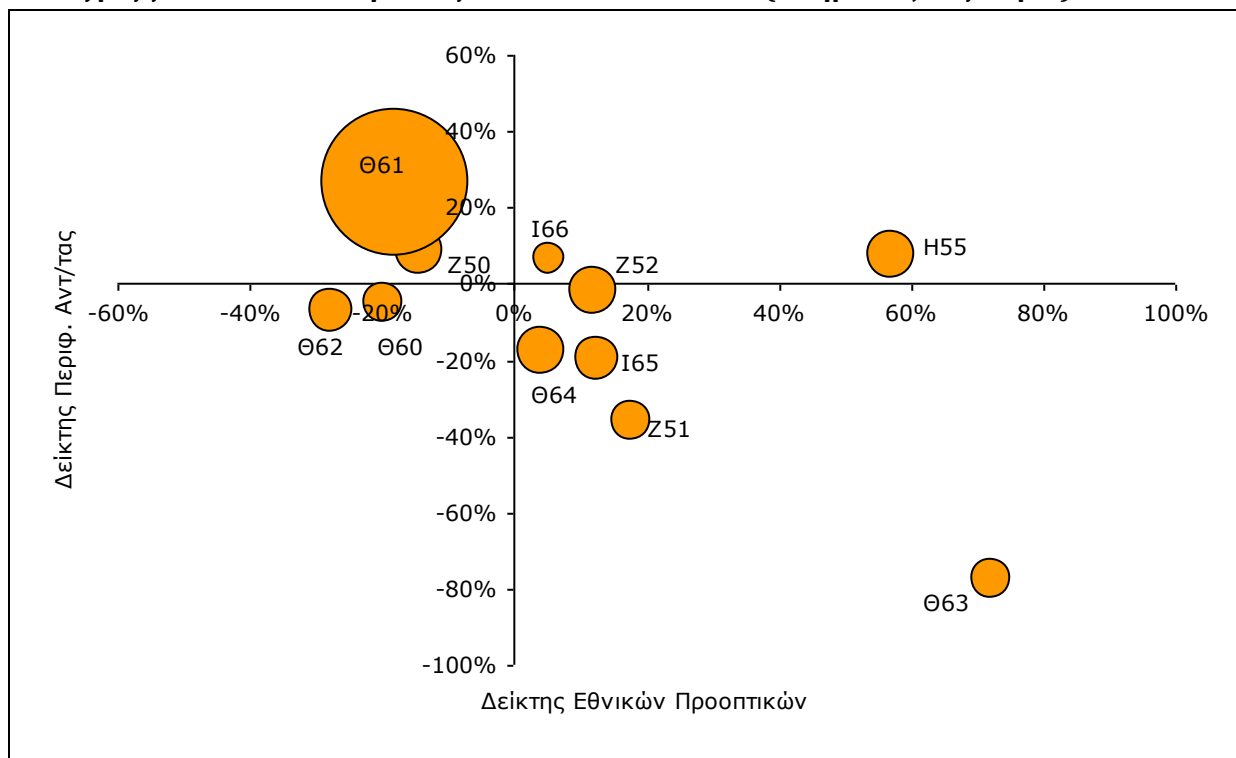
5.4 Ανάλυση Βασικών Κλάδων Εμπορίου και Υπηρεσιών

Στο ακόλουθο διάγραμμα έχουν επιλεγεί και παρουσιάζονται βασικοί κλάδοι του εμπορίου και της παροχής υπηρεσιών σε διψήφια ανάλυση.

Η απεικόνιση γίνεται προκειμένου να απομονωθούν και εξεταστούν τα χαρακτηριστικά ορισμένων κλάδων που εμφανίζουν ειδική συμπεριφορά σε σχέση με τους υπερκείμενους κωδικούς.

Χαρακτηριστικά επισημαίνεται η θέση του κλάδου των υδάτινων μεταφορών (σε σχέση με τους λοιπούς κλάδους του τομέα των μεταφορών) και η διαφοροποιημένη συμπεριφορά μεταξύ των κλάδων του χονδρικού και του λιανικού εμπορίου (κλάδοι Z52 και Z51 αντίστοιχα).

Διάγραμμα 5.3 - Ανάλυση Δυναμικών Κλάδων Ν. Χίου (Υπηρεσίες - Εμπόριο).

5.5 Ανάλυση προϊόντων αγροτικού τομέα

Για την περαιτέρω ανάλυση του αγροτικού τομέα, χρησιμοποιούνται ως βάση σύγκρισης στοιχεία παραγωγής (και όχι απασχόλησης), ενώ ως διάστημα αναφοράς είναι η περίοδος 2000 - 2005. Επίσης, ως μέτρο σύγκρισης με το σύνολο της οικονομίας χρησιμοποιείται το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές.

Στον πίνακα παρουσιάζεται μία αρχική ανάλυση των στοιχείων και ειδικότερα εξετάζονται οι μεταβολές της παραγωγής, την περίοδο 200-2005 στη Χώρα και στο Νομό, καθώς επίσης, για το 2005, το ποσοστό της απασχόλησης του κλάδου στο Νομό προς τον κλάδο στη Χώρα.

Επιπλέον, παρατίθενται στοιχεία και σε επίπεδο Νήσων Αιγαίου, προκειμένου να εξεταστεί η σχετική σημασία σε κατηγορίες προϊόντων για τα οποία δεν υπάρχει στατιστική καταγραφή σε επίπεδο Νομού.

Πίνακας 5.3 - Ποσότητες Παραγωγής Αγροτικών Προϊόντων Ν. Χίου και Ελλάδας

Αγροτικά Προϊόντα	Ποσότητα Παραγωγής 2005			Ποσότητα Παραγωγής 2000		
	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου
Αμπελουργικά						
Μούστος	437.178	23.869	83	500.040	22.697	64
Επιτραπέζια	200.788	3.875	526	209.821	4.197	396
Σταφίδα	71.194	8	5	44.699	2	0

Αγροτικά Προϊόντα	Ποσότητα Παραγωγής 2005			Ποσότητα Παραγωγής 2000		
	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου
Μαστίχα			150			120
Βρώσιμα Όσπρια						
Φασόλια	19.617	612	7	23.552	537	10
Κουκιά	3.083	502	206	4.145	559	196
Λαθούρια	260	113		307	123	0
Ρεβύθια	2.618	115	38	1.926	186	43
Μπιζέλια	649	22	-	381	28	-
Φακή	1.565	37	18	978	51	23
Κτηνοτροφικά						
Κτηνοτροφικοί						
Σύνολο	23.893	1.220	156	17.614	1.472	250
Μπιζέλια	7.027	4	-	395	262	0
Σανά						
Χόρτα	344.924	41.680	1.576	369.599	37.302	1.057
Αραβόσιτος	284.608	2.780	-	251.815	1.779	-
Μηδική/Τριφύλλια	1.284.077	16.660	-	1.294.395	18.212	-
Πεπονοειδή και						
Καρπούζια	680.956	18.361	902	662.790	23.341	394
Πεπόνια	164.209	7.080	247	167.326	7.713	316
Πατάτες	818.727	44.786	2.172	883.289	44.819	2.060
Βιομηχανικά Φυτά						
Καπνός	123.729	-	-	136.593	0	-
Βαμβάκι	1.231.597	-	-	1.259.628	47	-
Σουσάμι	46	27	-	98	69	-
Ηλίανθος	8.875	7	-	34.957	14	-
Αραχίδα (Φυστίκι	1.733	8	-	2.664	11	-
Σόγια	6	-	-	10	0	-
Ζαχαρότευτλα	2.573.393	-	-	3.033.244	3	-
Σιτηρά για καρπό-						
Σιτάρι Μαλακό	346.750	201	-	517.901	524	2
Σιτάρι Σκληρό	1.697.399	17.805	358	1.665.465	18.292	480
Κριθάρι	233.551	22.020	181	302.924	27.735	237
Βρώμη	84.105	3.291	22	86.375	4.783	0
Σίκαλη	32.620	10	-	31.993	3	-
Αραβόσιτο (σύνολο)	2.534.077	615	0	2.037.509	611	2
Ρύζι	167.247	-	-	147.468	0	-
Λαχανικά						
Λάχανα, Κουνουπίδια	260.913	5.330	443	279.814	5.292	338
Τομάτες Βιομηχανικές	1.048.242	1.466	-	1.332.058	2.883	-
Τομάτες Νωπής	665.338	29.068	979	725.126	31.353	1.240
Πράσα	42.633	982	-	42.478	1.012	-
Κρεμμύδια	186.175	6.050	476	189.493	6.385	461
Μπάμιες	12.859	331	25	15.370	303	16
Μελιτζάνες	68.595	3.253	144	76.422	3.418	158
Δενδροκομικά						
Λεμόνια	84.412	6.480	730	172.848	7.738	504
Πορτοκάλια	958.387	9.438	2.296	1.068.408	10.069	1.868
Μανταρίνια	126.440	7.544	4.199	83.988	6.596	2.058
Αχλάδια	81.796	2.165	57	96.538	3.522	71
Μήλα	259.621	1.852	24	285.033	1.033	21
Ροδάκινα	817.341	1.311	26	920.276	1.456	20
Βερίκοκα	84.135	985	23	82.038	1.006	29
Κεράσια	46.352	146	17	50.309	227	31
Αμύγδαλα	49.154	2.314	400	47.184	2.122	155
Καρύδια	21.643	645	34	22.098	644	44
Βρώσιμες Ελιές	291.716	1.539	-	215.171	1.610	-
Ελιές Ελαιοποίησης	2.291.469	130.053	9.562	2.058.665	131.149	3.321

Αγροτικά Προϊόντα	Ποσότητα Παραγωγής 2005			Ποσότητα Παραγωγής 2000		
	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου
Ελαιόλαδο 2004/2005	411.983	21.409	550	426.152	12.533	1.730
Κτηνοτροφικά						
Γάλα	1.987.280	102.748	9.354	1.958.688	102.881	4.380
Κρέας	462.276	23.812	1.696	473.938	26.349	1.684
Τυρί Μαλακό	116.915	5.074	-	122.934	6.921	-
Τυρί Σκληρό	38.979	5.288	443	39.194	5.885	308
Βούτυρο Νωπό	2.434	109	-	2.772	88	0
Βούτυρο Λιωμένο	852	193	-	778	215	0
Λίπος Χοιρινό	1.396	28	-	2.101	58	0
Μαλλιά Προβάτων	8.647	547	11	9.520	694	16
Μέλι	15.639	1.294	54	13.734	1.200	74
Αυγά (χιλ. Τεμάχια)	1.961.994	91.288	8781	2.332.857	106.935	15.952
Ψάρια εσωτ. Υδάτων	28.200	1.685	-	28.372	1.102	-
Παραγωγή: σε τόνους						
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ						

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ο ακόλουθος πίνακας μεταβολών παραγωγής για τα αγροτικά προϊόντα. Ως μέτρο σύγκρισης της επίδοσης των κλάδων σε σχέση με το σύνολο της οικονομίας, χρησιμοποιείται το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές.

Πίνακας 5.4 Μεταβολές και Αναλογίες Παραγωγής Αγροτικών Προϊόντων του Νομού Χίου και της Ελλάδας (2005/2002)

Αγροτικά Προϊόντα	Μεταβολή Παραγωγής (2005/2000)			Μερίδιο Νήσων Αιγαίου στον Κλάδο (2005)	Μερίδιο Ν. Χίου στον Κλάδο (2005)
	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου		
% Μεταβολή ΑΕΠ σε σταθερές τιμές (2005/2000):	19,1%			8,9%	0,4%
Αμπελουργικά Προϊόντα					
Μούστος	-12,6%	5,2%	29,7%	5,5%	0,0%
Επιτραπέζια Σταφύλια	-4,3%	-7,7%	32,8%	1,9%	0,3%
Σταφίδα	59,3%	300,0%		0,0%	0,0%
Βρώσιμα Όσπρια					
Φασόλια	-16,7%	14,0%	-30,0%	3,1%	0,0%
Κουκιά	-25,6%	-10,2%	5,1%	16,3%	6,7%
Λαθούρια	-15,3%	-8,1%		43,5%	
Ρεβύθια	35,9%	-38,2%	-11,6%	4,4%	1,5%
Μπιζέλια	70,3%	-21,4%		3,4%	
Φακή	60,0%	-27,5%	-21,7%	2,4%	1,2%
Κτηνοτροφικά					
Κτηνοτροφικοί Καρποί					
Σύνολο	35,6%	-17,1%	-37,6%	5,1%	0,7%
Μπιζέλια	1679,0%	-98,5%		0,1%	
Σανά					
Χόρτα	-6,7%	11,7%	49,1%	12,1%	0,5%
Αραβόσιτος	13,0%	56,3%		1,0%	
Μηδική/Τριφύλλια	-0,8%	-8,5%		1,3%	
Πεπονοειδή και Πατάτες					
Καρπούζια	2,7%	-21,3%	128,9%	2,7%	0,1%
Πεπόνια	-1,9%	-8,2%	-21,8%	4,3%	0,2%

Αγροτικά Προϊόντα	Μεταβολή Παραγωγής (2005/2000)			Μερίδιο Νήσων Αιγαίου στον Κλάδο (2005)	Μερίδιο Ν. Χίου στον Κλάδο (2005)
	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου		
Πατάτες	-7,3%	-0,1%	5,4%	5,5%	0,3%
Βιομηχανικά Φυτά					
Μαστίχα*	25,0%	25,0%	25,0%	100,0%	100,0%
Καπνός	-9,4%				
Βαμβάκι	-2,2%				
Σουσάμι	-53,1%	-60,9%		58,7%	
Ηλίανθος	-74,6%	-50,0%		0,1%	
Αραχίδα (Φυστίκι Αράπικο)	-34,9%	-27,3%		0,5%	
Σόγια	-40,0%				
Ζαχαρότευτλα	-15,2%				
Σιτηρά για καρπό-					
Σιτάρι Μαλακό	-33,0%	-61,6%		0,1%	
Σιτάρι Σκληρό	1,9%	-2,7%	-25,4%	1,0%	0,0%
Κριθάρι	-22,9%	-20,6%	-23,6%	9,4%	0,1%
Βρώμη	-2,6%	-31,2%		3,9%	0,0%
Σίκαλη	2,0%	233,3%		0,0%	
Αραβόσιτο (σύνολο)	24,4%	0,7%		0,0%	
Ρύζι	13,4%				
Λαχανικά					
Λάχανα, Κουνουπίδια	-6,8%	0,7%	31,1%	2,0%	0,2%
Τομάτες Βιομηχανικές	-21,3%	-49,2%		0,1%	
Τομάτες Νωπής Χρήσης	-8,2%	-7,3%	-21,0%	4,4%	0,1%
Πράσα	0,4%	-3,0%		2,3%	
Κρεμύδια	-1,8%	-5,2%	3,3%	3,2%	0,3%
Μπάμιες	-16,3%	9,2%	56,3%	2,6%	0,2%
Μελιτζάνες	-10,2%	-4,8%	-8,9%	4,7%	0,2%
Δενδροκομικά Προϊόντα					
Λεμόνια	-51,2%	-16,3%	44,8%	7,7%	0,9%
Πορτοκάλια	-10,3%	-6,3%	22,9%	1,0%	0,2%
Μανταρίνια	50,5%	14,4%	104,0%	6,0%	3,3%
Αχλάδια	-15,3%	-38,5%	-19,7%	2,6%	0,1%
Μήλα	-8,9%	79,3%	14,3%	0,7%	0,0%
Ροδάκινα	-11,2%	-10,0%	30,0%	0,2%	0,0%
Βερίκοκα	2,6%	-2,1%	-20,7%	1,2%	0,0%
Κεράσια	-7,9%	-35,7%	-45,2%	0,3%	0,0%
Αμύγδαλα	4,2%	9,0%	158,1%	4,7%	0,8%
Καρύδια	-2,1%	0,2%	-22,7%	3,0%	0,2%
Βρώσιμες Ελιές	35,6%	-4,4%		0,5%	
Ελιές Ελαιοποίησης	11,3%	-0,8%	187,9%	5,7%	0,4%
Ελαιόλαδο 2004/2005	-3,3%	70,8%	-68,2%	5,2%	0,1%
Κτηνοτροφικά Προϊόντα					

Αγροτικά Προϊόντα	Μεταβολή Παραγωγής (2005/2000)			Μερίδιο Νήσων Αιγαίου στον Κλάδο (2005)	Μερίδιο Ν. Χίου στον Κλάδο (2005)
	Ελλάδα	Νήσοι Αιγαίου	Νομός Χίου		
Γάλα	1,5%	-0,1%	113,6%	5,2%	0,5%
Κρέας (Ζώων και Πουλερικών)	-2,5%	-9,6%	0,7%	5,2%	0,4%
Τυρί Μαλακό	-4,9%	-26,7%		4,3%	
Τυρί Σκληρό	-0,5%	-10,1%	43,8%	13,6%	1,1%
Βούτυρο Νωπό	-12,2%	23,9%		4,5%	
Βούτυρο Λιωμένο	9,5%	-10,2%		22,7%	
Λίπος Χοιρινό	-33,6%	-51,7%		2,0%	
Μαλλιά Προβάτων	-9,2%	-21,2%	-31,3%	6,3%	0,1%
Μέλι	13,9%	7,8%	-27,0%	8,3%	0,3%
Αυγά (χιλ. Τεμάχια)	-15,9%	-14,6%	-45,0%	4,7%	0,4%
Ψάρια εσωτ. Υδάτων	-0,6%	52,9%		6,0%	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ
* πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ο πίνακας και το διάγραμμα που ακολουθούν, όπου δίνονται οι συντελεστές εγκατάστασης για το 2005 και οι δείκτες εθνικών προοπτικών και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας αγροτικών προϊόντων του Νομού Χίου για την περίοδο 2005 – 2000. Στον πίνακα έχουν περιληφθεί στοιχεία αγροτικών προϊόντων με παραγωγή μεγαλύτερη των 500 τόνων το έτος 2005 καθώς και στοιχεία από τη δραστηριότητα δασοκομίας/ υλοτομίας, λόγω της κατάταξης σε αυτήν, της παραγωγής μαστίχας παρά το ότι είναι συγκρίσιμα με τα λοιπά στοιχεία του πίνακα (υπολογίστηκαν βάσει μεταβολών του οικονομικά ενεργού πληθυσμού κατά την περίοδο 2001/1991).

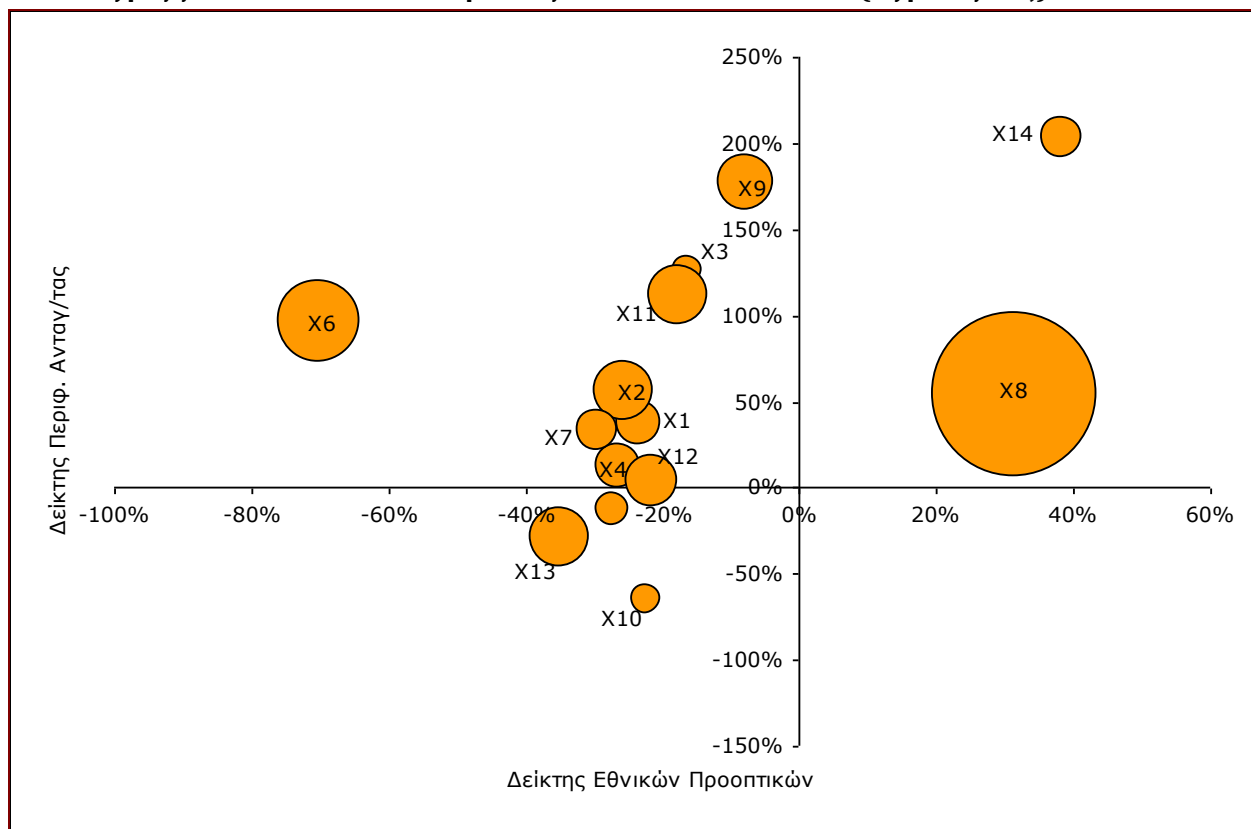
Πίνακας 5.5 Μεταβολές και Αναλογίες Παραγωγής Αγροτικών Προϊόντων του Νομού Χίου και της Ελλάδας (2005/2002)

Αγροτική Παραγωγή	Δείκτης Εθνικών Προοπτικών	Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας	Συντελεστής Εγκατάστασης
	ν	ς	ς
X1 Επιτραπέζια Σταφύλια	-23,4%	37,1%	0,69
X2 Χόρτα	-25,7%	55,8%	1,21
X3 Καρπούζια	-16,3%	126,2%	0,35
X4 Πατάτες	-26,4%	12,7%	0,70
X5 Τομάτες Νωπής Χρήσης	-27,3%	-12,8%	0,39
X7 Πορτοκάλια	-29,4%	33,2%	0,63
X6 Λεμόνια	-70,2%	96,0%	2,29
X8 Μανταρίνια	31,5%	53,5%	8,80
X9 Ελιές Ελαιοποίησης	-7,7%	176,6%	1,11
X10 Ελαιόλαδο	-22,4%	-64,9%	0,35

X11	Γάλα	-17,6%	112,1%	1,25
X12	Κρέας	-21,5%	3,2%	0,97
X13	Αυγά	-35,0%	-29,1%	1,19
X14	Δασοκομία, υλοτομία και συναφείς δραστηριότητες (περιλαμβάνεται ι η παραγωγή μαστίχας). ¹	38,3%	202,9%	0,55

¹ Τα στοιχεία έχουν υπολογιστεί από μεταβολές της απασχόλησης για την περίοδο 2001/1991.
 Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 5.4 Ανάλυση Δυναμικών Κλάδων Ν. Χίου (Αγρ. Τομέας)

5.6 Συμπεράσματα Ανάλυσης Δυναμικών κλάδων

Τα κυριότερα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από την ανάλυση δυναμικών κλάδων είναι τα εξής:

Η Αλιεία, η εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων και μονάδων παραγωγής γόνου με συντελεστή εγκατάστασης 5,97 είναι ο κλάδος με τη μεγαλύτερη σχετική σημασία στο νομό. Όπως παραστατικά απεικονίζεται και στο σχετικό διάγραμμα 5.1, η συγκεκριμένη δραστηριότητα εμφανίζει θετικές προοπτικές και σε εθνικό επίπεδο με τον δείκτη εθνικών προοπτικών να ανέρχεται σε 38,3%. Ταυτόχρονα ο εξαγωγικός του προσανατολισμός είναι ιδιαίτερα υψηλός με τον δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας να ανέρχεται σε 49,9%. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα ποσοτικά στοιχεία παραγωγής ψαριών σε επίπεδο Νομού, ωστόσο η μελέτη των στοιχείων σε επίπεδο περιφέρειας επιβεβαιώνουν τα ανωτέρω συμπεράσματα.

Σε σχέση με δραστηριότητες αξιοποίησης των φυσικών πόρων θα πρέπει να επισημανθεί ότι όπως φαίνεται στο ίδιο διάγραμμα 5.1, αξιόλογη ανταγωνιστικότητα εμφανίζει ο κλάδος της εξόρυξης, ο οποίος ωστόσο παρουσιάζει αρνητικές εθνικές προοπτικές με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται σε -43,6%.

Εστιάζοντας περαιτέρω στον τομέα της μεταποίησης, από την εξέταση του σχετικού διαγράμματος 5.2, προκύπτει ότι τα περισσότερα προϊόντα βρίσκονται στο κάτω αριστερά τεταρτημόριο με αρνητικές ή ουδέτερες προοπτικές σε εθνικό επίπεδο και μειούμενη ανταγωνιστικότητα περιφερειακά και στο κάτω δεξιά τεταρτημόριο με θετικές εθνικές προοπτικές, αλλά περιορισμένη τοπική ανταγωνιστικότητα.

Σημαντική απασχόληση πραγματοποιείται στον κλάδο παραγωγής τροφίμων και ποτών, της βιομηχανίας ξύλου (εκτός των επίπλων) της κατασκευής μεταλλικών προϊόντων, την κατασκευή προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά. Πρόκειται για δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με την εκμετάλλευση φυσικών πόρων της περιοχής, αλλά για τις οποίες δεν διαφαίνεται η ύπαρξη συγκριτικού πλεονεκτήματος. Ιδιαίτερα θα πρέπει να επισημανθεί η απουσία εξαγωγικού προσανατολισμού στην παραγωγή τροφίμων και ποτών (δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας -21,2%), παρά την ύπαρξη ικανής αγροτικής παραγωγής και την εμφάνιση θετικών εθνικών προοπτικών. Ο συντελεστής εγκατάστασης της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στο νομό είναι μικρότερος της μονάδας, ανερχόμενος σε 0,84 (χαμηλή σχετική σημαντικότητα).

Ο τουριστικός κλάδος (εκμετάλλευση ξενοδοχείων και εστιατορίων) εμφανίζει συντελεστή εγκατάστασης της τάξης του 1,03. Αξιοσημείωτο είναι ότι πρόκειται

για κλάδο με σημαντικό δείκτη προοπτικών σε εθνικό επίπεδο, (57,2%) και με θετική, ανταγωνιστικότητα σε επίπεδο Νομού. Αν και τα περιθώρια εξαγωγής συμπερασμάτων περιορίζονται από την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος από την τελευταία απογραφή πληθυσμού (2001), θα πρέπει να επισημανθεί ότι, με μόλις 1.004 απασχολούμενους παραμένει συγκριτικά περιορισμένης σημασίας σε σύγκριση με λοιπούς κλάδους. Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Νομού και συγκρίνοντας με τις εθνικές προοπτικές και παρεμφερούς χαρακτήρα νησιωτικές περιοχές, ο τομέας χρήζει περαιτέρω αξιοποίησης.

Ιδιαίτερης εξέτασης χρήζουν οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τις μεταφορές, οι οποίες έχουν αξιόλογη παρουσία και υψηλό δείκτη εγκατάστασης (2,05). Περιορίζοντας ωστόσο την ανάλυση μόνο στις θαλάσσιες μεταφορές (διάγραμμα 5) διαπιστώνεται ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα κατέχει υψηλή θέση περιφερειακής ανταγωνιστικότητας 26,3% και ιδιαίτερα υψηλό συντελεστή εγκατάστασης (9,21), δηλαδή έχει μεγάλη σχετική σημασία.

Ταυτόχρονα, στο Νομό δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς συμπληρωματικές προς τις μεταφορές αυτές υπηρεσίες (ταξιδιωτικά πρακτορεία, πρακτορεία μεταφορών), παρά το ότι οι δραστηριότητες αυτές εμφανίζουν σημαντική δυναμική σε εθνικό επίπεδο (δείκτης εθνικών προοπτικών 72,3%).

Στον τομέα της παροχής υπηρεσιών διακρίνονται επιπλέον:

- Ορισμένη εξάρτηση της οικονομίας της Χίου από τον κατασκευαστικό κλάδο, ο οποίος αν και έχει θετική επίδοση σε εθνικό επίπεδο, δεν εμφανίζει κανένα συγκριτικό πλεονέκτημα για τον νομό.
- Σημαντική απασχόληση σε δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών όπως η δημόσια διοίκηση / άμυνα, η εκπαίδευση και η υγεία, οι οποίες δεν έχουν κανέναν εξαγωγικό χαρακτήρα.

Κατά την εξέταση των βασικών προϊόντων του αγροτικού τομέα θα πρέπει να επισημανθεί και εφόσον είναι δυνατόν να απομονωθεί η επίδραση περιστασιακών παραγόντων (πχ κλιματολογικοί παράγοντες) που ενδεχομένως επέδρασαν στην παραγωγή των εξεταζομένων ετών. Για το λόγο αυτό, η απεικόνιση των δεικτών στο διάγραμμα 1.4 καλό είναι να συνδυάζεται με τα προαναφερθέντα στοιχεία απασχόλησης στην κάθε καλλιέργεια.

Ελέγχοντας την παραγωγή της Χίου από τη σχετική διαγραμματική απεικόνιση, ξεχωρίζει η παραγωγή μανταρινιών, η οποία εμφανίζει θετικές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο, αλλά και πολύ υψηλή περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και ισχυρό εξαγωγικό χαρακτήρα (53,5%). Ο συντελεστής εγκατάστασης της παραγωγής μανταρινιών ανέρχεται σε 8,80. Θετική εικόνα ανταγωνιστικότητας

για το νομό εμφανίζουν και τα λοιπά εσπεριδοειδή, θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί εξάρτηση από τα λεμόνια, τα οποία δεν φαίνεται να εμφανίζουν θετική προοπτική σε επίπεδο συνόλου χώρας.

Μια ακόμα σημαντική παράμετρος του πρωτογενούς τομέα είναι ο σημαντικός δείκτης που παρουσιάζει ο κλάδος της δενδροκομίας / υλοτομίας (δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας 260%) με ιδιαίτερα υψηλές εθνικές προοπτικές (δείκτης εθνικών προοπτικών 57,1%), επίδοση η οποία εξηγείται από την κατάταξη στη συγκεκριμένη κατηγορία της παραγωγής μαστίχας.

Η παραγωγή μαστίχας εμφανίζει χαμηλό συντελεστή εγκατάστασης (0,55), γεγονός που θα πρέπει να θεωρηθεί στρέβλωση σχετιζόμενη με το μικρό αριθμό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού που δήλωσε κατά την απογραφή ως κύρια απασχόληση τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Επισημαίνεται ότι σε όρους παραγωγής, η ίδια δραστηριότητα εμφανίζει συντελεστή εγκατάστασης 1,00.

5.7 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Στο κείμενο του ΕΣΠΑ υπάρχει ειδική ενότητα με αναφορά στην κατάσταση των νησιωτικών περιοχών, όπου περιγράφονται τόσο τα προβλήματα του νησιωτικού χώρου, όσο και το υφιστάμενο αναπτυξιακό τους πρότυπο.

Καθοριστικό παράγοντα ανάπτυξης των νησιών αποτελεί η αστικότητα τους. Με εξαίρεση ορισμένα μεγάλα νησιά όπου απαντώνται περισσότερα του ενός αστικά κέντρα, σε κάθε νησί παρατηρείται ένα κέντρο αστικού τύπου το οποίο, ανεξάρτητα από το πληθυσμιακό του μέγεθος, συγκεντρώνει αστικές λειτουργίες. Το μέγεθος των νησιών αποτελεί καθοριστικό στοιχείο ως προς τη δυνατότητα συγκέντρωσης μιας αναπτυξιακής στρατηγικής για αυτά. Αυτή είναι αυτονόητη για τα νησιά – Περιφέρειες, όπως η Κρήτη, και για τα μεσαία μεγέθους νησιά, όπως ορισμένα από τα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου, τα οποία μπορούν να γίνουν αποδέκτες ολοκληρωμένων και βιώσιμων αναπτυξιακών παρεμβάσεων ευρέως φάσματος.

Οι αναπτυξιακές δυνατότητες περιορίζονται καθώς περιορίζεται το μέγεθος των νησιών για να γίνουν εντελώς συγκεκριμένες στα μεσαίου μεγέθους νησιά, και οριακές στα μικρού μεγέθους.

Αντίστροφα ανάλογη του μεγέθους των νησιών είναι και η ευαισθησία των οικοσυστημάτων τους στις πιέσεις που αυτά δέχονται. Παρά την εποχικότητα των πιέσεων αυτών, το περιβάλλον των περισσότερων νησιών, που έχουν ενταχθεί στο κύκλωμα της τυπικής τουριστικής ανάπτυξης, με δυσκολία ανακάμπτει από τη μια περίοδο στην άλλη.

Τα νησιά της χώρας λειτουργούν, άλλα αυτόνομα και άλλα σε συστάδες ή χωρικές ενότητες, σε συνάρτηση με το μέγεθός τους και τον πληθυσμό τους (πραγματικό και εποχικό) με αποτέλεσμα να διαφοροποιείται σημαντικά η προσπελασιμότητα προς αυτά. Αυτή μπορεί να είναι δεδομένη από ένα, ίσως και περισσότερα σημεία της ηπειρωτικής χώρας ακτοπλοϊκά και αεροπορικά, αλλά μπορεί να διασφαλίζεται για μεγάλα χρονικά διαστήματα μόνο έμμεσα, οπότε παρατηρούνται φαινόμενα της λεγόμενης «διπλής νησιωτικότητας».

Το παραγωγικό, όπως και το πρότυπο κατοίκησης, των νησιών σε άμεση σχέση με το μέγεθός τους και τις σχέσεις τους με άλλα νησιά, αλλά και την ηπειρωτική χώρα, χαρακτηρίζεται ιστορικά από ένα περιορισμένο αγροτικό πρότυπο, τις μεταφορές και τη ναυτιλία και από ορισμένες άλλες εξειδικεύσεις στην μεταποίηση ή στην σημαντική παραγωγή συγκεκριμένων γεωργικών προϊόντων, αλλά και από την εξωστρέφεια, μετανάστευση που συνδέεται άμεσα με τη ναυτιλία και τον ηπειρωτικό χώρο.

Σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και την ευρύτερη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, το πρότυπο διαφοροποιήθηκε με περιορισμό της γεωργίας στα μεσαίου και μικρού μεγέθους νησιά, υπέρβαση από την πλευρά της ναυτιλίας των στενών ορίων που θέτουν τα ίδια τα νησιά σε ότι αφορά την επιχειρηματικότητα, διαχείριση, ανθρώπινο δυναμικό και μεταφερόμενα προϊόντα, σταδιακή αποδιάθρωση των συστημάτων κατοίκησης στο εσωτερικό των νησιών, και στην τάση τουριστικής και οικιστικής ανάπτυξης, η οποία σε ορισμένα από αυτά τείνει να αποκτήσει διαστάσεις «μονοκαλλιέργειας».

Οι διαφορές που χαρακτηρίζουν τα νησιά μεταξύ τους οδήγησαν σε σημαντικές διαφοροποιήσεις ακόμα και στα ίδια τα νησιά συγκεκριμένων διοικητικών συνόλων με αποτέλεσμα τις έντονες διαπεριφερειακές ανισότητες ακόμα και γειτονικών νησιών.

Τα νησιά μπορούν να ομαδοποιηθούν ως προς:

- το μέγεθός τους (μεγάλα, μεσαίου και μικρού μεγέθους),
- τη διοικητική τους διάρθρωση με κριτήριο αν ανήκουν σε αμιγή νησιωτικά διοικητικά σύνολα.
- την προσπελασιμότητα και σε σχέση με το σύστημα μεταφορών και τηλεπικοινωνιών της χώρας.

Τα προβλήματα των νησιών μπορούν να ομαδοποιηθούν στις ακόλουθες ενότητες:

- Περιβαλλοντικές πιέσεις – ευαισθησία.
- Πιέσεις από την αστική και τουριστική ανάπτυξη.
- Αποδιάθρωση παραγωγικού προτύπου.
- Τουριστική μονοκαλλιέργεια και διαφοροποίηση παραγωγικού προτύπου.
- Προσπελασιμότητα και εσωτερική προσπελασιμότητα.
- Συνοριακά νησιά.
- Νησιά στην ημερήσια επιρροή μεγάλων πληθυσμιακών συγκεντρώσεων.
- Εποχικότητα.
- Διαχείριση υδατικών πόρων και αποβλήτων.

- Προβλήματα διάβρωσης και απερήμωσης.

Το ΕΣΠΑ περιλαμβάνει στους αναπτυξιακούς στόχους με χωρική διάσταση και έναν ειδικό στόχο για την Ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών. Η περιγραφή του στόχου αυτού έχει ως εξής:

Η αναπτυξιακή στρατηγική για το νησιωτικό χώρο αποτελεί ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα καθώς ο συγκεκριμένος χώρος χαρακτηρίζεται από πολλές ομοιότητες, αλλά και από σημαντικές διαφορές. Όπως και στην περίπτωση του ορεινού χώρου, έτσι και στο νησιωτικό, είναι αναγκαία μια ενιαία ως προς τις αρχές της στρατηγική με διαφοροποιήσεις, οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε νησιού ή κάθε κατηγορίας νησιών.

Κύρια στοιχεία αυτής της στρατηγικής αποτελούν η ανασυγκρότηση ενός βιώσιμου και διαφοροποιημένου παραγωγικού προτύπου στηριζόμενη στην ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία, η επίλυση των κρίσιμων ζητημάτων προσπελασιμότητας και υποδομών των νησιών, και η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού τους περιβάλλοντος. Απαραίτητη είναι η λήψη μέτρων για την οικονομική διαφοροποίηση των νησιών, που εξακολουθούν να έχουν μεγάλο αλιευτικό στόλο και απασχόληση στον τομέα της αλιείας. Η μείωση της αλιευτικής προσπάθειας όπως απορρέει από τις προτεραιότητες της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛ) δε θα πρέπει να δημιουργήσει προβλήματα στην κοινωνική και οικονομική συνοχή των συγκεκριμένων νησιωτικών περιοχών. Για το σκοπό αυτό θα αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που παρέχονται από την ΚΑΛ για την υδατοκαλλιέργεια, τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία κτλ.

Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο της συγκεκριμένης στρατηγικής θα κατευθύνονται κυρίως:

- στη μείωση των ενδο- και διαπεριφερειακών ανισοτήτων, που πηγάζουν από τη νησιωτικότητα: η ολοκλήρωση των υποδομών πρόσβασης (δίκτυα μεταφορών, υπηρεσίες και ενέργεια). Το θέμα αυτό είναι ιδιαίτερης σημασίας για τα μικρότερα νησιά. Η συνοχή έχει διπλή διάσταση: εσωτερική συνοχή, δηλαδή οι συνδέσεις εντός των ορίων της Περιφέρειας, και εξωτερική, μέσω της σύνδεσης με τα αστικά και διοικητικά κέντρα. Οι δράσεις θα έχουν ως στόχο τη συγκράτηση και την ευημερία του πληθυσμού,
- στην ανάπτυξη του επιχειρείν και την ανάδειξη των ιδιοτελειών και συγκριτικών πλεονεκτημάτων του νησιωτικού χώρου: οργάνωση εμπορίας, διακίνησης και προβολής τοπικών προϊόντων, δημιουργία υποδομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και διαφοροποίησης της οικονομικής

δραστηριότητας. Μέσω της ενεργοποίησης τοπικών πόρων και δυνάμεων, η ανάπτυξη θα αποκτήσει ενδογενή και όχι επίκτητο χαρακτήρα,

- στην αξιοποίηση των φυσικών προϋποθέσεων των νησιών, ως τόπων εγκατάστασης μονάδων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, χωρίς να έρχονται σε σύγκρουση με τις άλλες δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε αυτά,
- στην περιβαλλοντική μέριμνα, για τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος. Οι περιβαλλοντικές υποδομές αποτελούν προϋπόθεση της ομαλής ανάπτυξης των νησιών, και περιλαμβάνουν δομές διαχείρισης λυμάτων, απορριμμάτων, και προστασίας και χρηστής διαχείρισης υδάτων, ακτών και φυσικών πόρων,
- στη διοικητική ενίσχυση και εξασφάλιση υποδομών υγείας, μέσω προσέλκυσης ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και εξειδικευμένων ενεργειών, όπως ανάπτυξη και χρήση τηλεϊατρικής,
- στην αξιοποίηση του γεγονότος ότι σε ευρύτερο πλαίσιο, ο νησιωτικός χώρος αποτελεί κατεξοχήν έδαφος για την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας, όπου θα υπάρξουν εφαρμογές σε πολλούς τομείς, όπως ο τουρισμός, οι μεταφορές, η παιδεία, η διοίκηση, και η υγεία,
- στην ανάδειξη και προστασία του ιστορικού και πολιτισμικού πλούτου, ως προϋπόθεση για την ευρύτερη τουριστική και επιχειρηματική δραστηριότητα,
- στην επιδίωξη των απαραίτητων διαπεριφερειακών και διασυνοριακών συνεργασιών για την από κοινού αντιμετώπιση προβλημάτων που ξεπερνούν το πλαίσιο εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού,
- στην ενδυνάμωση των σχέσεων των αστικών κέντρων, των νησιών, τόσο με την ενδοχώρα τους όσο και μεταξύ τους αλλά και με τις ηπειρωτικές ακτές.
- στο γεγονός ότι οι τέσσερις νησιωτικές Περιφέρειες είναι όλες παραμεθόριες. Έτσι τίθενται θέματα ασφάλειας και φύλαξης των συνόρων, με την προφανή μεγαλύτερη δυσκολία έναντι των ηπειρωτικών περιοχών.

Επίσης, υπάρχει η ανάγκη συνεργασιών με τρίτες χώρες, σε διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας πέραν της αστυνόμευσης.

Ένα πρόβλημα που εντοπίζεται είναι το γεγονός ότι δεν γίνεται προσέγγιση στα ειδικά προβλήματα που παρουσιάζουν τα νησιά σε σχέση με την επίτευξη ευρύτερων πολιτικών, όπως είναι η πολιτική της Λισσαβόνας η οποία είναι και η κεντρική κατευθυντήρια πολιτική που όφειλε να ακολουθήσει ο αναπτυξιακός σχεδιασμός. Στην πραγματικότητα αυτό σημαίνει ότι ο νησιωτικός χώρος δεν

αντιμετωπίζεται σύμφωνα με τα ειδικά προβλήματα που έχει και με το κατά πόσο είναι δυνατόν να ακολουθήσει τις ευρύτερες αυτές πολιτικές, αλλά πρέπει να ξεπεράσει τις δομικές του αδυναμίες και ταυτόχρονα να εναρμονιστεί με επιλογές που έχουν σχεδιαστεί με διαφορετική συλλογιστική.

Τα προγράμματα ανάπτυξης του αγροτικού χώρου

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ), αντιμετωπίζει την αλιεία και τις προοπτικές ανάπτυξής της με καθαρά τομεακό χαρακτήρα, με περιορισμένες αναφορές στον νησιωτικό χώρο, παρά το γεγονός ότι όπως αναφέρει πάνω από το 60% της απασχόλησης στην αλιεία συγκεντρώνεται στα νησιά. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας το γεγονός αυτό η γενική τοποθέτηση του ΕΠΑΛ είναι ότι η προτεινόμενη στρατηγική και οι προτεινόμενοι επιχειρησιακοί άξονες έχουν ως κύριο χώρο αναφοράς τις νησιωτικές και παράκτιες περιοχές που συνδέονται άμεσα με την αλιεία, τόσο από πλευράς παραγωγής, όσο και από την πλευρά του κοινωνικο-οικονομικού αντίκτυπου που έχει η αλιεία στις περιοχές αυτές, και κατά δεύτερο λόγο το γεγονός ότι το θαλάσσιο περιβάλλον που αποτελεί το πεδίο άσκησης της συγκεκριμένης δραστηριότητας επηρεάζει και επηρεάζεται από την γενικότερη αναπτυξιακή κατάσταση των παράκτιων και νησιωτικών περιοχών.

Οι στρατηγικοί στόχοι του ΕΠΑΛ είναι:

- Η επίτευξη διαρκούς ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και των αντίστοιχων αλιευτικών δραστηριοτήτων, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την οικονομική βιωσιμότητα του κλάδου, σύμφωνα με τις αρχές της κοινής αλιευτικής πολιτικής.
- Η αειφόρος ανάπτυξη του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων προϊόντων και των επιχειρήσεων και η διασφάλιση της βιωσιμότητας του κλάδου
- Η ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρήσεων στον κλάδο της μεταποίησης και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρησιακών δομών
- Η βελτίωση του αναγκαίου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του τομέα της αλιείας και η επιδίωξη της επίτευξης των στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής
- Η αειφόρος ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών
- Η προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα αυτού που σχετίζεται με τον αλιευτικό τομέα

- Η διατήρηση, ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα, με παράλληλη στήριξη της ισότητας των ευκαιριών.

Πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκά Νησιά».

Η πρωτοβουλία Ευρωπαϊκά Νησιά, στοχεύει στην εξειδίκευση της εδαφικής ατζέντας στον νησιωτικό χώρο, δηλαδή στην διερεύνηση πολιτικών και στρατηγικών που θα αυξήσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής συνοχής στον νησιωτικό χώρο. Η Ελλάδα έχει τεθεί ως επικεφαλής της Πρωτοβουλίας, αναλαμβάνοντας τον συντονισμό των συμμετεχόντων, τον προγραμματισμό των δράσεων και την συνολική παρακολούθηση των ενεργειών υλοποίησής της.

Το 2007 συντάχθηκε η «Διακήρυξη του Αιγαίου» η οποία αποτελεί ένα κείμενο γενικού πλαισίου εργασίας, όπου τίθενται οι αρχές, το πλαίσιο και ο οδικός χάρτης για την υλοποίηση της πρωτοβουλίας. Σύμφωνα με την διακήρυξη αυτή, οι εκπρόσωποι των νησιωτικών περιοχών της Ευρώπης:

- Υπογραμμίζουν τη σημασία της ένταξης της έννοιας της νησιοτικότητας σε μια σειρά κρίσιμα για τις νησιωτικές περιοχές πεδία πολιτικής μέσω:
 - Ειδικής αναφοράς στα μειονεκτήματα και στις ιδιαιτερότητες των νησιωτικών περιοχών στην Πράσινη Βίβλο για την Εδαφική Συνοχή (η οποία εκπονείται αυτή τη στιγμή)
 - Ειδικών μέτρων για την αντιμετώπιση των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής
 - Της ανάγκης ειδικής μέριμνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών στο πλαίσιο της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής της ΕΕ, ως προς την χορήγηση μέσων και τη δημιουργία κινήτρων για την ικανοποίηση του στόχου αυτού
 - Ειδικής αναφοράς στο εξελισσόμενο έργο της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Παράκτιων Ζωνών, που δύναται να οδηγήσει στην αναθεώρηση της Γνωμοδότησης ΟΔΠΖ της Ε.Ε. και σε ένα νέο σύστημα Θαλάσσιου Χωρικού σχεδιασμού
 - Ειδικών μέτρων για τη συγκέντρωση και τη διανομή στοιχείων και πληροφοριών για τα νησιά για τις ανάγκες της ανάπτυξης και της εφαρμογής των πολιτικών στο πλαίσιο του Δικτύου του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τον Χωρικό Σχεδιασμό (ESPON).

- Θέτουν προβληματισμούς οι οποίοι χρειάζονται παραπέρα επεξεργασία σε σχέση με:
 - Τον καθορισμό χρηματοδοτικών εργαλείων στα πλαίσια των νέων δημοσιονομικών προοπτικών και της αναθεώρησης του κοινοτικού προϋπολογισμού. Τα εργαλεία αυτά θα λειτουργούν ως οικονομικά και κοινωνικά κίνητρα, προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε νησιωτικού περιβάλλοντος. Προς αυτή τη κατεύθυνση θα λειτουργούσε η δημιουργία μιας ενδο-υπηρεσιακής ομάδας για τις νησιωτικές περιοχές στην Επιτροπή που να διασφαλίζει την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στην αντιμετώπιση των δυσκολιών.
 - Την ενσωμάτωση μιας «νησιωτικής κατηγορίας» στη διαδικασία αποτίμησης των επιπτώσεων ως μηχανισμού επαλήθευσης της αποτελεσματικότητας των πολιτικών. Με τον τρόπο αυτό θα λαμβάνονται υπόψη οι επιδράσεις των πολιτικών στις νησιωτικές περιοχές, ιδιαίτερος αναφορικά με την εφαρμογή των νέων πρωτοβουλιών για την εσωτερική αγορά
 - Τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε νησιωτικές περιοχές που θα είναι επιλέξιμες de facto στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς σύμφωνα με τους όρους και τις κατηγορίες που περιλαμβάνει η Συνθήκη
 - Την προώθηση επαρκούς προσβασιμότητας σε κοινωνικές υπηρεσίες, ώστε να διασφαλιστεί η ισότητα και να αποφευχθούν οι διακρίσεις μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών
 - Τη σύνδεση των νησιών με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα που αναπτύσσονται με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητάς τους. Οι αεροπορικές και θαλάσσιες συνδέσεις θα πρέπει να χρηματοδοτούνται ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του δίκαιου ανταγωνισμού
 - Την ανάπτυξη ενός νέου Ταμείου που θα καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες των νησιωτικών περιοχών που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή προσανατολισμένο στην έρευνα, τη συνεργασία και την ανταλλαγή καλών πρακτικών, στρατηγικών άμβλυνσης των προβλημάτων και προσαρμογής και στην στήριξη της μετάβασης σε καθεστώς περιορισμού των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και της ενεργειακής αποτελεσματικότητας στις πιο σημαντικές και εξαρτώμενες από το κλίμα οικονομικές δραστηριότητες αυτών των περιοχών. Εναλλακτικά, η προσαρμογή των υφιστάμενων ταμείων, και ειδικότερα των Διαρθρωτικών Ταμείων, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη για την αντιμετώπιση των εν λόγω αλλαγών.

Ευρωπαϊκή Πολιτική για την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη

Το 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (COM(2007) 621 τελικό) υιοθέτησε ένα πλαίσιο αρχών για τον αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό, σύμφωνα με αυτό στόχος της τουριστικής ανάπτυξης είναι η παροχή οικονομικής ευημερίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και η προστασία του περιβάλλοντος και του πολιτισμού. Για την επίτευξη ενός ανταγωνιστικού και αειφόρου τουρισμού, η Επιτροπή καλεί όλα τους σχετικούς παράγοντες να τηρήσουν τις ακόλουθες αρχές:

- Υιοθέτηση μια ολιστικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης - όλες οι διάφορες επιδράσεις του τουρισμού πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό και την ανάπτυξή του. Επιπλέον, ο τουρισμός πρέπει να είναι καλά ισορροπημένος και να εντάσσεται στο πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων που επηρεάζουν στην κοινωνία και το περιβάλλον.
- Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός - Αειφόρος ανάπτυξη σημαίνει μέριμνα για τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών καθώς επίσης και της δικής μας. Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός απαιτεί ικανότητα υποστήριξης των ενεργειών διαχρονικά.
- Επίτευξη κατάλληλου βηματισμού και ρυθμού της ανάπτυξης - το επίπεδο, ο βηματισμός και η μορφή της ανάπτυξης πρέπει να απεικονίζουν και να σέβονται το χαρακτήρα, τους πόρους και τις ανάγκες των κοινοτήτων και των προορισμών υποδοχής.
- Συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών - Μια αειφόρος προσέγγιση απαιτεί ευρεία και ευσυνείδητη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και την πρακτική εφαρμογή από όλους εκείνους που εμπλέκονται στην έκβαση.
- Χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων γνώσεων - οι πολιτικές και οι ενέργειες πρέπει να επικαιροποιούνται σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες και καλύτερες διαθέσιμες γνώσεις. Οι πληροφορίες για τις τάσεις και τις επιδράσεις του τουρισμού, καθώς και οι δεξιότητες και η εμπειρία, πρέπει να διαδίδονται σε ολόκληρη την Ευρώπη
- Ελαχιστοποίηση και διαχείριση του κινδύνου (αρχή της προφύλαξης) - σε περίπτωση αβεβαιότητας για την έκβαση, απαιτείται πλήρης αξιολόγηση και προληπτική δράση, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι βλαβερές συνέπειες για το περιβάλλον ή την κοινωνία.
- Απεικόνιση των επιπτώσεων σε κόστος (ο χρήστης και ο ρυπαίνων πληρώνει) - Οι τιμές πρέπει να απεικονίζουν το πραγματικό κόστος για την κοινωνία των καταναλωτικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αυτές έχουν επιπτώσεις

όχι απλώς στη ρύπανση αλλά στη χρέωση για τη χρήση των εγκαταστάσεων που συνεπάγονται σημαντικό κόστος διαχείρισης.

- Καθορισμός περιορισμών και τήρηση αυτών, εφόσον απαιτείται - Η χωρητικότητα των επί μέρους περιοχών και ευρύτερων περιοχών πρέπει να αναγνωρίζεται, με ετοιμότητα και δυνατότητα περιορισμού, όπου και όταν χρειάζεται, του μεγέθους ανάπτυξης του τουρισμού και του όγκου των τουριστικών ροών.
- Διεξαγωγή συνεχούς παρακολούθησης - Η αειφορία αφορά ακριβώς την κατανόηση των επιπτώσεων και τη συνεχή επαγρύπνηση ως προς αυτές, έτσι ώστε να μπορούν να γίνονται οι απαραίτητες αλλαγές και βελτιώσεις.

Ευρωπαϊκή Πολιτική για τις Θαλάσσιες μεταφορές και νησιωτικότητα

Η ευρωπαϊκή πολιτική για τις θαλάσσιες μεταφορές επικεντρώνεται στα ζητήματα της ανταγωνιστικότητας, της ασφάλειας και της προστασίας, όπως δηλώνει και ο τίτλος της επίσημης έκδοσης για την πολιτική των θαλασσιών μεταφορών της ΓΔ

Η Ευρώπη διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό νησιών με αραιό πληθυσμό, των οποίων η επιβίωση βασίζεται στις θαλάσσιες λιμενικές συνδέσεις και υπηρεσίες που δεν είναι πάντα κερδοφόρες. Ενώ η Ε.Ε. δεν επιτρέπει επιχορηγήσεις προς μεταφορικές, οι οποίες μπορεί να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό, η Κοινοτική Νομοθεσία επιτρέπει κρατικές ενισχύσεις για υπηρεσίες από και προς ή μεταξύ νησιών υπό την προϋπόθεση ότι αυτές δίδονται μέσα από αξιοκρατικές διαδικασίες και δε προκαλούν διακρίσεις εναντίων άλλων διαχειριστών μεταφορών. Η επιβολή του ελεύθερου ανταγωνισμού στις ακτοπλοϊκές συνδέσεις είχε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις νησιωτικές κοινότητες καθώς:

- οι νησιωτικές διαδρομές αρκετές φορές έχουν μικρή ελκυστικότητα για να προκαλέσουν ανταγωνιστικό ενδιαφέρον,
- η διαδικασία προσκλήσεων ενδιαφέροντος για την ανάληψη κάποιας γραμμής ενέχει κοινωνικές επιπτώσεις που εντοπίζονται στους εργαζόμενους του «παραδοσιακού» ή απερχόμενου διεκπεραιωτή της γραμμής, οι οποίοι είναι συνήθως νησιώτες και οι οποίοι δεν προστατεύονται από νομοθετικές ρυθμίσεις (όπως ισχύουν για παράδειγμα στις επίγειες μεταφορές).

Το Βόρειο Αιγαίο αποτελεί τμήμα της θαλάσσιας λεωφόρου της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης, που αφορά τη σύνδεση του Ιονίου Πελάγους και της Αδριατικής θάλασσας με την Ανατολική Μεσόγειο, σύμφωνα με την Απόφαση 884/2004/ΕΚ για την αναθεώρηση των κατευθυντήριων οδηγιών των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών.

Στο πλαίσιο της ως άνω εξέλιξης διανοίγονται σημαντικές δυνατότητες για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των λιμενικών υποδομών (βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών), αλλά επίσης και για την ανάπτυξη σημαντικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της προώθησης της Ναυτιλίας Μικρών Αποστάσεων και των συνδυασμένων μεταφορών στην περιοχή της Μεσογείου, ενώ δίδεται σημαντική ώθηση στο ρόλο της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή. Βασικό ρόλο στα ως άνω θα διαδραματίσει η χρήση νέων τεχνολογιών.

6 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT (ΙΣΧΥΡΑ – ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ)

Στο πλαίσιο της ανάλυσης SWOT που παρατίθεται στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η σύνοψη των δυνατών και αδυνάτων σημείων, των ευκαιριών και απειλών, όπως αυτά διαπιστώθηκαν στις προηγούμενες ενότητες. Η ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος μιας γεωγραφικής περιοχής και η αναγνώριση κρίσιμων σημείων και ευκαιριών αποτελεί μια διαδικασία που στα πλαίσια του παρόντος οικονομικού περιβάλλοντος καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική αλλά και δυσχερής.

Η τρέχουσα οικονομική συγκυρία καθιστά την διαπίστωση ευκαιριών ιδιαίτερα προβληματική, αλλά και εξόχως σημαντική καθώς η αναζήτηση διεξόδου από την κρίση διέρχεται σε κάθε περίπτωση από τον εντοπισμό συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Από την άλλη πλευρά, κάθε προσπάθεια αναζήτησης αυτών των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κρύβει κινδύνους καθώς βασίζεται στην μελέτη, αξιοποίηση και προβολή ιστορικών στατιστικών στοιχείων, τα οποία αποτυπώνουν και εκφράζουν μια εντελώς διαφορετική οικονομική συγκυρία. Για παράδειγμα, κρίσιμα μεγέθη όπως το κόστος της απασχόλησης υφίστανται σημαντικές αλλαγές στο πλαίσιο του προγράμματος σταθερότητας και ανάπτυξης (ΠΣΑ) και σε συνθήκες αυξανόμενης ανεργίας, με αποτέλεσμα να στρεβλώνεται κάθε σύγκριση των προοπτικών μεταξύ κλάδων διαφορετικής έντασης εργασίας που έχει βασιστεί σε ιστορικά στοιχεία.

Ο Νομός Χίου εμφανίζει ιδιαίτερα αναπτυγμένο πρωτογενή τομέα παραγωγής με ιδιαίτερη έμφαση στην ιχθυοκαλλιέργεια και στην δενδροκομία (παραγωγή μαστίχας). Πρόκειται για προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας, γεγονός που αποτελεί αναμφισβήτητο πλεονέκτημα του Νομού. Επιπλέον στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης διαπιστώθηκε σημαντικό πλεονέκτημα στην παραγωγή ορισμένων εσπεριδοειδών.

Η τοπική οικονομία δείχνει να έχει αντιληφθεί το πλεονέκτημα που προσφέρει η υψηλή ποιότητα των προϊόντων της και τα έχει καταστήσει επώνυμα έχοντας πετύχει και υψηλό βαθμό αναγνωρισιμότητας. Ως αρνητικό σημείο της συγκεκριμένης ανάπτυξης θα πρέπει να επισημανθεί ότι υψηλός βαθμός εξάρτησης από αυτήν και μια κάποια έλλειψη ποικιλίας (σίγουρα όχι στο βαθμό που εμφανίζεται σε άλλους Νομούς) καθιστά την περιοχή ευάλωτη σε περιπτώσεις κάμψης της ζήτησης.

Παρά την αναγνώριση και αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ποιοτικής παραγωγής, στον πρωτογενή τομέα του Νομού εξακολουθούν να διαπιστώνονται ορισμένα από τα χρόνια προβλήματα της αγροτικής παραγωγής της χώρας (υψηλός βαθμός κατακερματισμού, στενότητα πόρων, χαμηλός βαθμός κατάρτισης, μειωμένη εφαρμογή ολοκληρωμένων πρακτικών).

Στο επίπεδο των απειλών δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί ο κίνδυνος από την επερχόμενη μείωση των επιδοτήσεων σε αντιστοιχία με την προβληματική του συνολικού αγροτικού τομέα της χώρας. Αν και τα παραγόμενα προϊόντα δεν εμφανίζουν – συγκριτικά με άλλες περιοχές – υπέρμετρη εξάρτηση από τις επιδοτήσεις, ενώ η υψηλή ποιότητα δύναται να παράσχει προστασία, η συγκεκριμένη προοπτική αποτελεί σοβαρή απειλή για τον χώρο.

Η μεταποίηση του Νομού Χίου αποτελεί τομέα ο οποίος εμφανίζει περιορισμένο βαθμό ανάπτυξης. Βασίζεται κατά κύριο λόγο σε μικρού μεγέθους μονάδες, με μικρή παραγωγικότητα και έχει σαφή προσανατολισμό προς την αξιοποίηση των τοπικών φυσικών πόρων. Ο ισχνός χαρακτήρας της μεταποίησης αποδίδεται σε σημαντικό βαθμό στους προφανείς γεωγραφικούς παράγοντες και στο συνεπαγόμενο αυξημένο κόστος μεταφοράς, ωστόσο η καλή ποιότητα της αγροτικής παραγωγής φαίνεται να μην έχει αξιοποιηθεί επαρκώς, καθώς εξακολουθούν να κυριαρχούν οι μικρού μεγέθους, οικογενειακού χαρακτήρα μονάδες. Όπου πραγματοποιήθηκε τυποποίηση της πρωτογενούς παραγωγής και διάθεση επώνυμων προϊόντων επιτεύχθηκε σημαντική αναγνωρισιμότητα και θετικά οικονομικά αποτελέσματα γεγονός που υποδεικνύει ευκαιρίες περαιτέρω αξιοποίησης. Επιπλέον, η ιδιαίτερη γεωγραφική θέση του Νομού δύναται να αποτελέσει ευκαιρία, στο βαθμό που θα αξιοποιηθούν δυνατότητες ανάπτυξης επιχειρηματικότητας με λοιπά νησιά ή και διασυνοριακά.

Σε σχέση με τον τουρισμό, το είδος των επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τα τελευταία χρόνια στο νομό, υποδεικνύουν ένα διαφοροποιημένο πρότυπο σε σχέση με αρκετά νησιά του Αιγαίου. Δίνεται μεγάλη έμφαση στην αξιοποίηση παραδοσιακών κτιρίων γεγονός που διαφοροποιεί σημαντικά το αναπτυξιακό πρότυπο του τουρισμού στο νησί σε σχέση με άλλες περιοχές της Χώρας. Η συγκεκριμένη κατεύθυνση του τουρισμού και η διαφοροποίηση του προϊόντος του νησιού (με έμφαση προς την αξιοποίηση των φυσικών / πολιτιστικών πλεονεκτημάτων και ιδιαιτεροτήτων), δύναται να αποτελέσει σημαντική ευκαιρία, καθώς θεωρείται πως τα περιθώρια ανταγωνισμού προς τις εδραιωμένες τουριστικές αγορές των λοιπών νησιών είναι περιορισμένα. Θα πρέπει επιπλέον να επισημανθεί πως το σχετικά χαμηλό επίπεδο πληρότητας που εμφανίζουν οι τουριστικές μονάδες του νησιού υποδεικνύουν πως η ανάπτυξη της τουριστικής αγοράς θα πρέπει να γίνει περισσότερο προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας των υπηρεσιών και την προβολή του προσφερόμενου προϊόντος και λιγότερο προς την κατεύθυνση της επέκτασης.

Οι υπηρεσίες απασχολούν ένα σημαντικό – ίσως και δυσανάλογο - μέρος των παραγωγικών πόρων της τοπικής οικονομίας. Σημαντικό μέρος του πληθυσμού επικεντρώνεται στους τομείς της εκπαίδευσης (σε μεγάλο βαθμό συμπληρωματική / φροντιστηριακή), της δημόσιας διοίκησης και της υγείας. Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει ωστόσο στον τομέα των μεταφορών (κυρίως θαλάσσιων), καθώς από την αξιολόγηση των ιστορικών στοιχείων προκύπτει ότι ο συγκεκριμένος τομέας συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην

τοπική οικονομία. Η παρουσία του αποτελεί αναμφισβήτητα ισχυρό σημείο του Νομού, ωστόσο τα στοιχεία υποδεικνύουν την ευκαιρία ανάπτυξης των συμπληρωματικών προς τις μεταφορές υπηρεσιών. Αν και τα στοιχεία βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η ανάλυση της δυναμικής του, είναι παρωχημένα, οι συγκεκριμένες υπηρεσίες φαίνεται να εμφανίζουν συγκριτικό πλεονέκτημα για το νομό και θετικές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο.

Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον αποτελεί σημαντικό πόρο του Ν. Χίου, τόσο για την τουριστική ελκυστικότητα όσο και για τη διαβίωση και ποιότητα ζωής των κατοίκων. Τμήματα του Νομού περιλαμβάνονται σε περιοχές προτεινόμενες για ένταξη στο Δίκτυο NATURA2000 της Ε.Ε., και διαθέτουν πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Επιπλέον η περιοχή διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό πλούτο με δεκάδες παραδοσιακούς οικισμούς, ιδιαίτερου πολεοδομικού, ιστορικού, λαογραφικού, αρχιτεκτονικού και αισθητικού χαρακτήρα. Σημαντικός πολιτιστικός πόρος με παγκόσμια ακτινοβολία είναι η Νέα Μονή Χίου, η οποία αποτελεί κηρυγμένο μνημείο παγκόσμια πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

Σε κάθε περίπτωση, η αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ευκαιριών, καθώς και η αναγνώριση των απειλών προϋποθέτει την ύπαρξη και ενίσχυση των κατάλληλων υποδομών, καθώς και την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του κοινωνικού ιστού.

Η ολοκλήρωση των βασικών έργων μεταφορικών υποδομών, η ανάπτυξη εμπορικών διασυνδέσεων μεταξύ των νησιών, η αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και η αποκέντρωση των υπηρεσιών, μπορούν να αποτελέσουν ευκαιρίες έναντι των σημερινών αδυναμιών της δυσχερούς προσβασιμότητας και της περιορισμένης επικοινωνίας με τα μητροπολιτικά κέντρα.

Η συνήθης απειλή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στο Νομό αποκτά αυξημένη σημασία, λόγω της ανάγκης προστασίας του θαλάσσιου κεφαλαίου.

Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού στο Νομό φαίνεται να επιτρέπει κατ' αρχήν μια τέτοια αξιοποίηση, θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί στο σημείο αυτό ο κίνδυνος από την ερήμωση της υπαίθρου και τη σταδιακή γήρανση του πληθυσμού.

Κοινωνία - Γεωγραφία - Περιβάλλον

Δυνατά Σημεία	Αδύνατα Σημεία
<ol style="list-style-type: none">1. Πλούσια πολιτιστική κληρονομιά2. Περιοχές με αξιόλογα στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος3. Αρκετά υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού4. Ισχυρή Ομοιογένεια του Πληθυσμού5. Σημαντική ναυτική παράδοση και ανεπτυγμένη ναυτική «κουλτούρα».6. Ύπαρξη Πανεπιστημιακής Σχολής Επιστημών της Διοίκησης	<ol style="list-style-type: none">1. Απομόνωση / δυσκολίες πρόσβασης / επικοινωνίας από μητροπολιτικά κέντρα2. Δυσκολία στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας και λειτουργικών / παραγωγικών διασυνδέσεων3. Προβληματικά Λιμάνια και θαλάσσιες μεταφορές. Αντίστοιχα, προβληματικές πύλες Εισόδου (αεροδρόμιο, λιμάνι)4. Αυξημένο ποσοστό μη ενεργού οικονομικά πληθυσμού5. Ελλιπής αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών επικοινωνίας6. Αποσπασματική υλοποίηση εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων7. Προβλήματα λειτουργίας και βιωσιμότητας των περιβαλλοντικών υποδομών. Ο νησιώτικος χαρακτήρας σε συνδυασμό με την εποχικότητα του τουρισμού απαιτούν την λειτουργία αποκεντρωμένων συστημάτων διαχείρισης με υψηλό λειτουργικό κόστος
Ευκαιρίες	Απειλές
<ol style="list-style-type: none">1. Αξιοποίηση και διαφύλαξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Προβολή τους.2. Ανάπτυξη παραγωγικών / εμπορικών διασυνδέσεων με γειτονικά νησιά / χώρες.3. Ανάπτυξη μεταφορικών υποδομών4. Αξιοποίηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας και των νέων τεχνολογιών στις επικοινωνίες.5. Διεύρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.	<ol style="list-style-type: none">1. Υψηλός δείκτης γήρανσης2. Υποβάθμιση ορισμένων ζωνών και περιοχών με ιδιαίτερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά3. Ερήμωση της υπαίθρου και ορεινών περιοχών4. Κίνδυνοι ρύπανσης5. Κλιματικές αλλαγές: υποβάθμιση περιβαλλοντικών πόρων και ποιότητας προϊόντος6. Ολοένα και μεγαλύτερες απαιτήσεις κοινωνικών δομών και υποστήριξης πληθυσμού λόγω γήρανσης του πληθυσμού7. Παραμεθόριος περιοχή εισόδου παράνομης μετανάστευσης

Οικονομία

Δυνατά Σημεία	Αδύνατα Σημεία
<ol style="list-style-type: none">1. Καλή ποιότητα και ποικιλία παραγόμενων τοπικών προϊόντων2. Επώνυμα τοπικά αγροτικά προϊόντα3. Αναπτυγμένη ναυτιλία4. Σχετικά ανεπτυγμένη επιχειρηματική κουλτούρα, λόγω της ναυτιλίας5. Υψηλό δείκτη αποταμιευτικών καταθέσεων ανά κάτοικο (σε σχέση με το Σύνολο της Χώρας)	<ol style="list-style-type: none">1. Χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας στον πρωτογενή τομέα2. Αδύναμες μεταποιητικές μονάδες3. Χαμηλό επίπεδο βασικών υποδομών4. Μικρού μεγέθους επιχειρήσεις5. Εποχικότητα τουριστικής ζήτησης
Ευκαιρίες	Απειλές
<ol style="list-style-type: none">1. Ενίσχυση της διεύρυνσης εμπλουτισμού και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος2. Συνεχής αύξηση του ενδιαφέροντος των τουριστών για ποιότητα περιβάλλοντος - εναλλακτικές μορφές τουρισμού.3. Άνοιγμα τουριστικής αγοράς Β. Ελλάδος προς χώρες Ανατολικής Ευρώπης4. Περαιτέρω Ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών5. Εξωστρέφεια των επώνυμων αγροτικών προϊόντων6. Ενίσχυση της διασυνοριακής επιχειρηματικότητας7. Η πράσινη επιχειρηματικότητα, αποτελεί αναπτυξιακή επιλογή της ΕΕ	<ol style="list-style-type: none">1. Έντονα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον2. Μείωση των επιδοτήσεων / ενισχύσεων των αγροτικών προϊόντων από την Ευρωπαϊκή Ένωση3. Συνεχής συσσώρευση των οικονομικών δραστηριοτήτων στα αστικά κέντρα4. Άναρχη ανάπτυξη του τουρισμού5. Ανταγωνισμός με εδραιωμένους ελληνικούς τουριστικούς προορισμούς6. Η παγκόσμια οικονομική κρίση ενδέχεται να περιορίσει σημαντικά την τουριστική δραστηριότητα, ανατρέποντας τις πρόσφατες προβλέψεις για συνεχή ανάπτυξη του παγκόσμιου τουρισμού

Οι κεντρικές κατευθύνσεις που προκύπτουν από την ανάλυση SWOT οφείλουν να συντονίσουν τις τρέχουσες δυνατότητες που απορρέουν από τις αναπτυξιακές πολιτικές σε Ευρωπαϊκό, Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο με τις ανάγκες και τους στόχους του αναπτυξιακού σχεδιασμού για το Νομό Χίου. Συγκεκριμένα ανά τομέα προκύπτουν ορισμένες βασικές κατευθύνσεις από το συνδυασμό δυνατών σημείων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών, όπως αναλύθηκαν παραπάνω:

Πρωτογενής τομέας:

Κύρια κατεύθυνση είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα και η αύξηση των εισοδημάτων από την γεωργία μέσω της ποιοτικής αναβάθμισης των προϊόντων, της βελτίωσης των συστημάτων εμπορίας και προώθησής τους, αλλά και η υψηλή προστασία των περιβαλλοντικών πόρων με την υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης.

Εκμετάλλευση της «στροφής» των αγορών σε προϊόντα ποιότητας – διαφοροποιημένα προϊόντα, στα οποία τα νησιά λόγω «ενδημικότητας» διαθέτουν πλεονεκτήματα, ικανά να δώσουν προστιθέμενη αξία.

Δευτερογενής τομέας:

Ο, ούτως ή άλλως, περιορισμένης έκτασης δευτερογενής τομέας, δεν διαθέτει ισχυρές τάσεις να ενισχυθεί, είναι ωστόσο απαραίτητη η παρουσία των δραστηριοτήτων του (όπως π.χ. της μεταποίησης των τοπικών αγροτικών προϊόντων και της κατασκευής) προκειμένου να διατηρείται σε συνοχή το τοπικό παραγωγικό σύστημα.

Κύρια κατεύθυνση είναι η έμμεση υποστήριξη των δραστηριοτήτων που ήδη ασκούνται μέσω επεμβάσεων που θα επιτρέψουν την μείωση του κόστους λειτουργίας του και θα ενισχύσουν την ανταγωνιστική του θέση στο τοπικό σύστημα.

Τριτογενής τομέας – Τουρισμός:

Κύριες κατευθύνσεις αποτελούν η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου. Ο όρος της βιωσιμότητας χρησιμοποιείται διττά τόσο για την προστασία του περιβάλλοντος, όσο και με την σημασία της βιωσιμότητας των οικονομικών του αποδόσεων προς την τοπική κοινωνία. Ο όρος της τουριστικής ανάπτυξης δεν αναφέρεται στην δυναμική της περιοχής, καθώς ο Νομός Χίου δεν αποτελεί εδραιωμένο προορισμό, αλλά στην απαίτηση μιας συνεχούς ποιοτικής και λειτουργικής αναβάθμισης, υποστηριζόμενης από ένα σύστημα προβολής, που θα κινήσει και θα διατηρήσει το Νομό ως πρότυπο ήπιου τουρισμού.

Απασχόληση:

Οι κύριες κατευθύνσεις για την απασχόληση αφορούν την ενίσχυση των δεξιοτήτων του παραγωγικού συστήματος της περιοχής ώστε οι ανθρώπινοι πόροι να μπορούν να στηρίξουν την ανταγωνιστικότητά του, να εκμεταλλευτούν ευκαιρίες της αγοράς και να κεφαλαιοποιήσουν την επένδυση στην γνώση.

Υγεία – πρόνοια:

Ζητούμενο είναι η αύξηση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγείας και πρόνοιας με την χρήση των νέων τεχνολογιών ως κύριου μέσου για την κάλυψη των αναγκών των κατοίκων και την μείωση του λειτουργικού κόστους.

Περιβάλλον:

Κύρια κατεύθυνση είναι η διατήρηση των σημαντικών οικολογικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής και η εύρυθμη λειτουργία των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος με αυτή της οικονομικής ανάπτυξης του χώρου.

Μεταφορές:

Κύρια κατεύθυνση είναι η πολυδιάστατη αντιμετώπιση της απομόνωσης του νησιωτικού χώρου με την ανάπτυξη ενός σύγχρονου συστήματος μεταφορών στο Β. Αιγαίο.

7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο Νομός Χίου έχει έκταση 904 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Αποτελείται από τρία νησιά, τη Χίο, τις Οινούσες και τα Ψαρά και περιλαμβάνει διοικητικά 10 Δήμους, ενώ από 1.1.2011, θα περιλαμβάνει 3, έναν Δήμο σε κάθε νησί. Το οικονομικό περιβάλλον του Νομού χαρακτηρίζεται από αρνητική δημογραφική εξέλιξη, υψηλό μορφωτικό επίπεδο και ικανοποιητικούς δείκτες ευημερίας του πληθυσμού. Στην ενότητα αυτή συνοψίζονται τα κυριότερα συμπεράσματα από την μελέτη των παραγωγικών χαρακτηριστικών και την ανάλυση των δυναμικών κλάδων του Νομού, όπως αυτή προηγήθηκε στα πλαίσια της παρούσας μελέτης.

Η ανάπτυξη του Νομού θα πρέπει να αποτελεί στρατηγική επιλογή προσανατολισμένη προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, της διασφάλισης καλύτερου επιπέδου ποιότητας ζωής, της αύξησης της απασχόλησης και της μετάβασης στην κοινωνία της γνώσης.

Τα μέσα για την επίτευξη του συγκεκριμένου αναπτυξιακού προτύπου σε κάθε περίπτωση είναι:

- Η Βελτίωση της επιχειρηματικότητας και η προσέλκυση επενδύσεων
- Η δημιουργία και εκμετάλλευση λειτουργικών υποδομών και η ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας
- Η ενίσχυση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και η αύξηση της ελκυστικότητας, ως τόπου άσκησης επιχειρηματικής και επενδυτικής δραστηριότητας
- Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού για την αποτελεσματική ενίσχυση της απασχόλησης και της παραγωγικότητας.

Για την επίτευξη των σκοπών αυτών, ο Νομός περιορίζεται – σε υψηλότερο επίπεδο με άλλους Νομούς – από το πρόβλημα της προσβασιμότητας, αλλά επιπλέον καλείται και να διαφυλάξει και να εκμεταλλευτεί με βιώσιμο τρόπο τους σημαντικούς περιβαλλοντικούς, πολιτισμικούς και τουριστικούς του πόρους, ο μοναδικός συνδυασμός των οποίων αποτελεί το ουσιαστικότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του. Εστιάζοντας και αξιοποιώντας το πλεονέκτημα αυτό, ο νομός καλείται να αυξήσει την ελκυστικότητά του ως τόπου επενδύσεων, επιχειρηματικότητας, αλλά και ως τουριστικού προορισμού.

Η παραγωγική διάρθρωση του Νομού δείχνει σοβαρή εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα, στον οποίο εμφανίζει σοβαρά συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και τα γνωστά διαρθρωτικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν την παραγωγή της χώρας

συνολικά. Δεδομένης της αναγνωρισμένη ποιότητας της αγροτικής παραγωγής του Νομού, θα πρέπει να ενισχυθεί ο τομέας της πρώτης μεταποίησης και τυποποίησης της αγροτικής παραγωγής και η περαιτέρω ενίσχυση της επωνυμίας και της αναγνωρισιμότητας τους.

Ο Νομός παρουσιάζει σημαντικό πλεονέκτημα σήμερα στους κλάδους της αλιείας και των ιχθυοκαλλιεργειών και της δασοκομίας – υλοτομίας (παραγωγή μαστίχας), οι προοπτικές των οποίων εμφανίζονται θετικές τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Παρά το ότι οι ιχθυοκαλλιέργειες παρουσίασαν περίοδο μεγάλων δυσχερειών (με κορύφωση την περίοδο 2001 – 2002 με υπερπαραγωγή και πτώση των τιμών), πρόκειται για τομέα που εμφανίζει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για το νομό.

Η μεταποιητική δραστηριότητα στο Νομό παρουσιάζει υστέρηση σήμερα έναντι αυτής στη χώρα, σχεδόν σε όλους τους επιμέρους κλάδους. Ο τομέας της μεταποίησης δεν εμφανίζει κάποια ιδιαίτερη απασχόληση στο νομό, ενώ θα πρέπει να επισημανθεί επιπλέον ότι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών δημιουργεί ιδιαίτερα υψηλή επίδραση σε άλλους κλάδους (και ειδικότερα στον κλάδο της γεωργίας και κτηνοτροφίας). Βάσει της ανάλυσης η τελευταία εμφανίζει θετικές προοπτικές στο βαθμό που αυτή βασίζεται στην εκμετάλλευση προϊόντων της τοπικής παραγωγής. Επιπλέον τα στοιχεία οικονομικών αποτελεσμάτων (παρά την πρόσφατη επιδείνωση σε συμφωνία με τις οικονομικές συνθήκες) υποδεικνύουν ότι η συγκεκριμένη επιχειρηματική δραστηριότητα παραμένει βιώσιμη.

Ο κλάδος των μεταφορών ειδικά των θαλάσσιων δημιουργεί αξιόλογη απασχόληση σε αναλογικά μεγαλύτερο ποσοστό από την υπόλοιπη χώρα. Θα πρέπει να επισημανθεί ωστόσο η ανεπαρκής ανάπτυξη των συμπληρωματικών προς τις μεταφορές υπηρεσιών, οι οποίες εμφανίζουν σημαντική προοπτική ανάπτυξης εκκινώντας από πολύ χαμηλή βάση. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί η σημασία που έχει για την εκμετάλλευση των συγκεκριμένων προοπτικών η ολοκλήρωση των εργασιών στο λιμάνι των Μεστών και η διευθέτηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο λιμένας της Χίου (πάντα λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αυτές – λόγω της σημασίας της υδατοκαλλιέργειας για τον τοπική οικονομία - προξενούν. Οι συγκεκριμένες ενέργειες θα δώσουν ώθηση στον κλάδο και θα λειτουργήσουν ενισχυτικά προς τις λοιπές δραστηριότητες.

Αναφορικά με τον Τουρισμό θα πρέπει να επισημανθεί ότι το είδος της ανάπτυξης που φαίνεται να προκρίνεται αφορά ένα αρκετά διαφοροποιημένο πρότυπο σε σχέση με αρκετά νησιά του Αιγαίου, με έμφαση στην αξιοποίηση του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος των οικισμών. Στην παρούσα φάση η προσφορά των τουριστικών κλινών υπερβαίνει τη ζήτηση και η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην αύξηση της ποιότητάς τους και σε μονάδες που αξιοποιούν τις ιδιαιτερότητες της περιοχής.

Σε κάθε περίπτωση τα στοιχεία απασχόλησης του κλάδου δίνουν την εικόνα της ανεπαρκούς αξιοποίησης των προσφερόμενων δυνατοτήτων και κρίνεται σκόπιμη η προώθηση του τουριστικού προϊόντος προς αυτή την κατεύθυνση στο βαθμό που θα επιτραπεί από την - μέχρι στιγμής αρνητική - οικονομική συγκυρία. Στην κατεύθυνση αυτή ενδεικτικά προτείνονται η δημιουργία / προώθηση επισκέψιμων αγροτικών κτημάτων, η δημιουργία επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (π.χ. εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας κλπ.), η δημιουργία μικρών μονάδων διανυκτέρευσης σε αγροκτήματα κλπ.

Τέλος, ένα ακόμα σημαντικό θέμα αποτελεί η ποιότητα ζωής, η οποία θα επιτρέψει στην ευημερία του τοπικού πληθυσμού. Η κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών με βιώσιμα συστήματα κοινωνικών υπηρεσιών θα πρέπει να μειώσουν αν όχι να εξαλείψουν το κενό παροχών και κοινωνικών εξυπηρετήσεων που διαμορφώνει η μορφολογία του νησιωτικού χώρου. Με την βοήθεια της τεχνολογίας, οι νησιωτικές περιοχές μπορούν να αυξήσουν την προσβασιμότητα τους προς την ηπειρωτική χώρα σε φυσικούς ή μη χρόνους. Εργαλεία όπως η τηλε-ιατρική, η ηλεκτρονική διοίκηση, η τηλε-εργασία κ.α. προσφέρουν νέες δυνατότητες εκμηδενισμού των φυσικών αποστάσεων και νέες ευκαιρίες ανάπτυξης για τον νησιωτικό χώρο.

Σε κάθε περίπτωση, η αναπτυξιακή στρατηγική σε όλους τους τομείς εξυπηρετείται από μια σειρά μέτρων μέσω των οποίων αξιοποιούνται οι ευκαιρίες και τα πλεονεκτήματα που προαναφέρθηκαν.